

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ, 1861.

ΤΟΜΟΣ ΙΒ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 282.

ΠΕΡΙ ΚΑΛΟΥ.

Δ΄.

(Όρ. φυλλάδ. 184, 219 και 283.)

—ooo—

Περὶ Ζωγραφίας.

α΄.

Τὸ σύστημα τῶν ἐν τόπῳ ἐργαζομένων τεχνῶν συμπληροῦται διὰ τῆς ζωγραφίας. Καὶ ἡ διαίρεσις αὕτη τῆς καλλιτεχνίας εἰς δύο τμήματα, ὧν τὸ μὲν περιλαμβάνει τὰς ἐν τόπῳ, τὸ δὲ, τὰς ἐν χρόνῳ, σύμφωνος οὕσα πρὸς τὴν φύσιν, καταδεικνύει ἐνταυτῷ τὰς σχέσεις τῶν τεχνῶν πρὸς ἀλλήλας, καὶ παρέχει ἀφορμὴν, ὡς ἀλλαγῶν ἀπεδείξαμεν (α), εἰς σπουδαίας περὶ τῆς συγγενείας καὶ τῆς εἰδικῆς αὐτῶν ἐνεργείας παρατηρήσεις. Οὐχ ἤττον νέαν ἐπενόησαν τινὲς τῶν καλολόγων διαίρεσιν, ἧς ἐμνήσθημεν καὶ ἐν τῇ προηγουμένη μελέτῃ (β), καὶ δι' ἧς ἀποσπᾶται ἡ ζωγραφία ἀπὸ τοῦ πρώτου τούτου συμπλέγματος, εἰς ἃ κατὰ πάντα λόγον ἀνήκει, καὶ συνενοῦται μετὰ τῶν ἐτέρων δύο τῶν ἐν χρόνῳ, συναποτελοῦσα μετ' αὐτῶν τὸ σύστημα τῶν ῥωμαντικῶν λεγομένων τεχνῶν, καὶ τοιοῦτοτρόπως εἰς τὴν νόμιμον καὶ λογικὴν διαίρεσιν, ἣν καὶ τεχνολόγοι καὶ ἀρχαιολόγοι ἐπίσης ἀγνωρίζουσι καὶ παραδέχονται, ἕτερα ἀντικαθίσταται,

παράδοξος φαινόμενη κατὰ πρῶτον καὶ μόνον ὑπὸ τῶν ἰδ' αἰτέρων φιλοσοφικῶν ἀρχῶν ἃς προσβέβουσι οἱ καλολόγοι οὗτοι δ' καιολογομένη. Κατ' αὐτούς ἡ καλλιτεχνία, στοιχεῖον οὐσιωδέστατον τῆς κοινωνικῆς ἀναπτύξεως, προσβαίνει, ὡς ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ θρησκεία, συνεργούσα εἰς τὴν διὰ τῆς ἱστορίας πραγματοποιήσιν τοῦ ἀπείρου. Ὅπερ ἐν τῷ κόσμῳ καὶ διὰ τοῦ κόσμου ἀναπτύσσεται κατὰ πρῶτον, λαμβάνει συναίσθησιν ἑαυτοῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ εἰς ἔτι πληρεστέραν ἀνάπτυξιν φθάνει διὰ τῆς ἱστορίας. Ἐνεκεν τῆς ἀναγκαίας ταύτης πορείας τοῦ πολιτισμοῦ, αἱ τέχναι ἄλλαι ἄλλοτε ἀναφαινόμεναι, ὑπόκεινται, κατὰ τὴν ἱστορικὴν αὐτῶν γένεσιν καὶ παρακμὴν, εἰς τινὰ ἀμετάβλητον νόμον, δι' οὗ ἡ καλλιτεχνία, συμβολικὴ κατ' ἀρχὰς καὶ ἐμμέσως πρὸς τὸν ἴδιον τύπον σχετιζομένη ἐν τῇ ἀρχιτεκτονικῇ, μερικεύεται, καὶ ἀτομικὴν καὶ ἄμεσον περιβάλλεται ἀκολούθως μορφήν, γινομένη κλασικὴ ἐν τῇ γλυπτικῇ, καὶ τέλος εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ ὑποκειμένου εἰσδύουσα, καὶ τὰ ὅρια τοῦ πεπερασμένου διὰ τῆς ἐκφράσεως αὐτῆς ὑπερπηδῶσα, καὶ αὐλότερα μέσα μεταχειριζομένη, ἐκπνευματοῦται, καὶ τὸ ἀπείρου τῷ πεπερασμένῳ ταῦτιζει, καὶ δι' αὐτοῦ ἐκφράζει ἐν τῇ ζωγραφίᾳ, τῇ μουσικῇ καὶ τῇ ποιήσῃ. Ἐντεῦθεν τρεῖς ἱστορικαὶ φάσεις τῆς καλλιτεχνίας, ὧν αἱ μὲν δύο πρῶται ἐν τῇ ἀνατολικῇ καὶ ἑλληνικῇ ἀρχαίότητι τελοῦνται, ἡ δὲ τρίτη ἀρχεται ἀπὸ τῆς νέας καὶ χριστιανικῆς ἱστορίας καὶ ἐξακολουθεῖ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας. Ἀλλ' ἤδη παρατηρήσαμεν ὅτι διὰ τῆς

(α) Όρμ Πανδ. Τόμ. Η΄ σελ. 357 κλ.

(β) Όρμ Πανδ. Τόμ. ΙΑ΄ σελ. 306.

κατατάξεως ταύτης οὐ μόνον ἡ φύσις καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλας συγγένεια τῶν τεχνῶν παραγνωρίζεται, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια παραμορφοῦται, καὶ αὐθαίρετως πῶς προδικάζεται καὶ καταδικάζεται τὸ μέλλον, διότι ἡ καλλιτεχνία, συμφύσις οὕσα τῷ ἀνθρώπινῳ πνεύματι κατὰ πάντας τοὺς κλάδους αὐτῆς, ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἱστορίας ἀναφέρεται, καὶ ποικίλα μὲν φέρει προϊόντα κατὰ τὰς τοπικὰς καὶ χρονικὰς περιστάσεις, ἀλλ' ὡς δένδρον ἀθάνατον ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πάντοτε πνευματικοῦ χυμοῦ ζωογονεῖται, τρεφομένη κάτωθεν μὲν ἐκ τῆς κοινωνίας, ἄνωθεν δὲ ἐκ τῆς θείας ἐμπνεύσεως, καὶ παράγουσα ἀγλαότερους πάντοτε καρπούς. Ὡς ἐκ τούτων δὲ οὐδόλως ἄσκοπος ἀποβαίνει ἡ ζήτησις τῶν σχέσεων, δι' ὧν ἡ τελευταία αὕτη τῶν ἐν τόπῳ τεχνῶν πρὸς τὰς δύο πρώτας καὶ πρὸς τὰς ἐν χρόνῳ σχετίζεται.

Καὶ πρὸς μὲν τὰς δύο προηγουμένας κοινὰ ἔχει στοιχεῖα τὸν τόπον καὶ τὴν ὕλην, στενωτέραν ἔχουσα συναφεῖν πρὸς τὴν δευτέραν ἢ πρὸς τὴν πρώτην, διότι τῆ ἀνθρώπινον εἶδος, κυριώτατον αὐτῆς ἀντικείμενον, εἰκονίζει καὶ ἡ ζωγραφία, ὡς ἡ γλυπτικὴ, ἐν ᾧ λίαν ἐπουσιώδες εἶναι πρὸς αὐτὴν τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἢν οὐχ ἤττον βοηθεῖ εἴτε προετοιμάζουσα εἴτε παριστάουσα καὶ ἐπικοσμοῦσα τὰ ἔργα αὐτῆς. Καὶ τὸ μὲν στοιχεῖον τοῦ τόπου καὶ τὰς τρεῖς τέχνας ταύτας ὡς κοινὸν δοχεῖον περιλαμβάνον, ἐπιβάλλει εἰς αὐτάς τὸν ἀνώτατον νόμον τῆς συμμετρίας· ἀλλ' ἡ σημαντικότης καὶ αὐστηρότης τοῦ νόμου τούτου ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς τρίτης ἐπιμάλλον καὶ μάλλον ἐλαττοῦται, καθ' ὅσον ἐν μὲν τῇ ἀρχιτεκτονικῇ, ἥτις ἐγείρει ἐν ὑπαίθρῳ καὶ ἀκίνητα ποιεῖ τὰ ἴδια ἔργα, ἡ συμμετρία εἶναι νόμος σιδηροῦς καὶ ἀπαρέγκλιτος, οὐ μόνον τὴν καλλονὴν ἀλλὰ καὶ τὴν στερεότητα αὐτῶν ἐγγυώμενος· ἡ δὲ γλυπτικὴ τὸ σύμμετρον τοῦ ἀνθρώπινου σώματος καὶ τῶν συμπλεγμάτων ὑποβάλλει μάλλον εἰς τὴν καλλονὴν, τὴν ἐκφρασίαν καὶ τὴν χάριν· καὶ τὸ σύμμετρον ἐπίσης τηροῦσα ἡ ζωγραφία συνδυάζει αὐτὸ μετὰ πλειότερων ἔτι στοιχείων, καὶ τρόπον τινὰ ὑποκρύπτει ἐν μέσῳ τῶν περιστοιχίζοντων ἀντικειμένων ὑπὸ τὴν ἀρμονίαν τῶν γραμμῶν καὶ τὴν λαμπρότητα τῶν χρωμάτων. Τὴν δὲ ὕλην ἐπίσης καὶ ἡ τέχνη αὕτη μεταχειρίζεται πρὸς δήλωσιν πνευματικῆς ὑποστάσεως, ὅθεν ἰδανικεύει καὶ αὕτη τὸ σῶμα, ὡς ἡ γλυπτικὴ, καὶ πρὸς τὴν ἐκφρασίαν αὐτοῦ συναρμολογεῖ καὶ ἱματισμὸν καὶ σῆμα καὶ σκεῦη καὶ ἐπιπλα καὶ ἐργαλεῖα, διαχέουσα ἐπὶ πάντων τὸ φῶς τῆς ἐκφράσεως, καὶ ἐν τῇ ἐνότῳ αὐτῆς τὰ πάντα ἐνοποιούσα.

Πρὸς δὲ τὰς δύο ἐπομένους τέχνας σχετίζεται καθ' ἃ ἔχει ἴδια στοιχεῖα καὶ προσόντα. Πνευματικώτερα οὕσα τῶν δύο πρώτων, λαμβάνει ἐκ τῆς ὕλης μάλιστα, ὅτι ἀρκεῖ πρὸς παράστασιν τῶν εἰκόνων τῆς, δύο μόνον διαστάσεις, τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἀπεικάζει οὐχὶ τὰ ἀντικείμενα, ὡς εἶναι, ἀλλ' ὡς φαίνονται, τὴν ἐπίρασιν, τούτεστι τῆς φύσεως, οἷα παρουσιάζεται εἰς τὸ ὄμμα τοῦ θεατοῦ. Καὶ μικρότερον μὲν ἔχει τὸν ὄγκον, ἀλλὰ πλειότερα στοιχεῖα καὶ εὐρύτερον κύκλον. α Ὁ ζωγράφος καθ' ἃ

λέγει Λεωνάρδος ὁ Οὐγγίος, δέκα ἔχει λόγους (discorsi) δι' ὧν ἐκπληροῖ τὰ ἔργα του, δηλαδή, φῶς, σκότος, χρῶμα, σῶμα, μορφήν, θέσιν, ἀπόστασιν, ἐγγύτητα, κίνησιν, ἡρεμίαν. Ὁ δὲ γλύπτης μόνον θεωρεῖ σῶμα, μορφήν, θέσιν, κίνησιν καὶ ἡρεμίαν. Περὶ σκότους καὶ φωτὸς δὲ φροντίζει, διότι ἡ φύσις ἀφ' ἑαυτῆς παρέχει αὐτὰ εἰς τὰ ἀγάλματά του, περὶ χρώματος οὐδαμῶς, περὶ ἀποστάσεως ἢ ἐγγύτητος μετρίως φροντίζει, δηλαδή δὲν μεταχειρίζεται εἰμὴ τὴν γραμμικὴν ἀποψιν ἀλλ' οὐχὶ τὴν διὰ χρωμάτων, ἃ τινὰ κατὰ διαφόρους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀποστάσεις, παραλλάσσουσι καὶ καθ' ἑαυτὰ καὶ κατὰ τὴν δήλωσιν τῶν ὄρων αὐτῶν καὶ σχημάτων. Μικρότερον λόγον ἔχει ἡ γλυπτικὴ, καὶ ἤττον ἐπίπονος εἶναι τῇ διανοίᾳ ἢ ἡ ζωγραφία (α). Καὶ τῶντι, ἡ γλυπτικὴ πλάττει μόνον τὴν σωματικὴν μορφήν ὡς ἐκφρασίαν τοῦ πνεύματος, καὶ ὀλίγα σῶματα συνδυάζει πρὸς ἀλληλα· ἀλλ' ἡ ζωγραφία, διὰ τῶν ἀπειρῶν παραλλαγῶν, κράσεων καὶ ἀποχρώσεων τῶν χρωμάτων, ὑφ' ὧν ζωογονοῦνται τὰ ὑπογράφόμενα, διὰ τῆς μαγείας τοῦ φωτὸς, διὰ τῆς εὐγλωττίας τοῦ ὀφθαλμοῦ, διὰ τῆς θέσεως καὶ κινήσεως τῶν σωμάτων, ἃ τινὰ κατὰ διαφόρους ἀποστάσεις καὶ κατὰ πολλὴν ἀριθμὸν σχετίζει καὶ πρὸς ἀλληλα καὶ πρὸς τὴν φύσιν, καὶ δι' αὐτῆς μόνως τῆς παραστάσεως τῆς φύσεως, ἐκφράζει πάντα σχεδὸν τὰ στοιχεῖα τῆς πνευματικῆς ἐνεργείας. Ἐὰν δὲ τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἀνάγωνται εἰς τέσσαρα, δηλ. τὸ ὕλικόν, τὸ διὰ τῆς αἰσθήσεως εἰσερχόμενον καὶ ὡς εἰκὼν διαμενόν εἰς τὸ πνεῦμα, τὸ νοερὸν, ὅπερ περιλαμβάνει παντοίας ἐνοίας καὶ διανοήματα, τὸ ἡθικόν, τὸ ἐκ τοῦ αἰσθηματος ἀναπτυσσόμενον, καὶ τὸ ἐνεργητικόν, ὅπερ δηλοῦται διὰ τῶν πράξεων, διὰ τῶν ἔργων, φανερόν ἐστι, πλὴν ἐνός, τοῦ νοεροῦ, ὅπερ ἀτελῶς μόνον δύναται νὰ παραστήσῃ, πάντα τὰ ἄλλα ἐκφράζει πληρέστατα καὶ καθ' ἑαυτὰ καὶ κατὰ τοὺς ποικίλους αὐτῶν συνδυασμούς. Καὶ εἶναι μὲν ἤττον περιληπτικὴ τῆς ποιήσεως, τῆς εὐρυτάτης καὶ περιεκτικωτάτης πασῶν τῶν τεχνῶν, καθ' ὅσον δὲν δύναται νὰ ἐκφράσῃ τὰς ὑψηλὰς ἐκείνας ἐνοίας, ὅσας δι' ἐνός μόνον στίχου, δι' ὀλίγων καὶ ἐνίοτε διὰ μιᾶς μόνως λέξεως ἐκφέρει ὁ ποιητής· ἀλλ' ἔχει εὐρύτερον κύκλον καὶ αὐτῆς τῆς μουσικῆς, ἥτις οὐτε τὰς ἐνοίας ἐκφράζει καθ' ἑαυτὰς, οὐτε τὰς εἰκόνας, οὐτε τὰς πράξεις ἀλλὰ μόνον, καθ' ὅσον ταῦτα πάντα ἐγείρουσι τὸ αἶσθημα, τὸ ἰδίως ὑπὸ τῆς ἀρμονίας τῶν ἤχων ἐκδηλούμενον καὶ μεταδιδόμενον.

Καὶ αὗται μὲν εἶναι αἱ σχέσεις δι' ὧν ἐν τῇ χορείᾳ τῶν ὡραίων τεχνῶν ἡ ζωγραφία συνάπτεται πρὸς τὰς ἄλλας· καὶ ἐκ τούτων εὐκόλως ἕκαστος ἐνοεῖ κατὰ πόσον καὶ μέχρι τίνος ἐραρμολογούνται εἰς αὐτὴν οἱ περὶ τῶν δύο προηγουμένων θεβόντες κανόνες. Ἰδωμεν δὲ νῦν ποῖος ὁ ἰδιαίτερος αὐτῆς σκοπός, ποῖα τὰ μέσα καὶ τὰ εἶδη, καὶ ποῖα ἡ ἱστορικὴ αὐτῆς ἀνάπτυξις.

(α) Trattato della pittura, Βιβλ. Α'. σελ. 36.

β'.

Ἵπερ πᾶσαν ἄλλην ἡ ζωγραφία παρήγαγε καὶ ὑπέθαλψε τὴν πρόληψιν, ὅτι σκοπὸς πάσης τέχνης εἶναι ἡ μίμησις τῆς φύσεως. Καὶ τῶντι, εἴτε κατὰ τὴν ἀπλὴν ἀπεικόνισιν φυσικῶν ἀντικειμένων, εἴτε κατὰ τὴν σύνθεσιν πρωτοτύπων ἔργων, ἡ ζωγραφία φαίνεται μεταγράφουσα καὶ ἐπαναλαμβάνουσα τὴν ἐπίρασιν τῶν φυσικῶν ὄντων. Ἀλλ' ἐὰν τοῦτο ἡλήθειαν, ἡ φωτογραφία ἤθελεν εἶσθαι τὸ ἄκρον ἄκρον τῆς τέχνης. Καὶ ὅμως ὅποια διαφορὰ μεταξὺ τῶν καλῶν ζωγραφημάτων καὶ τῶν μηχανικῶν προϊόντων τῆς φωτογραφίας. Ταῦτα παράγει ἡ ψυχρὰ καὶ ἀναγκαῖα ἐνεργεία τῶν νόμων τῆς φύσεως, διὸ οὔτε ἐλογητὴν ἐμφαίνουσιν, οὔτε ζῶν, οὔτε ἐκφρασίαν, οὔτε τὴν σφραγιδα φέρουσι τῆς ἀτομικῆς τοῦ καλλιτέχνου μεγαλονοίας, ἐν ᾧ ὁ κύριος καὶ ἐκφανέστερος καὶ θεῖος σχεδὸν χαρακτήρ τῶν γνησίων τῆς τέχνης δημιουργημάτων εἶναι, εἴτε ἐν τῇ μεταγραφῇ εἴτε ἐν τῇ συνθέσει, ἡ ἐμπνευσις, ἡ ἰδανικεῖσις, ἡ ποιήσις τοῦ καλοῦ, ἡ διὰ τοῦ πραγματικοῦ ἐκφρασίαν καὶ ἐκδήλωσιν τοῦ ἐν πᾶσιν ἐγκειμένου καὶ μάλλον ἢ ἤττον διαλάμποντος ἰδανικοῦ στοιχείου. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἀνευ πρωτοτύπου συνθέσεων τῆς ζωγραφίας καὶ περὶ τῆς παραστάσεως τῶν ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν εὐκόλως δύναται τις νὰ παραδεχθῇ τὴν ἀρχὴν, ὅτι ὁ ζωγράφος πάντοτε ἰδανικεύει καὶ ποιεῖ αὐτὸ τὸ καλόν, διότι κατὰ μὲν τὴν εὐρεσίαν καὶ ἐπίνοιαν εἶναι πάντῃ ἐλεύθερος καὶ εἰς μόνους ὑπόκειται τοὺς νόμους τοῦ καλοῦ καὶ τῆς τέχνης, κατὰ δὲ τὴν ἐξεκόνισιν τῶν ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν εὐρίσκει ἐν αὐτοῖς αὐτὸ τὸ ἰδανικὸν πραγματοποιούμενον καὶ ἐκφραζόμενον, καὶ μόνον ἀπατεῖται καθαρωτέρα καὶ λαμπροτέρα αὐτοῦ δήλωσις καὶ ἐρμηνεία. Περὶ δὲ τῶν φύσει ἀσημάντων καὶ κοινῶν, καὶ ἔτι μάλλον περὶ τῶν φύσει αἰσχυρῶν καὶ κακῶν ἢ ἀλήθεια τῆς ἀρχῆς ταύτης δυσκόλως ἐννοεῖται, καὶ ὅμως πολλὰ τοιαῦτα δι' ἐξαιτίας τέχνης παριστᾷ ἡ ζωγραφία, καὶ διὰ τῆς παραστάσεως αὐτῶν ἐγείρει τὸν θαυμασμὸν τῶν θεωμένων.

Πρὸς λύσιν τῆς ἀπορίας καὶ ἐπιβεβαίωσιν τῆς προκειμένης θεωρίας ἀρκούσιν αἱ ἀρχαὶ ἃς ἐθέσαμεν πρὸ πολλοῦ καὶ ἐφαρμόσαμεν μέχρι τούδε. Ἐὰν τὸ καλόν, καθ' ἃ ἐρίσαμεν αὐτὸ, κείται ἐν τινὶ ὑπεροχῇ τῶν στοιχείων τοῦ ὄντος, καὶ ἐὰν τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἀνάγωνται, ὡς πρὸς τὸ καλόν, εἰς τὴν ὑπεροχὴν ἀλήθειαν τῆς ὑποστάσεως, εἰς τὴν εὐπρέπειαν τῆς μορφῆς καὶ τὸ ἀδιάσπαστον τῆς σχέσεως, εἰς τὸν ρυθμὸν, ὡς πρὸς τὰ ἐν χρόνῳ, εἰς τὴν συμμετρίαν, ὡς πρὸς τὰ ἐν τόπῳ, καὶ ἐν πᾶσι καὶ ἐπὶ πάντων, εἰς τὸ ἰδανικόν ὅπερ, ὡς ἀπεδείξαμεν, ταυτίζεται με αὐτὴν τὴν ὑπεροχὴν ἀλήθειαν τῆς ὑποστάσεως καὶ διὰ πάντων τῶν ἄλλων στοιχείων διήκει, ὑπ' αὐτῶν ἐξωτερικεύμενον καὶ δι' αὐτῶν ἐκλάμπον, καὶ ἐὰν τὸ καλόν τῆς τέχνης ἀντιστοιχεῖ κατὰ τοὺς οὐσιώδεις ὄρους καὶ νόμους αὐτοῦ πρὸς τὸ καλόν τῆς φύσεως, ἔπεται ὅτι εἶναι μέχρι τίνος ἀδιάφορον τὸ ἀντικείμενον καὶ οἰοεῖ τὸ θέμα τῶν καλλιτεχνικῶν ἔργων

ἀρκεῖ νὰ ὑπάρχωσιν εἰς τὰ ἔργα ταῦτα συννηωμένα καὶ συνημολογημένα πάντα τὰ στοιχεῖα τοῦ καλοῦ, ἃτινα ὁ καλλιτέχνης μεταφέρει ἐκ τοῦ βουαιεῖος τῆς φύσεως εἰς τὸ κράτος τῆς τέχνης, καλλύνων δι' αὐτῶν τὴν παράστασιν καὶ αὐτῶν τῶν βαναύσων καὶ αἰσχυρῶν καὶ κακῶν. Ἄλλως, πολλὰ καλολογικὰ φαινόμενα, εἰς πάσας τὰς τέχνας κοινὰ, μένουσιν ἀνεξήγητα· διατί, λ. χ. ἡδύνουσι διὰ τῆς γλυπτικῆς ἢ τῆς ζωγραφίας παριστανόμενα ἢ διὰ τῆς ποιήσεως καὶ μουσικῆς καὶ δι' αὐτῆς ἔτι τῆς θεατρικῆς παραστάσεως, πρόσωπα καθ' ἑαυτὰ ἀσήμαντα ἢ βάνουσα καὶ χυδαῖα καὶ εἰδεχθῆ, ἢ ἔργα ἀνήθικα καὶ φρικώδη, ἃ τινὰ οὐ μόνον δὲν ἀγαπᾷ ἀλλ' οὔτε κἂν ἀνέχεται ἐν τῇ φύσει ἡ ὄρασις τῶν ἀνθρώπων; διατί τοιαῦτα καλλιτεχνήματα θεωροῦνται μάλιστα ὡς τὰ δυσκολώτερα, καὶ μείζονα ὡς ἐκ τούτου ἀπολαμβάνουσι τὸν ἔπαινον καὶ τὴν δόξαν; διατί ἐκ τούτων, ὡς ἐκ παντὸς ἄλλου καλοῦ ἔργου, γλυκεῖα τις ἀπορρέει ἡδονὴ καὶ γαλήνη, εἰς τὰς ἀνωτάτας χώρας τοῦ ἰδανικοῦ ἀναβιβάζουσα τὸ πνεῦμα, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ ἐμποιοῦσα τὴν ἀγαθὴν ἐκείνην διάθεσιν, ἥτις εἶναι πηγὴ ἀρετῆς, καὶ τὴν πρωταρχικὴν ταυτότητα τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ μαρτυρεῖ καὶ ἀποδεικνύει; τὸ δυσεξήγητον τῶν φαινομένων τούτων λύει εὐκόλως ἡ προεκτεθεῖσα θεωρία. Διὰ τῆς αὐτῆς ὑπεροχῆς, δι' ἣς εἶναι καὶ λέγονται καλὰ τὰ ὄντα τῆς φύσεως, γίνονται καλὰ καὶ τὰ δημιουργήματα τῆς τέχνης, οἷαδὴποτε ἄλλως εἶναι ἡ ὕλη καὶ τὸ εἶδος τῆς δημιουργίας ταύτης. Ἡ θεὰ ἀπλοῦ ἀλιείως ἢ ἀχθοφόρου ἢ ἐπαίτου εἶναι ἐν τῇ φύσει ἀδιάφορος, ὁ χαρακτήρ τοῦ τυράννου, τοῦ προδότου, τοῦ ὑποκριτοῦ, ὁ φόνος τῶν τέκνων, τὰ φρικωδέστερα συμβάντα τῆς κοινωνίας ἢ τῆς ἱστορίας, ὁρώμενα μὲν ἐν τῇ φύσει προξενούσιν ἀποστροφήν καὶ φρίκην, παριστάμενα δὲ ὑπὸ τῆς τέχνης θέλγουσι καὶ ἡδύνουσι καὶ ἡθικοποιοῦσι, διότι τὸ καλόν τῆς τέχνης μεταμορφώνει τὸ αἰσχυρὸν τῆς φύσεως, τὸ ὑπέροχον δὲ εἶναι εἰς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' εἰς τὴν παράστασιν τοῦ πράγματος, εἰς τὴν μετάπλασιν καὶ ἰδανικεῖσιν αὐτοῦ διὰ τῆς τέχνης, ἥτις, διὰ τῆς μυστηριώδους ἐνεργείας τῶν ἤχων, τῶν χρωμάτων, τοῦ ρυθμοῦ, τῆς συμμετρίας, διὰ τῆς συνενώσεως καὶ ἀρμοῦν τῶν ἰδίων στοιχείων εἰσάγει τὸ καλόν εἰς αὐτὸ τὸ αἰσχυρὸν, τὴν τάξιν εἰς τὴν ἀταξίαν, τὸ ἀγαθὸν εἰς τὸ κακόν, καὶ κατὰ τοῦτο θέτει τὰ ἴδια ἔργα ὑπεράνω τῶν ἔργων τῆς φύσεως. Ἄλλως, ἀδύνατον νὰ ἐννοήσωμεν πῶς ἐπὶ τοιούτων καλλιτεχνημάτων ἐγγυρεῖ ἢ ἀνωθεν ἐμπνευσις, πῶς δι' αὐτῶν ἐκφράζει ἡ ποιητικὴ φαντασία τὸ ἴδιον ἀντικείμενον, ὅπερ εἶναι αὐτὸ τὸ ἰδανικόν, καὶ πῶς ἐκ τούτων οὐχ ἤττον ἢ ἐκ τῶν ἄλλων παράγεται ἢ διὰ τῆς τάξεως καὶ ἀρμονίας ἡθικοποιήσις.

Καὶ οὗτος μὲν εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ζωγραφίας, ὁ αὐτὸς δηλαδή πασῶν τῶν ἄλλων τεχνῶν, ἡ ποιήσις τοῦ καλοῦ, ἡ διὰ τοῦ πραγματικοῦ ἐκφρασίαν τοῦ ἰδανικοῦ, ὡς μία καὶ ἡ αὐτὴ εἶναι πασῶν ἢ πηγῆ, ἢ ἐμπνευσις, ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἐν πάσαις τὸ ὄργανον, ἢ μαγαλόνοια, καὶ τὸ αὐτὸ πάντοτε καὶ ἐκ πασῶν τὸ ἀποτέλεσμα, ἢ διὰ τοῦ καλοῦ λαμπροτέρα δήλω-

σις τοῦ ἀληθοῦς καὶ θελητικώτερα παραγωγή τοῦ ἀγαθοῦ.

Υ΄.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἔργον τῆς τέχνης ταύτης εἶναι ἢ ἐπίτινος ἐπιφανείας παράστασις τῆς διὰ τοῦ φωτός ἐπιφάσεως τῶν πραγμάτων, μετὰ αὐτῆς εἶναι πρὸς τοῦτο ἐξ ἀνάγκης ἢ δι' ἀπλῶν γραμμῶν ἐπιγραφή, ἢ κοινῶς λεγομένη ἰχνογραφία (dessin), καὶ ὁ χρωματισμός. Καὶ ἡ μὲν ἰχνογραφία περιλαμβάνει τὴν γραμμικὴν ἀποψιν, τὴν ἀνατομικὴν παράστασιν τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς, καὶ ἐν μέρει τὴν σκιαγραφίαν (chiaroscuro), ὁ δὲ χρωματισμός τὴν διὰ τῆς ἀποχρώσεως ἀερίων ἀποψιν, τὴν ζωποτέραν παράστασιν τοῦ φωτός καὶ τῆς σκιάς, καὶ τοὺς περὶ συνδυασμῶν, βαθμολογίας, ἀληθείας καὶ ἀρμονίας τῶν χρωμάτων κανόνους. Περὶ δὲ τῆς σχετικῆς ὑπεροχῆς τῶν δύο τούτων μέσων εἰτέτι ἀμφισβητοῦσιν οἱ καλολόγοι· ἀλλ' εὐκόλον, καθ' ἡμᾶς, ν' ἀποδειχθῆ ὅτι κατὰ πάντα λόγον ὑπερέχει ἡ ἰχνογραφία.

Ἄυτη ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ πρῶτον στοιχεῖον τοῦ καλοῦ, τὴν ὑπόστασιν ἢ τὴν ἰδέαν. Καὶ τῶντι πάντα ἐν τῇ φύσει, ἀπὸ τῶν μεγίστων μέχρι τῶν ἐλαχίστων, ἐκφράζονται σχέδιον ἢ ἰδέαν τινά· ὁ κόσμος οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἢ ὑλοποιήσις ἐνοίας, ἢν πραγματοποιεῖ διὰ τῆς συστάσεως καὶ διατάξεως τῆς ὕλης, διὰ τῆς συμφύσεως τῶν μορίων αὐτῆς, διὰ τῆς ἔλξεως, διὰ τῶν ἐν τῇ ἀνοργάνῳ φύσει γεωμετρικῶν καὶ ἐν τῇ ἐνοργάνῳ ζῶντων σχημάτων, ἃ τίνα πάντα συναποτελοῦσιν οἰονεὶ τὴν ἐκφρασιν τῆς ἐν αὐτῷ πνευματικῆς ὑποστάσεως. Καὶ τὴν ἐκφρασιν ταύτην μεταφέρει ἡ τέχνη εἰς τὰ ἴδια ἔργα διὰ τῆς ἰχνογραφίας ἀνεξαρτήτως τοῦ χρώματος, ὅπερ ἐξῶθεν ἐπέροχεται καὶ ἐπιπροστίθεται, καὶ ἡ ἐκφρασις αὕτη εἶναι πραγματικῶς ἢ ὑπόστασις τῆς ζωγραφίας· διὰ τοῦτο ὁ χρωματισμός ἀνεῦ ὑπογραφῆς οὐδὲν ἐκφράζει, ἐν ᾧ ἀπ' ἐναντίας λίαν ἐκφραστικὴ εἶναι καὶ ἀνεῦ χρωματισμοῦ ἡ ἰχνογραφία, ὡς μαρτυροῦσι θαυμάσια τινὰ χαλκογραφήματα. Καὶ τῶντι τὰ πλεῖστα στοιχεῖα τῆς γραφικῆς καλλονῆς παρέχει ἡ ἰχνογραφία· τὸ εἶδος καὶ τὴν μορφήν τοῦ σώματος, τὴν δῆλωσιν τῶν ἐν τῷ πνεύματι, τὴν κίνησιν, τὸν ἰματισμὸν, τὴν ἀρμονίαν τῶν συμπλεγμάτων, τὴν ἀπλότητα, τὴν χάριν· ὁ δὲ χρωματισμός ὑπηρετεῖ οὕτως εἰπεῖν εἰς αὐτήν, καὶ ὅσῳ κάλλιον τοῦτο ποιεῖ, τόσῳ ἐντελετέρος. Κατὰ δὲ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου τῶν δύο τούτων στοιχείων διακρίνονται αἱ διάφοροι καλλιτεχνικαὶ σχολαί, ἐξ ὧν αἱ μὲν ὑπερέχουσιν διὰ τὸ πρῶτον, ταῖνονσι μᾶλλον πρὸς τὸ ἰδανικόν, αἱ δὲ διὰ τὸ δεύτερον, πρὸς τὸ πραγματικόν, παράγουσιν διὰ τῆς συνενώσεως αὐτῶν τὴν ἐντέλειαν τῆς τέχνης. Καὶ ἐν ἡ ἰχνογραφία ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἰδανικόν στοιχεῖον, καὶ πάντα τέχνη καλὴ τὸ ἰδανικόν τοῦτο ἐκφράζει διὰ τοῦ πραγματικοῦ, οὐδεμίαν πλεον ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἰχνογραφία εἶναι τὸ κυριώτερον στοιχεῖον καὶ αὐτὴ ἢ πνευματικὴ ὑπόστασις τῆς ζωγραφίας. Τοῦτο ἐπιπέλους ἀποδεικνύει καὶ αὐτὴ ἢ πρᾶξις καὶ χρῆσις τῆς ἰχνογραφίας ἐν οἰκῇ ποτε σχολῇ.

Τῶντι, τί κατὰ πρῶτον παραδίδοται διὰ τῆς ἰχνογραφίας; σχήματα κανονικά, γραμμαὶ παράλληλοι κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις διασταυρούμεναι, καὶ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ σώματος τὰ τελειότερα, τὰ πνευματικώτερα, τὰ ἰδανικώτερα, ἢ κεφαλή καὶ ἐν ταύτῃ ὁ ὀφθαλμός, καὶ ταῦτα λαμβανόμενα ἐκ τῶν τελειότερων τύπων τῶν Ἑλληνικῶν ἀνδριάντων, ὅ ἐστιν, ἐκ τῆς καθαρωτέρας δελώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου ἰδανικοῦ ἐν τῷ κόσμῳ. Ποία δὲ ἡ χρῆσις καὶ τὸ ἔργον τῆς ἰχνογραφίας ἐν τῇ τέχνῃ; Μεταφέρει, ὅσῳ τὸ δυνατόν, τὸ ἰδανικόν εἰς τὸ πραγματικόν, εἴτε ἐν τῇ ἀπεικονίσει τῶν φυσικῶν ἀντικειμένων, εἴτε ἐν τῇ ἐπινοήσῃ. Ἡ καθαρότης, ἡ ἀρμονία τῶν γραμμῶν, ἡ ἀφέλεια, ἡ φυσικότης τῶν στάσεων καὶ κινήσεων, ἡ χάρις, ἡ δύναμις, ἡ ἐνέργεια, ἡ συμμετρία, τὰ ζωτικώτερα στοιχεῖα τῆς γραφικῆς τέχνης, ὅ ἐστι, τὰ ἰδανικώτερα, εἶναι δῶρα τῆς ἰχνογραφίας. Καὶ ἐν τῇ ἰδανικῇ συνθέσει, ἢτις ὑπογράφεται ὡς βᾶσις τῆς ὅλης παραστάσεως, ἐγγυρεῖ ἢ ἐμπνευσίς, ἢ ἐλευθέρῃ ἐνέργειᾳ τῆς φαντασίας, αὐτὴ ἢ ἀληθῆς ποιήσις τοῦ ζωγραφήματος.

Πάντα τὰ ἄλλα τῆς ἰχνογραφίας, ἢ γραμμικὴ ἀποψις, ἢ σκιαγραφία, ἢ ἀνατομικὴ περιγραφή, ὑπάγονται μᾶλλον εἰς τὴν ἐπιστήμην ἢ εἰς τὴν καλλιτεχνίαν.

Ἡ θεωρία τῆς ἀπόψεως οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἢ ἐφαρμογὴ τῆς περὶ τῶν νόμων τῆς ὁράσεως ἐπιστημονικῆς διδασκαλίας. Ἡ ἀπό τινος φωτεινοῦ σώματος ἀπὸρροια τῶν ἀκτίνων, ἢ σύμπτωσις καὶ διάστασις καὶ ἀντιστροφή αὐτῶν ἐντὸς τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἢ ὀπτικὴ γωνία, οἱ νόμοι τῆς μεταξὺ τοῦ μεγέθους καὶ τῆς ἀποστάσεως ἀναλογία, πάντα ταῦτα καὶ αἱ πολλαὶ τούτων συνέπειαι συναποτελοῦσι τὴν τέχνην τῆς ἀπόψεως. Πικρομοίως ἢ σκιαγραφία περιστᾶ τὸ ἐπὶ τῶν σωμάτων ἀποτελεσμά τοῦ φωτός· καὶ ἐνταῦθα ἐφαρμόζεται ἡ θεωρία τῶν φυσικῶν νόμων. Πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὁ ζωγράφος ποία μεταξὺ πολλῶν ἀκτίνων, ἂν τινες ὁμοῦ προσβάλλωσι τὴν ἐπιφανείαν σώματος τινός, φωτίζει ζωηρότερον αὐτὸ, καὶ διατί ποία, ὡς ἐκ τούτου, ἢ βαθμιαία παράτασις τοῦ φωτός ἐπὶ στρογγύλων, σφαιροειδῶν καὶ ποικιλομορφῶν σωμάτων· τίνι τρόπῳ, ὅταν σῶμα τι διακόπητὴν ἐπὶ τινος ἄλλου ἐνέργειαν τοῦ φωτός ἐπισκιάζει τοῦτο, καὶ κατὰ πόσον, καὶ συνδυάζων τὴν τέχνην τῆς σκιαγραφίας μετὰ τὴν βοήθειαν τῶν χρωμάτων, ἀνάγκη νὰ μελετήσῃ τὴν διὰ θλάσεως ἀντανάκλασιν εἴτε μόνου τοῦ φωτός, εἴτε τοῦ φωτός καὶ τοῦ χρώματος, καὶ τοὺς ἀπείρους πάντων τῶν στοιχείων τούτων συνδυασμοὺς ἀπὸ τοῦ ζωηροτάτου φωτός μέχρι τοῦ βαθυτάτου σκότους. Καὶ εἶναι μὲν ἐλεύθερος ὁ ζωγράφος νὰ θέσῃ τὴν ἐστίναν τοῦ φωτός ἔπου θέλει, καὶ μίαν ἢ πλείονας, νὰ συγκεντρώσῃ ἢ νὰ διασχίσῃ αὐτό· ἀλλ' ἅμα διὰ τῆς φιλοκαλίας τοῦ καὶ κατὰ τὸν ἰδιαιτέρον χαρακτηρισμὸν τῆς γραφῆς του ἐκλέξῃ, δὲν εἶναι πλέον ἐλεύθερος, διότι ἀμέσως ὑποδουλοῦται εἰς τοὺς ἀπαρεγκλίτους νόμους τῆς φύσεως. Τοῦ Κορεγίου ἢ Νυξ εἶναι θαυμαστὴ οὐ μόνον διὰ τὴν τολμηρὰν ἐκλογὴν τῆς φωτεινῆς ἐστίας, διὰ τὴν θεῖαν ἐκφρασιν τοῦ φωτός, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν βαθεῖαν

ἐπιστήμην κατὰ τὰς ἀποχρώσεις καὶ τὴν διανομήν τοῦ φωτός ἐπὶ τῶν διαφόρων σημείων τοῦ πίνακος. Τέλος καὶ αὐτὴ ἢ ἀνατομικὴ περιγραφή τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ὅπερ καὶ κατὰ τοῦτο λαμβάνει ὑπαρξιν ἐν τῇ τέχνῃ διὰ τῆς ἰχνογραφίας, εἴτε διὰ τῆς πιστῆς ἐξεικονίσεως τῆς ἐξωτερικῆς μορφῆς, τῶν στάσεων καὶ κινήσεων αὐτοῦ, εἴτε διὰ τῆς ἐντέχνου δελώσεως τῶν ἐντὸς διὰ μέσου τῶν ἐκτὸς, εἶναι μᾶλλον κλάδος ἐπιστήμης καὶ ἐπιστημονικῆς τέχνης ἢ καλλιτεχνίας· διότι καὶ μὲν τὸ σῶμα ἐν τῇ ζωγραφίᾳ, ὡς ἐν τῇ γλυπτικῇ, δὲν εἶναι εἰμὴ ἐκφρασις τοῦ πνεύματος, καὶ μὲν εἶναι ἐλεύθερος ὁ ζωγράφος κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς ἐνεργείας ἢ τῆς πράξεως ἢν θέλει διὰ τοῦ σώματος νὰ φανερῶσῃ, κατὰ τὴν τοποθέτησιν καὶ τὸν συνδυασμὸν τῶν συμπλεγμάτων· ἀλλὰ, τούτων γενομένων, οἱ νόμοι τῆς ἐπιστήμης ἐπιβάλλουσιν εἰς αὐτὸν τὴν ἰδίαν ἀνάγκην. Ὡστε δικαίως ἐλέγομεν ὅτι, ἐν ᾧ ἢ ἰχνογραφία ὑπὲρ πάντα τὰ ἄλλα μέσα τῆς τέχνης ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ πρῶτον καὶ ὑποστατικόν στοιχεῖον τῆς ζωγραφίας, τὸ ἰδανικόν, ἐν τῇ ἰδανικῇ συνθέσει καὶ οὐχὶ ἀλλαχοῦ τελεῖ τὴν λειτουργίαν ταύτην.

Ἐὰν δὲ ταῦτα ἀληθεύωσιν, ἔπεται ὅτι ὁ χρωματισμός ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὑπογραφῆς, καὶ ὑπόκειται εἰς αὐτήν, καὶ ὅτι οὐκ ὀλίγοι περὶ τῆς παραστάσεως καὶ ἐκφράσεως τῶν χρωμάτων κανόνες ἐκ τοῦ πρώτου ἐκείνου μέσου ἀπορρέουσι καὶ δικαιολογοῦνται.

Τὸ χρῶμα εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐπὶ τῶν διαφόρων σωμάτων θραύσεως τῶν φωτεινῶν ἀκτίνων. Καὶ οὐσιωδῶς μὲν ἐπτά εἶναι τὰ χρώματα, ἃ τίνα προκύπτουσιν ἐκ τῆς θραύσεως ταύτης· ἐκ δὲ τῶν ἀπείρων συνδυασμῶν καὶ ἀποχρώσεων τῶν θεμελιωδῶν τούτων χρωμάτων ἀναριθμητὰ ἄλλα παρέχει ἡ φύσις· καὶ τούτων δύναται οὐκ ὀλίγα νὰ οἰκιοποιηθῇ ἢ τέχνη. Τρία δὲ εἶναι, κατ' αὐτήν, τὰ θεμελιώδη· τὸ ἐρυθρόν, τὸ κίτρινον, τὸ κυανοῦν, εἰς ἃ προσθετόν τὸ λευκὸν πρὸς παράστασιν τοῦ φωτός, καὶ τὸ μέλαν, τοῦ σκότους· ἀλλ' ἐκ τῶν πέντε τούτων στοιχείων μυρίοι γίνονται συνδυασμοί, ἐξ ὧν μόνη ἢ ἀρχαία ζωγραφία παρέχει ὀκτακοσίους δεκαπέντε. Καὶ περὶ τοῦ μέσου τούτου οὐκ ὀλίγοι παραδίδονται τεχνολογικοὶ κανόνες· ἀλλ' ὑπὸ μόνην τὴν καλολογικὴν ὄψιν καὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο θεωροῦντες, θελομεν ἐνδείξει ἐνταῦθα τοὺς κυριωτέρους περὶ τῆς ἀληθείας τῶν χρωμάτων, περὶ τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὸ φῶς, περὶ τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὸν ἀέρα, ἐξ ἧς ἢ ἀερία λεγομένη ἀποψις, περὶ τῆς πρὸς ἄλληλα σχέσεως, ἐξ ἧς ἢ μίξις αὐτῶν καὶ φθορὰ καὶ ἀρμονία, καὶ περὶ τῆς διὰ τοῦ χρωματισμοῦ ἠθικῆς καὶ ἀλληγορικῆς ἐκφράσεως.

Καὶ ἡ μὲν ἀλήθεια αὐτῶν ὑφίσταται εἰς τὸν ἴδιον ἐκάστου σώματος χρωματισμόν. Ἄλλ' οὗτος δὲν παρίσταται διὰ τῆς ἀπλῆς μεταγραφῆς καὶ ἀντανάκλασεως αὐτοῦ, ὡς ἐν ἐσόπτρῳ, διότι τοῦτο ἀδύνατον, καὶ ἡ τέχνη δὲν ἔχει πρὸς τοῦτο κατάλληλα μέσα. Ἐγγυρεῖ καὶ ἐνταῦθα βαθμὸς τις ἰδανικεύσεως καὶ κατὰ τὴν ἐπινοήσιν ἰδανικῶν ὄντων καὶ κατὰ τὴν μεταγραφὴν φυσικῶν ἀντικειμένων. Πλήν χαρακτη-

ριστικῶν τινῶν χρωμάτων, ἃ τίνα οὐδέποτε παραλείπει ἢ παραμελεῖ ἢ φιλαλήθης καὶ φιλοκαλὸς τέχνη, τὰ χρώματα ἐπινοεῖ καὶ συνδυάζει ὁ ζωγράφος ἐν τῇ παραστάσει τῶν Θεῶν, τῶν ἡρώων, τῶν ἀγγέλων καὶ αὐτῶν τῶν ἱστορικῶν προσώπων καὶ πράξεων κατὰ τίνα ἰδανικὸν χαρακτῆρα. Καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ μιμήσει φυσικῶν ὄντων πάλιν ἀπομακρύνεται ἀπὸ τῶν πρωτοτύπων τῆς φύσεως, καὶ δύναμις τοῦ κυριαρχικοῦ δικαιώματος τῆς μεγαλονοίας ἐκλέγει καὶ τροπολογεῖ καὶ μετριάζει καὶ ἐνίοτε ἀλλοιοῦναι οὐκ ὀλίγον τὰ διδόμενα τῆς πραγματικότητος, καθιστῶν αὐτὰ διαφανέστερα ὄργανα τῆς ὑπολαμπούσης ἰδέας, ὡς τοῦτο ποιεῖται ἐν τῇ γλυπτικῇ διὰ τῆς ἰδανικεύσεως τῆς σωματικῆς μορφῆς, καὶ ἐν τῇ μουσικῇ καὶ ποιήσῃ, διὰ τῆς ἰδανικεύσεως τῶν ἤχων καὶ τῆς διαλέκτου. Ἐντεῦθεν ὡς ἰδιαιτέραν αἰσθησιν θεωροῦσι τὴν τοῦ χρώματος τινὲς τῶν καλολόγων, καὶ κατὰ τὸν ἰδιαιτέρον καὶ πρωτότυπον χαρακτῆρα τοῦ χρωματισμοῦ διακρίνεται τὸ ὕφος τῶν διαφόρων ζωγράφων. Ἡ δὲ πρὸς τὸ φῶς σχέσις τῶν χρωμάτων ποικίλλει τὰ μέγιστα τοὺς ἐπὶ τῶν ἀχρῶν κανόνους τῆς σκιαγραφίας, διότι ἢ ἐγγύτης ἢ ἢ μακρότης ἀλλοιοῦσι τὰ χρώματα, ὡς ἀλλοιοῦσιν αὐτὰ τὸ φῶς ἢ τὸ σκότος. Καὶ πολλῶ μᾶλλον ἀλλοιοῦνται διὰ τῆς μεσολαβήσεως τῆς ἀτμοσφαιρας, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἢ λεγομένη ἀερία ἀποψις ἐπέροχεται συμπληρούσα τὸ ἔργον τῆς γραμματικῆς. Ἄλλ' ὡς ἐν ἐκείνῃ οὕτω καὶ ἐν ταύτῃ δεσμεύεται ὁ ζωγράφος ὑπὸ τῶν ἀμεταβλήτων θεωριῶν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν ἀναγκαίων νόμων τῆς φύσεως. Μείζονα δὲ ἔχει ἐλευθερίαν κατὰ τὴν μίξιν καὶ φθορὰν τῶν χρωμάτων, διότι, καθ' ἃ εἵπομεν, καὶ αὐτὸς ὁ χρωματισμός εἶναι ἐπιδεικτικὸς ἰδανικεύσεως· ἀλλ' ἵνα ἐνοήσῃ καὶ τὴν ἰδιαιτέραν δυσκολίαν τοῦ μέρους τούτου τῆς ἐκτελέσεως, ἀρκεῖ νὰ σκεφθῇ πόσον δυσχερὴς ἀποβαίνει ἢ παράστασις τῆς εἰς τὰ πλεῖστα τῶν ζωγραφημάτων ἀπαραιτήτου ἀνθρωπίνης χροιάς. Καὶ τὴν μὲν μορφήν τῶν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος μελῶν, τὴν συνάρθρωσιν αὐτῶν καὶ τὸν σύνδεσμον, τὰς ἀμφοβαίας αὐτῶν διαστάσεις καὶ ἀναλογίας, τὴν δι' αὐτῶν δηλουμένην ἐνέργειαν τῶν μυόνων καὶ νεύρων, πάντα ταῦτα προσπαθεῖ νὰ εἰκονίσῃ ἢ ἰχνογραφίᾳ· ἀλλὰ πόσον δυσκόλως μεταφέρεται ἐπὶ τῆς εἰκόνης ἢ διαφάνειας τοῦ δέρματος, ἢ μαλακότητος τοῦ κρέατος, αἱ ἀναρίθμητοι ἀποχρώσεις τῶν μελῶν καὶ ἰδίως τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐν ταύτῃ, τοῦ ἐκφραστικωτάτου ὀφθαλμοῦ, δι' οὗ ἐνίοτε πᾶσα ἢ ψυχὴ ἀποκαλύπτεται, κατὰ τὰς διαφόρους φύσεις καὶ ἢ ψυχὴ ἀνοικταί, κατὰ τὰς καὶ πάθη καὶ ἐνεργείας τῶν εἰκονιζομένων προσώπων; Τί δὲ νὰ εἵπωμεν περὶ τῶν ἀπείρων καὶ ἀνεπαισθητῶν ἀποχρώσεων τῶν φυσικῶν ἀντικειμένων, ὅτε τοῦ ἡλίου ἢ τῆς σελήνης τὸ φῶς ἀντανάκλαται ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἀπερίγραπτον ποικιλίαν καὶ ζωηρότητα ἐπιθέτει εἰς τὴν ζῶν καὶ ποικιλίαν τῆς φύσεως; Ὡς ἐκ τῆς δυσκολίας ταύτης βεβαίως ἀπέδωκαν τινὲς τῶν καλολόγων τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν γραφικῶν μέσων εἰς τὸν χρωματισμόν· διότι ἐν αὐτῷ εἶδον αὐτὴν τὴν ζῶν, μολοντί ἢ ὀρθῇ θεωρίᾳ τῆς τέχνης,

δὲν πρέπει καθ' ἡμᾶς, νὰ διατάξῃ ἀποπέμουςα τὰ πρωτεῖα εἰς τὴν ἰχογραφίαν. Ἄλλ' εἰ ταῦτα οὕτως ἔχουσι περὶ τῶν πρώτων τούτων ὄρων τοῦ χρωματισμοῦ, τί ῥητέον περὶ τῶν τελευταίων, περὶ τῆς ἀρμονίας καὶ ἐκφράσεως τῶν χρωμάτων;

Ἡ ἀρμονία κατὰ διαφόρους σημασίας καὶ ἐπὶ πλείστων λαμβάνεται ἀντικειμένων. Ὑπάρχει οὐ μόνον ἐν τῷ χρωματισμῷ ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ συνθέσει καὶ ἐκφράσει, ἐν τῇ ἐκτελέσει διὰ τῆς ἰχογραφίας καὶ σκιαγραφίας, ὑπάρχει ἐν ταῖς ἄλλαις τέχναις, ἐν τῇ ἀρχιτεκτονικῇ καὶ γλυπτικῇ ὡς ἐν τῇ μουσικῇ καὶ ποιήσει, ὑπάρχει τελευταίον καὶ εἰς ἄλλα ὑποκειμένα κρῶθον ἢ καὶ οὐδὲν ὡς σχετιζόμενα πρὸς τὴν καλλιτεχνίαν. Καὶ ἡ γενικωτάτη αὐτῆς γρῆσις τῆς λέξεως ὑποθέτει καὶ ἀποδεικνύει ἐν τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐννοία γενικὴ καὶ εἰς πάντα τὰ ἀνωτέρω κοινὸς χαρακτήρας. Ἡ καθολικὴ οὕτως εἰπεῖν ὑπόστασις αὐτῆς εἶναι ἡ ἐνόησις, ἡ πρὸς ἄλληλα ἢ πρὸς τι ἕτερον δύο ἢ πλείονων συνένωσις καὶ ἐνοποίησης. Ὅτε δύο ἢ πλείονα συνυπάρχουσι καὶ δὲν παρεκκλίνονται ἢ δὲν παρεμποδίζονται ὑπ' ἀλλήλων, ἢ ὁμοιάζουσι πρὸς ἄλληλα, ἢ βοηθοῦνται ἀμοιβαίως, ἢ εἶναι ἀμοιβαίως ὄροι ἀπαραίτητοι τῆς συνπαρξέως καὶ συνενώσεως αὐτῶν, τότε λέγομεν ὅτι μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχει ἀρμονία, καὶ αἱ διαφοροὶ αὐτῶν σχέσεις εἶναι διαφοροὶ βαθμοὶ ἀρμονίας. Κατὰ τὴν ἀρχὴν ταύτην ὑπάρχει ἀρμονία ἐν τῇ συνθέσει καὶ ἐκφράσει, ὅτε πάντα τὰ μέρη τοῦ ζωγραφίματος καὶ αὐτὰ τὰ ἐλάχιστα συνδέονται τοσοῦτον πρὸς ἄλληλα ἐν τῇ δηλώσει τῆς κυρίας ἐννοίας, ὥστε οὐδὲν ἐξ αὐτῶν δύναται ν' ἀποσπασθῇ ἄνευ ζημίας τῆς δηλώσεως ταύτης. Εἰς τὸν ἐξωτερικὸν καὶ ἐσωτερικὸν τοῦτον σύνδεσμον ὑπηρετοῦσιν ἐπομένως καὶ ἡ ἰχογραφία καὶ ἡ σκιαγραφία, συντελοῦσαι ἐκάστη τῇ ἰδίᾳ ἀρμονίᾳ εἰς τὴν ὅλην ἐκφράσιν τοῦ ἔργου διὰ τῆς συμμετρίας, διὰ τῆς ἀναλόγου διανομῆς τοῦ φωτός, διὰ τῆς ἐνόητος τῆς ἠθικῆς ἐκφράσεως, δι' αὐτῶν ἐνίοτε τῶν ἀντιθέσεων, διὰ τῆς ἐνόητος τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ ὕφους. Καὶ ὅπουδ' ἦτοτε τῆς καλλιτεχνίας ἢ τῆς φύσεως ἀναφαίνεται ἡ ἀρμονία, πανταχοῦ συνίσταται ἐκ τινος ἐνόητος καὶ πολλότητος ἢ ποικιλίας. Ἐπὶ δὲ χρωματισμοῦ, ἀρμόζουσι κατὰ τὰ διάφορα μέρη τῆς γραφῆς τὰ χρώματα πρὸς ἄλληλα, ὅτε προσεγγίζουσι ἀλλήλοις μόνον τὰ συμπαθῆ, τούτέστιν, ὅσα μετέχουσιν ἀλλήλων, ὥστε ἢ ἀφ' ἐνός, εἰς ἕτερον μεταβάσας ἀποβαίνει οὐχὶ ἀπότομος καὶ σκληρὰ, ἀλλ' εὐκόλος καὶ γλυκεῖα, καὶ κατὰ τὸ σύνολον ὑπάρχει ἀρμονία, ὅτε ἐν χρῶμα ἐπικρατεῖ καὶ κυριεύει καὶ ἔλκει πρὸς ἑαυτὸ πάντα τὰ ἄλλα, ὡς ἐν τῇ μουσικῇ συνθέσει ὁ κύριος σκοπὸς ἐφίσταται καὶ ἐπικρατεῖ, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν παρέχων ἀρμονίαν καὶ λαλίαν εἰς πάντας τοὺς ἤχους.

Τελευταίον ἡ ἐκφράσις τοῦ χρωματισμοῦ στηρίζεται εἰς τινὰ σχέσιν μεταξὺ τῶν ἐντός καὶ τῶν ἐκτός, μεταξὺ φύσεως καὶ πνεύματος, στοιχείου οὐσα τοῦ μεγάλου συμβολισμοῦ τῆς δημιουργίας. Εἶναι δὲ οὐσιωδῶς μεταφορὰ τις στηριζομένη ἐπὶ τινος ὑποτιθεμένης ὁμοιότητος μεταξὺ τινῶν ἐνοιῶν, αἰσθημά-

των, ψυχικῶν διαθέσεων καὶ καταστάσεων ἀφ' ἐνός, καὶ τινῶν χρωμάτων ἀφ' ἑτέρου. Οὕτως, ἄλλην ἐκφράσιν ἔχει τὸ φῶς, ἄλλην τὸ σκότος· τὴν ἀθωότητα ἐκφράζει τὸ λευκόν, τὴν ἐλπίδα, τὸ πράσινον, τὴν φλόγα τοῦ αἰσθηματος, τὸ ἐρυθρὸν, οὐράνιον καταγωγῆν, τὸ κυανόν, λύπην καὶ πένθος, τὸ μέλαν. Καὶ εἰς τὴν ἐκλογὴν ταύτην τῶν χρωμάτων οὐκ ὀλίγον προσέχουσιν οἱ ζωγράφοι, καὶ πρὸς αὐτὴν, συναρμολογοῦσι καὶ τὸν χρωματισμὸν τοῦ ἱματισμοῦ καὶ τῶν περὶ ζῶντικειμένων.

Καὶ ταῦτα μὲν ἀρκοῦσι περὶ τῶν μέσων τῆς ζωγραφίας.

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

Ο ΟΙΔΙΠΟΥΣ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΙΘΑΙΡΩΝΟΣ.

—οοο—

Μεθ' ἡμέρας πολλὰς ἀμφιβόλου ὁδοιπορίας, ὁ Οἰδίπους καὶ ἡ εὐσεβὴς αὐτοῦ κόρη ἐφθασαν εἰς τὴν ὑπώρειαν τοῦ Κιθαιρώνα. Τρεῖς ὁδοί, ἐξ ἴσου βαταί, τὸ ὄρος τοῦτο διέρχονται, ἡ μὲν φέροι εἰς τοὺς περὶφῆμους τῆς Φωκίδος ἀμπελώνας, καὶ ὑψοῦται, δι' ἀνεπαίσθητου ἀνωφερίας, ὡς εἰς τὰς δύο τοῦ Παρνασσού κορυφάς, αἵτινες τὰ νέφη σχίζουσιν ἢ δὲ λήγει εἰς τὴν πόλιν τῆς Ἠπείρου, ἣν ὁ ἐνάρετος Σίσυφος ὠκοδομήσατο μεταξὺ δύο θαλασσῶν· ἡ τρίτη τελευταίον κατέρχεται ἄχρι τῶν ὀρίων τῆς Ἠλίδος, ὅπουθεν ἐξακολουθεῖ συσπειρουμένη παρὰ τὰς δροσώδεις καὶ τερπνάς τοῦ Ἀλφειοῦ ὄχθας. Οἱ δύο ἐξόριστοι ἀκολουθοῦσι τὴν δευτέραν ὁδὸν, καὶ ἴστανται ὅπου ἡ ὁδὸς αὐτὴ τέμνεται ἀπὸ ἐτέρας δύο. Ἐνταῦθα διεπράχθη ὁ τοῦ Λαίου φόνος. « Ἄ! οἴμοι! παραχρῆμα ἀνακράζει ὁ Οἰδίπους, οἴμοι, διότι ἐστάθην τοσοῦτον ἀμέριμος νὰ μάθω τίς ἦν ὁ ἄγνωστος ἐκείνος, ὃν μετὰ τοσαύτης μανίας ἐθυσίασα! Φεῦ! ἐπανηρόμην ἀπὸ τοῦ Δελφοῦ ὅπου εἶχον ὑπάγει νὰ συμβουλευθῶ τὸ χρηστήριον· δὲν ἠθέλησα νὰ ἐπιστρέψω εἰς Κόρινθον, τὴν ὁποίαν ἐνόμιζον οὐσαν πατρίδα μου. Διευθύνθη πρὸς τὸ τῶν Θεῶν μέρος. »

« Κόρη μου, ὁ τόπος δὲν εἶναι στενός; δὲν κάμπει ταχέως; δὲν εἶναι κρημνός εἰς τὴν δεξιάν μου, καὶ βράχος τρομερός εἰς τὴν ἀριστεράν; χεῖμαρρος δὲν κυλεῖ εἰς τὸ βάθος τῆς ἀβύσσου τὰ θορυβώδη του ὕδατα; τὸν ἀκούω μυκώμενον· ἀκούω ἐπίσης τὴν πηγὴν, ἣτις ἦν ἄλλοτε τῶν Μουσῶν ἱερὰ, καὶ ἦτις νῦν εἶναι εἰς τὰς Εὐμενίδας προσφιλις. Κόρη μου, ὁδήγησόν με ὑπὸ τὰς δύο δρῦς, αἵτινες τῇ ναϊάδι φιλόξενον παρέχουσι σκιάν. Φαίνεται μοι ὅτι τὰς βλέπω· ὁ οὐρανός ἦν ὅλος ὑμίνας κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν· οἱ τῶν δύο δρυῶν κλάδοι ἔλαμπον ὑπὸ τὰς προσπαθείας τῆς θεῆλλης· ὁ χεῖμαρρος ἔλαμνε πάταγον ὅμοιον τοῖς συγκεχυμένοις στεναγμαῖς μυρίων τεθνεώτων, οἵτινες ἀποπνέουσι τὰ ἔσχατα αὐτῶν παράπονα ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Διατί ἀντέστην εἰς τοσοῦτον ἀπαισίους οἰωνούς; διατί εἶδον, ἄνευ τρόμου, τὸν ταχύπτερον τῶν ἀέρων βασιλέα, τὸν

ἀετὸν, κεραυνόπληκτον εἰς τοὺς πόδας μου νὰ πέσῃ; διατί δὲν ἠθέλησα νὰ πιστεύσω ὅλα τὰ προαισθήματα, αἵτινα οἱ θεοὶ ἐν τῇ ψυχῇ μου παρήγον; Φῶς τοῦ ἡλίου, διατί δὲν ἤμην τότε ἐστερημένος τῶν εἰεργετημάτων σου; διατί δὲν ἤμην τυφλός, ὡς περ νῦν; » Τρέμουσα εἰς τοὺς λόγους τούτους τοῦ Οἰδίποδος, ἡ Ἀντιγόνη μετὰ σπουδῆς ἀπεκρίνετο εἰς ἅπαντα αὐτοῦ τὰ ἐρωτήματα. « Ναί, πάτερ μου, ἔλεγεν αὐτῇ, χεῖμαρρος κυλεῖ εἰς τὸ βάθος τῆς ἀβύσσου τὰ θορυβώδη του ὕδατα· κρημνός εἶναι δὲ ἐξόθεν σου, καὶ τρομερός βράχος ἀριστερά. Ἰδοὺ, εἴμεθα παρὰ τὰς δύο δρῦς αἵτινες μετὰ τὴν σκιάν των ὑπερκασιζοῦσι πηγὴν, ἣτις ῥέει ἀργυρονάματος· ὁ δρόμος κάμπει ταχέως, καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ ὀρίζοντος βλέπω τὰ τεῖχη τῶν Θεῶν. — Σὺ, κόρη μου, βλέπεις τὴν πόλιν τοῦ Κάδμου· τὴν ἔβλεπον καὶ ἐγὼ ἐπίσης, καὶ ὁ στοχασμός ὅτι ἐμελλον τοῦ ὀλεθρίου αὐτῆς στέματος κύριος νὰ γίνω, πόρρω ἔπειχε τοῦ νοῦ μου. Ἄ! καλὰ· ἄς σταματήσωμεν. Ἐδῶ εἶναι! ναί, ἐδῶ εἶναι, τὸ αἰσθάνομαι! εἰπέ μοι, ἡ σκιά τοῦ Λαίου δὲν κάθηται ἐπὶ τοῦ βράχου; — Ὀχι, ἀπεκρίθη ἡ Ἀντιγόνη, ἡ σκιά τοῦ Λαίου δὲν κάθηται ἐπὶ τοῦ βράχου. — Ἄ! ἐγὼ τὴν βλέπω! μεγάλην τρομερὰν — πλατεῖαν πληγὴν — χεῖμαρρος αἵματος, οἱ ὅποιοι ἀπορρέουσιν ἐξ αὐτῆς. — Οἱ φύλακες τοῦ φεύγουσιν — αὐτὸς εἶναι ἐξηπλωμένος ἐπὶ τῆς ἀμάξης του — αἱ ἐξησθενημένοι χεῖρες του ἀφίνουσι τὰς ἡνίας. . . εἰς ἤχος, ὅστις μάτην ἐνδον τοῦ στήθους του σχηματίζεται, καὶ ὅστις δὲν δύναται νὰ γίνῃ λόγος ἐναρθρός ἐπὶ τῶν θνησκόντων χειλέων του. . . Θεοὶ! ἐγνώρισε τὸν υἱόν του! Πρόσωπον σεβαστόν; διατί ἴστασαι ἀνωθέν μου; τὰ ὄμματά σου ἐκτοξεύουσιν ἀστραπὰς. Ὅλοι μου οἱ διαλογισμοὶ συγχύζονται. Σκιά ἀξιοσέβαστος, ἂν δὲν ἐξεδικίθη μετ' ὀλοκλήρον ζωὴν πλήρη ταραχῶν, ἂν δὲν ἐξεδικίθη μετ' ἡνιερβάλλουσαν ταύτην δυστυχίαν καὶ ταλαιπωρίαν εἰς ἂς σήμερον περιήλθον, ἐκδικήθητι καὶ μετὰ πᾶν ὅ,τι ἐν τῇ στιγμῇ ταύτῃ ὑποφέρω. Ρίψον ἐν βλέμμα ἐπὶ τῆς Ἀντιγόνης μου. Αὕτη εἶναι ἀθῶα, καὶ ἰκετεύει τὴν συγχώρησίν μου. Ἀντιγόνη μου, ἐλθέ εἰς τὸ στήθος μου· περιζώσον με μετὰ τοὺς βραχιόνάς σου· κόρη προσφιλις, τίθεμαι ὑπὸ τὴν προστασίαν σου. Ἄ! δειήθητι τοῦ οὐρανοῦ δι' ἐμέ! Δειήθητι τοῦ μεγίστου Διός! Δειήθητι τῶν Μουσῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι αἱ παρακλήτριαί των ἀνθρώπων! Φρικώδεις Εὐμενίδες, ἀφετέ με! οὐδεμία ἰσχύς δέδοται ὑμῖν ἐπὶ τῆς γλυκεῖας καὶ σώφρονος ἀρετῆς· ἡ δ' Ἀντιγόνη με περιβάλλει μετὰ τὰς ἀγκάλας τῆς. Αἰσθάνομαι τὰ δάκρυά τῆς, τὰ ὅποια κατακλύζουσι τὸ στήθος μου. Τὰ χεῖλη τῆς θλίβουσιν ἐπὶ τοῦ μετώπου μου τὰς πρὸ τοῦ καιροῦ λευκανθείσας τρίχας μου. »

Καὶ ταῦτα μὲν ἔλεγεν ὁ Οἰδίπους· ἡ δ' Ἀντιγόνη παρεμυθεῖτο τὸν πατέρα μετὰ λόγους γλυκεῖς· ἀλλ' ὅτε ἐκείνος εἶδε πρὸ αὐτοῦ τὸν θάνατον, ἡ ταραχὴ του κατευνάσθη, καὶ μετὰ φωνὴν τρυφερῆτος πλήρη· « Κόρη μου, εἶπε, βλέπεις ὅτι εἶμαι προωρισμένος εἰς τὴν θυσίαν. Ἡ ὑστάτη μου ὥρα ἐφθασεν. Ἄγνωστί τίνι τρόπῳ ἢ τελευταίᾳ αὐτῇ πράξει τῆς τῶν Θεῶν

δικαιοσύνης θέλει ἐκπληρωθῆ· ἀλλ' ὅσον οὐκ ἀποθνήσκω. Κόρη μου, κόψον ἕνα πλόκαμον ἀπὸ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου, καὶ θέσ' αὐτὸν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀτυχοῦς, εἰς ὃν ὀφείλεις τὸ φῶς. Κάμε σπονδὰς ἐκ γαλακτος καὶ μέλιτος ἐπὶ τοῦ τάφου ἐκείνου ὅστις ἔμεινε ἄνευ τιμῆς. Ἄ! πρῶτον ἦδη βασίλισσα, σύζυγος, μήτηρ κατετέθη ἄνευ πομπῆς, καὶ τρόπον τινὰ λάθρα, εἰς τὸν κόλπον τῆς γῆς. Κόρη μου, τίποτε δὲν θέλει ἐμπορέσει νὰ σὲ κωλύσῃ ἀπὸ τῆν ἐκπλήρωσιν τοῦ εὐσεβοῦς τούτου καθήκοντος· ὁ θάνατος τὰ πάντα θέλει ἀγνίσει. » Μετὰ μακρὰν δὲ σιωπὴν προσέθηκεν· « Ἀποθνήσκων εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ ταύτην στιγμὴν, αἰσθάνομαι καὶ τὴν δύναμιν τῆς ζωῆς, καὶ τὴν δύναμιν τοῦ θανάτου. Ἡ ζωὴ τίποτε δὲν ἔχει πλέον νὰ με διδάξῃ· ὁ θάνατος ἀρχίζει νὰ με διδάσκη, φῶς τῆς ἡμέρας, δὲν λάμπει πλέον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου· ἕτερον ὅμως φῶς λάμπει εἰς τὴν διάνοιά μου. Εὐδαίμων κατοικίᾳ, ἀνοίχθητι ὅπως δεχθῆς ἐκείνον, ὅστις δις προσεκλήθη εἰς τὴν ὑπατον ἀρχὴν, διότι τὸ μέτωπόν του ἦτο προωρισμένον διὰ βασιλικὸν διαδόχον! Ἀνοίχθητι ὅπως δεχθῆς τὸν ἀνθρώπον, ὅστις ἐδοκίμασεν ἀπάσας τὰς ταλαιπωρίας! Καὶ σὺ, Ἀντιγόνη, θαρσάλεα καὶ μεγαθύμος κόρη, ζήτησον εἰς νέου τῶν ἀθανάτων τὴν ἐπιείκειαν. Ἄλλ' ἔχεις μίαν ἐτι ὑπερσίαν νὰ μᾶς προσφέρῃς. Ἐνῶ θὰ ἐξαγινίζωμαι εἰς τὴν πηγὴν, ὑπάγε νὰ ζητήσῃς ἐν μέλαν πρόβατον· θὰ τὸ προσφέρω θυσίαν εἰς τὰς καταχθονίους θεότητες. »

Ἡ Ἀντιγόνη, ἐλαφροτέρα τῆς δορκάδος, πηδᾷ εἰς τὴν κοιλάδα, καὶ τρέχει νὰ ζητήσῃ ἀπὸ ἑνα ποιμένα τὸ ἐπιθυμητόν εἰς τὸν πατέρα τῆς θύμα. Ἄ τῶρα, τῇ εἶπεν ὁ Οἰδίπους, ἀποσύρθητι. Ἡ Ἀντιγόνη ῥίπτεται εἰς τοὺς πόδας του. « Ἐὶ κόρη μου, τῇ εἶπεν ὁ Οἰδίπους, ἡμεῖς οὐδὲν παρὰ τῆς θελήσεως τῶν Θεῶν ἰτ्यूμεν. Φεῦ! σὲ ἀρίνω μόνην ἐπὶ τῆς γῆς· δὲν δύναμαι νὰ πιστευθῶ οὔτε εἰς τοὺς βαρβάρους ἀδελφούς σου, οὔτε εἰς τὴν ἀσθενῆ Ἰσμήνην, οὔτε εἰς τὸν Κρέοντα, τὸν ὁποῖον ἀπόκρυφον φιλοδοξία καταβιβρώσκει, οὔτε εἰς τὸν γενναῖον υἱόν του· δὲν θὰ εὐρῆς ὑποστήριγμα παρὰ εἰς σὲ αὐτὴν, εἰς τὴν ἀθώτητα καὶ τὴν ἀρετὴν σου. Ἀντιγόνη, νὰ ὑπάγῃς νὰ εὐρῆς τὸν Θεῶν. Ὁ ἦρωσ τῶν Ἀθηνῶν ὄρισται ὅπως ὑπερασπίσῃ τοὺς γενναίους σκοπούς, οὗς θέλεις δυνηθῆ νὰ συλλάβῃς ἀκόμη. Αὐτὸς θέλει ἐνθυμηθῆ τὴν συνδέουσαν ἡμᾶς φιλοξενίαν. Ὑπάγε, κόρη μου, εἰς τὴν περιδοξὸν τῆς Ἀθηνᾶς πόλιν μετὰ τὸν κλάδον τῶν ἰκετῶν, διότι ὀφείλει τις νὰ συμμορφῶται μετὰ τὴν τύχην του.

Ἡ παρθένος, χύνουσα δάκρυα εἰς τὰ γόνατα τοῦ βασιλέως, μόλις ἀκούει τὰ τελευταῖα τοῦ Οἰδίποδος λόγια· ἔχει κατὰ νοῦν τὴν θλιβεράν των ἀδελφῶν αὐτῆς τύχην. Ἡ ἰδία αὐτῆς ἀθλιότης καὶ ἐγκατάλειψις τὴν ἐπασχολοῦσι πολλῶ ἥττον ἢ αἱ δυστυχίαι, ὑφ' ὧν οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς ἀπειλοῦνται· ἤθελε νὰ ἀποτρέψῃ τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς πατρικῆς ἀράς. Ἡ Πάτερ μου, ἀνέκραξε, πρὶν ἢ ἀποθάνῃς, συγχώρησον τοὺς ἀδελφούς μου. Οἱ θεοὶ, μὴ ἀμφιβάλλῃς, κλείουσι τὰ ὦτα εἰς τὰς εὐχὰς τῆς ἀγαθότητος καὶ

τῆς ἀγάπης, ὅποταν αἱ εὐχαὶ αὐταὶ δὲν συμπεριλαμβάνουσιν ἅπαντα τὰ τέκνα. Ἄ! συγχώρησον τοὺς ἀδελφούς μου, ὅπως παύσῃ ἡ δυστυχία βαρύνουσα καὶ ἐμὲ αὐτὴν.»

«Κόρη μου, ἀπεκρίνετο ὁ Οἰδίπους, διατί ὀμίλεις οὕτω; Ἐξοχος ψυχὴ τῆς Αντιγόνης, τί σοὶ μέλει ἡ εὐδαιμονία ἢ ἡ κακοδαιμονία; δὲν θὰ ἔχῃς σὺ πάντοτε τὴν εἰρήνην τοῦ συνειδότης, τοὺς ἐπαίνους τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὴν ἀγάπην τῶν θεῶν; Ὑπαγε, κόρη μου, σὲ ἐνόησα ὀμιλήσας περὶ σεαυτῆς ἕνεκα τῶν δυστήνων υἱῶν μου. Φεῦ! εἰς αὐτοὺς ἐντεῦθεν θέλεις ἀφοσιωθῆ. Ἐν μόνον αἴσθημα λοιπὸν θὰ πληρώσῃ τὰς ἡμέρας σου! Ὀλόκληρος ἡ ζωὴ σου δὲν θὰ ἴναι παρὰ ζωὴ ἀφοσιώσεως καὶ θυσιῶν! «Ὦχι, τὸσαύτη ἀρετὴ δὲν θὰ μείνῃ ἀβράβευτος, κόρη μου! πιστεύσον τὰ λόγια τοῦ ὅσον οὐπω ἀποθνήσκοντος Οἰδίποδος. Ὑγίαινε.»

Κλαίουσα ἡ Αντιγόνη ἀπομακρύνεται. Μετ' ὀλίγον ἀκούει τρομερὸν πάταγον. Ἡ ἡμέρα φαίνεται σβενυμένη ἄστραπαί τινες μόνον σπάνια, παρατεινόμεναι ὅμως, διασχίζουσι τὸ βαθὺ σκότος. Αἱ τοῦ Παρνασοῦ κορυφαί, αἱ ἄκραι τοῦ Ἐλικῶνος φαίνονται ὀπίστουσαι φλόγας. Ὁ χεῖμαρρος τῆς κοιλάδος ἐκπέμπει στεναγμὸν ὅμοιον ἐκείνῳ, περὶ οὗ εἶχεν ὁ Οἰδίπους ὀμιλήσει; Αἰφνης ἀντήχησε μακρὰν ὡς κύλισμα ἀμάξης ἐκ τοῦ ὕψους ὄρους κρημιζομένης εἰς τὸν πυθμένα χεῖμαρρου, ἐνθα φθάνει τεθλασμένη.

Ἡ Αντιγόνη ἐπιστρέφει, μετὰ τὴν καρδίαν σιερχομένη ἀπὸ μυρίας ἀγωνίας, καὶ βλέπει, μεταξὺ τῶν περπολουμένων δρυῶν, τὸν δύστηνον τῶν Θεῶν βασιλέα τὸ πρόσωπον ἔχοντα μακρὰ ὀθόνη ἐσκεπασμένον, κρατοῦντα μετὰ τὴν μίαν μὲν χεῖρα τὴν ἱερὰν μάχαιραν, μετὰ τὴν ἄλλην δὲ τὸ σφαγεῖον πλήρες ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ ἱεροῦ. Ὁ ταλαίπωρος βασιλεὺς περικυλῶνται ἀπὸ φῶς τοῦ ὁποίου τὴν λάμψιν ὄλην ἢ παρθένης δὲν δύναται νὰ ὑποφέρῃ, καὶ τὸ ὅποιον πάραυτα σβέννυται πικρὸν σκότος ἀποκρύπτει τὴν θέαν τοῦ πατρὸς αὐτῆς τότε ἀπὸ δὲ τὸν κόλπον τοῦ μυστηριώδους τούτου σκότους ἐξέρχεται ἡ ὑστάτη αὐτῆ φωνή «Φεῦ! φεῦ! ὕγαινε, κόρη μου.» Πάραυτα ἀναγεννᾶται τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἰσχυρῶς ἡ Αντιγόνη πλησιάζει ἄλλὰ δὲν εὐρίσκει παρὰ τὸ ἐσφαγμένον πρόβατον. Τί ποτε πλέον δὲν ἔμενεν ἐκ τοῦ Οἰδίποδος. Οὕτως ἠφανίσθη ἐκ τῆς γῆς ὁ υἱὸς τοῦ Λαῖου. Ἄρά γε ἐβουθήσθη εἰς ἄβυσσον; Ἄρά γε ζῶν ἠρπάγη εἰς τὸν Ὀλυμπον; Τὸ μυστήριον τούτου οἱ θεοὶ μόνον γινώσκουσιν. Ἡ γενναία τοῦ Οἰδίποδος κόρη, ἀπολειφθεῖσα μόνη, μεταξὺ ἐκπλήξεως καὶ ὀδύνης, ἐπὶ τρεῖς ὅλας ἡμέρας ἐζήτησε τὸ τοῦ πατρὸς αὐτῆς πτώμα ὅπως τῷ ἀποδώσῃ τὰς τιμὰς τῆς ταφῆς. Αἱ πυρποληθεῖσαι δρυὲς ἔκαιον εἰσέτι, καὶ μετὰ τρόμου ἐπάτει τὸν τόπον ἐκεῖνον. Τέλος πάντων, καταπονηθεῖσα ὑπὸ τοῦ κόπου κατέφυγεν εἰς τὴν ταπεινὴν κατοικίαν γηραλέου τινος ποιμένος, ἐωσοῦ δυνήθη νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς τελευταίας τοῦ πατρὸς τῆς θελήσεις.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ, ἐπὶ Σ. Α. Σερεμέτη.)

ΟΥΓΟΣ ΦΟΣΚΟΛΟΣ.

—ooo—

Μεταξὺ τῶν διασημοτέρων ποιητῶν καὶ κλασικωτέρων πεζογράφων τῆς Ἰταλικῆς φιλολογίας διαθρυλλεῖται προσηκόντως καὶ Οὐγὸς ὁ Φόσκολος, ἀνὴρ ἐπίσημος διὰ τὴν λογογραφικὴν γλαφυρότητα καὶ τὸ ὑψιπέτες τῶν ἔργων αὐτοῦ.

Ἐστὶ ἀπὸ τῆς παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας τὸ φιλοτάραχον, τὸ φιλόνεικον, τὸ ἰδιότροπον καὶ τὸ φιλόπρωτον αὐτοῦ, συνδεόμενα μετὰ πολλῆς ὀξυνοίας, εὐγλωττίας καὶ χάριτος, προσηγήγειον τὸ μέλλον μεγαλεῖον τοῦ ἀνδρός.

Ἡ ἀκριβὴς ἐξιστόρησις τῆς παιδικῆς τοῦ Φόσκολου ἡλικίας, ἣν ἄχρι τοῦ 16 ἔτους εἰς τὴν ὠραίαν τοῦ Ζάκυνθον διέτρεξε, καθίσταται λίαν ἐπίπονος, ὡς ὀρθοῦσθαι, οὕτως εἰπεῖν, περιέργων ἅμα δὲ καὶ κω-

Οὐγὸς Φόσκολος.

μικωτάτων ἀνεκδότων· διὸ τὴν λεπτομέρειαν τούτων παραλείποντες χάριν συντομίας, λέγομεν ὅτι ὁ καθ' ἅπαντα ἰδιότροπος οὗτος νέος ἦτο τὸ σημεῖον, πέριξ τοῦ ὁποίου πάντες οἱ τῆς αὐτῆς συμπεριφορῆς ὀμηλικιωταί του συνέτριχον, καὶ εἰς τοῦ ὁποίου τὸ μόνον νεῦμα ὑπήκουον. Ἀλλὰ καὶ μετὰ πλείστα ἔτη ἀπαντῶν ἐν Ἰταλίᾳ διαφόρους τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ, ὀλοκλήρους ὥρας κατέτριβε πυνθανόμενος περὶ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων φίλων του, ἐξιστορῶν μετ' ἀνεκφράστου χάριτος τὰ παιδικὰ του τερατουργήματα καὶ τὰς ἐκδρομάς, καὶ ἀναπολῶν τὰς τερπνὰς θέσεις τῆς ἱερᾶς (α) ἐκείνης, ὡς ἔλεγε, πύλως, εἰς τὰς ἀνθοστολιστοὺς ἀγκάλας τῆς ὁποίας εἶδε τὰ πρώτα ἀκτῖνας τοῦ ἡλιακοῦ φωτός.

Καὶ τῷ ὄντι ὅποσον ἡγάπα καὶ ἐξέτιμα μετ' ὄντως πάτριον ἀγάπην τὴν Ζάκυνθον, δύναται ἕκαστος νὰ ἐξάξῃ ἐκ πλείστον τεκμηρίων, οὐχ ἦττον δὲ καὶ ἀπὸ τὰ πρὸς τὰς Χάριτας ἀθάνατα ταῦτα ἔπη του·

(α) « Sacra città è Zacinto. » Carme sulle Grazie.

• • • • •
• • • • • Ivi fanciullo

La deità di Venere adorai.

Salve Zacinto • • • • •

Sacra città è Zacinto. Eran suoi templi

Era ne' colli suoi l'ombra de' boschi

Sacri al tripudio di Diana e al coro.

Bella è Zacinto!

Rosea salute

Spirano l'aure, dal felice arancio

Tutte odorate, e dai fiorenti cedri.

Νικόλαος Οὐγὸς ὁ Φόσκολος λοιπὸν γεννᾶται ἐν Ζακύνθῳ, ἐκ γονέων οὐχὶ μὲν πλουσιῶν ἀλλ' ἐντίμων τὴν 26 Ἰανουαρίου 1778 (6). Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Δόκτωρ Ἀνδρέας Φόσκολος, δυτικὸς τὸ θρησκευμα καὶ καταγόμενος ἀπὸ Βενετίας, κατὰ τινας μὲν ἰατρὸς πολεμικοῦ πλοίου, κατ' ἄλλους δὲ ἐπιστρέφων ἐξ Ἀνατολῆς, ἐλθὼν εἰς Ζάκυνθον, συνεζεύχθη τὴν 24 Ἀπριλίου 1777 μετὰ τῆς Ἀδαμαντίνης Ναρκίστου, Ζακυνθίας, γῆρας Μάρκου Σέρρα· καρπὸς τοῦ γάμου τούτου ὑπῆρξε πρῶτον μὲν ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Νικόλαος, ἔπειτα δὲ ἡ Ρουμβίνη καὶ ὁ Ἰωάννης Διονύσιος.

Διατρίβων ὁ Ἀνδρέας εἰς Ζάκυνθον καὶ ποριζόμενος τὰ πρὸς τὸ ζῆν διὰ τῆς ἰατρικῆς του ἐπιστήμης, μαθαίνει τὸ 1784 ὅτι ἀπέθνησκεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Νικόλαος, ἰατρὸς καὶ αὐτὸς καὶ διευθυντὴς τοῦ ἐν τῷ Σπαλάτρω τῆς Δαλματίας δημοσίου νοσοκομείου· ἀπέρχεται λοιπὸν οἰκογενειακῶς πρὸς τὰ ἐκεῖ, ὅπως εἰ δυνατόν διαδεχθῆ τὸν πατέρα. Ἀλλ' ἐπειδὴ μετ' οὐ πολὺ ἀπέθανεν, ἐπέστρεψεν ἡ ἀτυχὴς αὐτοῦ σύζυγος μετὰ τῶν ἀνηλικῶν τέκνων τῆς εἰς Ζάκυνθον, ἐνθα ἠδύνατο νὰ ἀνακουφισθῇ παρὰ τοῖς συγγενεῖσι τὴν ἀπαρηγόρητον θλίψιν τῆς.

Μένουσα δὲ εἰς Ζάκυνθον ἐνεργεῖ μὲν ἐν ἔνετι τὰ δικαιώματα τοῦ ἀποθανόντος συζύγου, ἐπιμελεῖται δὲ τὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν ὀρφανῶν αὐτῆς μετ' ὧν συναριθμεῖται καὶ ἕτερος υἱός, ὁ Ἰούλιος. Φοιτῶν ὁ ἡμέτερος Φόσκολος παρὰ τῷ δυτικῷ ἱερεῖ Ρενῶ, διδάσκοντι τὴν Ἰταλικὴν καὶ τὴν Λατινικὴν, συγκαταλέγεται μετὰ τῶν συμμαθητῶν, τῶν φερόντων τὸ κληρικὸν ἔνδυμα καὶ ὑπηρετούντων ἐν ὄρα ἱεροτελεστίας τὸν διδάσκαλον.

Δὲν ἐβράδυνεν ὁ Νικόλαος νὰ διακριθῆ μεταξὺ τῶν ὀμηλικῶν του, οὐχὶ ἕνεκα ἐπιμελείας, ὅσον ἕνεκα τοῦ σπανίου αὐτοῦ ἀντιληπτικοῦ, τῆς μνήμης καὶ τῆς

(6) Addi 6 febbrajo 1778 S. V. Nicolo figlio del Sr. Dr. Andrea Foscolo e della S.ra Diamantina Narciso sua consorte, nacque li 26 Gennajo scorso, ed è stato battezzato da me infrascritto in questa chiesa Cattedrale di S. Marco. Padrigno al saero fonte fu il S.r Giorgio Araclioiti. κ.τ.λ. Ἄνταγράφη ἐκ τῶν ληξιαρχικῶν βιβλίων τοῦ ἐν Ζακύνθῳ Δυτικοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγ. Μάρκου.

ἀγχινοίας. Συνεσπούδασε δὲ μετὰ τῶν δύο ἀνωτέρω γλωσσῶν, καὶ τὴν Ἑλληνικὴν, ἐπιμελεία καὶ προτροπῇ τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ μητρὸς, ἣν ὁ μὲν ἐξοχος Ἰωσήφ Βισκόντης γράφων πρὸς τὸν Φόσκολον, Santa e veneranda vecchia ἄγιαν καὶ αἰδέσιμον γραίαν ἀπεκλει, ὁ δὲ Φόσκολος ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν Κόμησσαν Δ' Ἀλβανὸν ἐκαυχᾶτο ὅτι γεννᾶται ἀ ἐκ μητρὸς Ἑλληνίδος νοῦν ἐχούσης ἐξοχον, περισσότερον ἢ ὅσον ἀνήκει εἰς γυναῖκα.»

Σημειώσεως ἄξιον εἶναι τεμάχιον ἐπιστολῆς τινος τοῦ Φόσκολου, ὅπερ εἰς τῶν ἀξιοπιστῶν βιογράφων αὐτοῦ (Luigi Carrer) ἀναφέρει λέγων, ὅτι περὶ τὸ 16 ἔτος τῆς ἡλικίας του θελήσας νὰ ἐπαυζήσῃ τὰς γνώσεις του, δις ἐταξείδευεν ἀπὸ Ἑλλάδος εἰς Ἰταλίαν. « Spuntò in me a sedici anni la voglia di studiar da me, e navigai due volte in quel tempo dalla Grecia in Italia. » — Περὶ τὴν ἡλικίαν δὲ ταύτην μεταναστεύσας μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν, ἕνεκα οἰκιακῶν συμφερόντων εἰς Βενετίαν, ἠκολούθησεν ἐκεῖ τακτικώτερον τὰς σπουδὰς του, διότι καὶ εἰς τὰς σχολὰς τῶν Ἰησουϊτῶν καὶ εἰς τὴν τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ ἐφοίτησε, καὶ ἀκροατῆς τοῦ περιφήμου Βρεγολίνου ἐγένετο, καὶ συνεχῶς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ ἁγίου Μάρκου ἐπεσκέπτετο· εἶτα μεταβάς εἰς Παταύιον ἠκροάσθη φιλολογικῶν μαθημάτων παρὰ διαφόροις Καθηγηταῖς, μάλιστα δὲ παρὰ τῷ σοφῷ Καισαρότῃ, καὶ οὕτω διὰ τῆς τακτικῆς σπουδῆς καὶ τῶν σπανίων φυσικῶν προτερημάτων του, κατέστη μετ' οὐ πολὺ ἐφάμιλλος τῶν διασημοτέρων ἀνδρῶν τῆς μουσοτρόφου Ἰταλίας.

Οἱ ἐν Βενετίᾳ κληρικοὶ ἰδόντες ἐκ τοῦ σύγγεγυς τὰ σπάνια προτερήματα καὶ τὴν ἰκανότητα τοῦ νέου, προέτρεψαν αὐτὸν νὰ γείνη κληρικός. Ἀλλ' ὑπῆρξε ἀδύνατον νὰ φορέσῃ δυτικὸν ἱερατικὸν ἔνδυμα ὁ Φόσκολος, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν καρδίαν ἔκαιε πῦρ ἐλευθερίας. Ἀποκρούει λοιπὸν τὰς προτροπὰς τῶν ἱερέων, καὶ ὡς οὐδὲν λογίζεται τὰς πλουσίας αὐτῶν ὑποσχέσεις. Μαρτυρεῖ δὲ τοῦτο καὶ αὐτὸς οὕτως ὁ Φόσκολος δι' ἰδίου συγγράμματος ὑπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Διδίμου Κληρικοῦ, δι' οὗ περιγράφων τὰ ἑαυτοῦ ἔθιμα, καὶ ἐξιστορῶν ὅτι ἐνεδύετο μὲν ὡς ἱερεὺς, ὅτι ὅμως οὐδέποτε προεχειρίσθη τοιοῦτος, ἀν καὶ πολλὰς ὑπὸ πολλῶν προετρέπετο νὰ χειροτονηθῆ, ἐπιπροσθέτει· « Ἡ τύχη ἀπὸ βρέφους μετ' ἐπέτρεψε τοῦ νὰ γείνω ἱερεὺς » (α). Ὅθεν μεταξὺ τῶν προτροπῶν τούτων ὁ Φόσκολος πάντων ἐκπλαγέντων, δημοσιεύει εἰς Βενετίαν τὴν τραγωδίαν « Ο Θουέττης », ὑπὸ τὸ κάλυμμα τῆς ὁποίας προέθετο νὰ στηλιτεύσῃ, ἀν καὶ ἀκροθιγῶς, τὰς παρεκτροπὰς τῶν προϋχόντων τῆς γηραιᾶς ἐκείνης μεγαλοπόλεως, ἅμα δὲ καὶ νὰ διογέτευσῃ φιλελευθερίας ἐμπνεύσεις εἰς τὴν καταπιεζομένην Ἰταλίαν.

Τὸ ἔργον τοῦτο παρεστάθη τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1797, ἐννεάκις κατὰ συνέχειαν, εἰς ἄκρον ἐνθουσιῶντων τῶν ἀκροατῶν. Ἐκεῖνο δ' ὅπερ εἰς τὸ ἔπα-

(α) Notizia intorno a Didimo Chierico XII.

Nè più mai toccherò le sacre sponde
Ove il mio corpo fanciulletto giacque,
Zacinto mia,

Tu non altro che il canto avrai del figlio
O materna mia terra; a noi prescrisse
Il fatto illacrimata sepoltura.

Συνωδύθη δὲ ὁ νεκρὸς αὐτοῦ ὑπὸ τῶν πέντε ἡδὲ φίλων του προεξάρχοντος τοῦ σεβασμίου πατρὸς Ριέγου, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ κοιμητηρίῳ τοῦ πλησιεστέρου χωρίου Chiswick. Ὁ τάφος του μετ' ὀλίγου μῆνας ἐκαλύπτετο ὑπὸ λίθου τεθέντος διὰ προνοίας τοῦ ἐν Λιβερπούλ διαμένοντος φίλου του Οὐδσωνος Γόρνου, ἐφ' οὗ ἀνεγινώσκετο ἡ ἐπιτύμβιος αὐτῆ·

Ugo Foscolo
Obiit. XIV. die. Septembris
A. D. 1827,
ætatis. 52.

Ἡ ἐπιγραφή ὁμῶς αὐτῆ εἶναι ἐσφαλμένη, οὐ μόνον κατὰ τὴν ἡμερομηνίαν, ὡς ἀποθανόντος ἐκείνου τὴν 40 τοῦ Ὀκτωβρίου καὶ οὐχὶ τὴν 14 τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν ὡς γεννηθέντος τὸ 1778. Ὁ Φόσκολος ἔβρα δε ἀπέθανε διέτρεχε τὸ 50 καὶ οὐχὶ τὸ 52 ἔτος τῆς ἡλικίας του.

Τὸν ἄωρον θάνατον τοῦ Φοσκόλου συνηθάνθη βεβαίως ἅπας ὁ φιλολογικὸς κόσμος. Ἄλλ' ὁ Οὐγος Φόσκολος ὡς ἀρχὴν σταθερὰν καὶ ἀπαράγραπτον ἐπρέσβευε αὐτὸν ζῆν πολὺ, χεῖριστον, καὶ τὴν ἀρχὴν ταύτην ἐδικαιολόγει λέγων ὅτι αὐτὸ γῆρας αἰσθάνεται μετὰ πεφοβισμένης συνειδήσεως τοὺς ἐλέγχους, ὁπότεν εἰς τὸν θνητὸν δὲν ἀπομένῃ ἰσχύς καὶ χρόνος πρὸς ἐπανόρθωσιν τοῦ βίου του. (Notizia intorno a Didimo Chericò VII.)

Ἐν Ζακύνθῳ 1861.

N. ΚΑΤΡΑΜΗΣ
Ἱερέυς.

ΡΩΣΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ.

—ooo—

Τὴν 30 τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου ἐτελέσθησαν ἐν Παρισίοις τὰ ἐγκαίνια Ῥωσικῆς ἐκκλησίας, οἰκοδομηθείσης δαπάνῃ τοῦ αυτοκράτορος τῆς Ῥωσίας, τῆς ἱερᾶς αὐτῆς συνόδου, καὶ ἰδιαιτέρας συνεισφοραῖς, καὶ πρὸ πάντων ἐπιμελείᾳ τοῦ σοφοῦ καὶ σεμνοβίου ἐφημερίου αὐτῆς Βασιλέφ.

Κεῖται δὲ ἡ ἐκκλησία αὕτη εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Σταυροῦ κατὰ τὴν συνοικίαν τοῦ προαστείου τοῦ ἀγίου Ὀνωρίου, καὶ ἔχει μῆκος 28 μέτρων καὶ ἴσον πλάτος. Ὁ μέγας αὐτῆς θόλος ἔχει ὕψος ἐσωτερικῶς μὲν 30, ἐξωτερικῶς δὲ 48 μέτρων μετὰ τοῦ σταυροῦ.

Ἐπίκειται δὲ τὸ ὄλον τῆς οἰκοδομῆς ἐπὶ κρύπτῃς

ἡ ὑπογείου, καὶ διὰ τοῦτο φέρει εἰς αὐτὴν, ὡς φαίνεται εἰς τὸ παρατιθέμενον σχεδιογράφημα, κλίμαξ ἑνδεκά ἔχουσα βαθμίδας.

Τῆς οἰκοδομῆς τὰ θεμέλια κατετέθησαν τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1849 ἔτους, διήρκεσε δὲ δέκα ἔτη καὶ ἕμισυ περίπου.

Ὁ ρυθμὸς τῆς ἐκκλησίας, καὶ τοὶ βᾶσιν ἔχων τὸν βυζαντινὸν, εἶναι μᾶλλον μικτὸς, δηλαδὴ μετέχει τῶν τροπολογιῶν τὰς ὁποίας ἐπέφεραν οἱ Ῥῶσοι εἰς αὐτὸν, συμφώνως πρὸς τὰς ἐγχωρίους περιστάσεις καὶ τὰς κλίσεις τοῦ λαοῦ τῆς Ῥωσίας. Τοσαύτη μάλιστα ἡ σύγκρασις αὐτῆ, ὥστε ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν ἐκκλησιῶν ἐν Ῥωσίᾳ ἀπέκτησεν ἴδιον χαρακτήρα, τὸν ὁποῖον καὶ ὠνόμασαν βυζαντινομοσχοβιτικόν.

Ἡ ἐν Παρισίοις οἰκοδομηθεῖσα ἔχει σχῆμα ἑλληνικοῦ σταυροῦ, καὶ εἰς τὸ μέσον θόλον περιέχουσιν πυραμιδοειδῆ, ἐφ' οὗ ὑψοῦται σταυρὸς· ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς ἐκκλησίας ὑψοῦται ἀνὰ εἰς μικρότατος θόλος τοῦ αὐτοῦ σχήματος, οὐχὶ ὁμῶς καὶ τοῦ αὐτοῦ ὕψους.

Οἱ πέντε οὗτοι θόλοι ἔχουσι ταύτην τὴν συμβολικὴν ἰδέαν· ὁ μὲν ὑψηλότερος ἐξοικονομεῖ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, κέντρον καὶ ἀρχηγὸν τῆς ἐκκλησίας, οἱ δὲ τέσσαρες ἄλλοι τοὺς Εὐαγγελιστάς, οἵτινες ἐτήρησαν διὰ τῆς γραφῆς τὸ κήρυγμα τοῦ διδασκάλου, καὶ οἱ κώδωνες, τοὺς ὁποίους κρεμῶσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τοὺς μικροτέρους θόλους, σημαίνουσι τὴν φωνὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων αὐτοῦ, καλούντων τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ἀλήθειαν.

Ἡ ἐκκλησία διαιρεῖται, κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν συνήθειαν, εἰς τρία· εἰς νάρθηκα, βασιλικὴν καὶ ἅγιον βῆμα. Τοιαύτη ἦτο ἡ διαίρεσις τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ναοῦ γενομένη κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ.

Αἱ εἰκόνες ἐξωγραφημέναι κατὰ τὸν Ῥωσικὸν ρυθμὸν, εἶναι ὠραιόταται· οἱ τοῖχοι κατακαλύπτονται γραφαῖς, καὶ περὶ τὸν μέγαν θόλον ὅπου παρίσταται ὁ Ἰησοῦς καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβείμ καὶ εὐλογῶν τοὺς πιστοὺς, ἀναγινώσκονται ταῦτα ἐκ τῆς πρὸς Ἐβραίους ἐπιστολῆς (Δ', 14—16)

αὐτῆς· *Ἐχούτες οὖν ἀρχιερέα μέγαν, διεληλυθότα τοὺς οὐρανοὺς, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας. Οὐ γὰρ ἔχμεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπάτησαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειρασμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμιότητα χωρὶς ἁμαρτίας. Προσερχόμεθα οὖν μετὰ παύρησιαις τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεος, καὶ χάριν εὐρωμεν εἰς εὐκαιροὺς βοήθειαν.*

Πρὸ τῆς ἀνεγέρσεως τῆς ἐκκλησίας ταύτης ἡ ἐν Παρισίοις Ῥωσικὴ πρεσβεία εἶχε ναῖσκον κατὰ τὴν ὁδὸν Bergi' ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ εὐτελής, ἦτο καὶ πολλὰ μικρὸς τὴν χωρητικότητά, ἐνῶ πλῆθος Ῥῶσων διατρίβουσιν εἰς τὴν μεγαλόπολιν ἐκείνην, ἀπεφασίσθη νὰ οἰκοδομηθῇ ἡ ἐκκλησία περὶ ἧς ὁμιλοῦμεν καὶ νὰ ἀντιτεθῇ τῷ ἀγίῳ Ἀλεξάνδρῳ τῷ ἐπικαλουμένῳ Νεύσκῃ.

Ἐν Παρισίοις διατρίβουσιν ἀπὸ τινος ἄπειροι ὀπαδοὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα Ἕλληνας, καὶ διὰ τοῦτο ἀναπόφευκτον, καθ' ἡμᾶς, νὰ

Ῥωσικὴ Ἐκκλησία ἐν Παρισίοις.

ἰδρῶθῃ ἐκεῖ καὶ ἑλληνικὴ ἐκκλησία. Ἐγράψμεν τοῦτο καὶ πρὸ τριῶν ἐτῶν, καὶ σήμερον φρονοῦμεν ἀναγκαῖον νὰ ἐπαναλάβωμεν ὅ,τι εἶπομεν τότε· αὐτὸν πρὸς τὴν ἐνέργειαν ταύτην τῆς ἐν Παρισίοις ἑλληνικῆς ἀποικίας ἀπαιτεῖται καὶ ἡ πρόνοια τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως. Δὲν ἀρκεῖ νὰ κινῶνται ὅτι ἔχει καὶ εἰς τὰς ἐσχρατίας τῆς γῆς ἐμπόρους καὶ λογίους καὶ ναύτας· πρέπει αὐτῇ νὰ κρατῆ καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ πανταχοῦ τὴν σημαίαν τῆς φυλῆς, τῆς πίστεως καὶ τῆς γλώσσης· πρέπει αὐτῇ νὰ εἶναι πάντοτε καὶ πανταχοῦ παρούσα, ἵνα ἐνθάρρῃ καὶ ἠθοποιῇ καὶ τιμωρῇ εἰ δέον διὰ τῆς ἠθικῆς αὐτῆς ἰσχύος τοὺς Ἕλληνας· τοῦτο καὶ χρέος, καὶ συμφέρον αὐτῆς. Τριακόσιοι καὶ ἐπέκεινα Ἕλληνες, ἀδιάφορον ἂν τινες εἶναι καὶ ἐκ τῶν ἐκτὸς τῆς ἐλευθέρως Ἕλ-

λάδος, εὐρίσκονται ἐν Παρισίοις, καὶ ὁμῶς στεροῦνται ἐκκλησίας, ἐνῶ καὶ οἱ Δάκοι ἔχουσι. Τὸ περὶ δαπάνης θεωρῶ πρόφασιν ψιλὴν καὶ ἔνοχον, ὅσῳ μάλιστα πρόκειται περὶ τῶν ἠθῶν τῆς νεολαίας, τῶν θεμελιῶν τούτων συμπάσης τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας. Πλὴν τούτου εὐκαλὸν νὰ συντηρηθῇ ὁ ναὸς διὰ τῶν συνδρομῶν τὰς ὁποίας ἀενάως χορηγοῦσιν οἱ ὁμογενεῖς ἀνευ ὀριζμένου σκοποῦ, ἀλλ' ὅπως δαπανηθῶσιν ὠφελιμώτερον. Δὲν εἶναι τάχα ἐκ τῶν ὠφελιμωτέρων καὶ ἡ σύστασις ἑλληνικῆς ἐκκλησίας ἐν Παρισίοις;

Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀς μὴ θεωρήσῃ τὴν πρότασιν ταύτην ὡς μικροῦ λόγου ἀξίαν.

ΓΙΑΝΤΖΟΣ ΑΥΔΟΥΚ.

(Τέλος. "Ορα φυλλάδ. 180 και 281.)

—000—

Ἐπὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔπαυσα νὰ ζῶ με τοὺς ὁμοίους μου· ὡς ἄνθρωπος προσβληθεὶς ἀπὸ οὐρέσκι (βασκανίαν), ἔφερα παντοῦ δυστυχίαν. Πάντοτε ἐπιππος καὶ πάντοτε πλανώμενος εἰς τὰ πλέον ἐρημα μέρη, ἀπέφευγα τὴν κοινωνίαν, ἢ μᾶλλον ἀπέφευγα τὸν ἑαυτὸν μου. Ἡ ζωὴ ἔγεινεν εἰς ἐμὲ ἀνυπόφορον βῆρος, καὶ ὁμοίως ἦτον ἀδύνατον ν' ἀπαλλαγθῶ ἀπὸ αὐτὴν, διότι δὲν ἦμην πλέον κύριος τῆς τύχης μου. Ἐπρεπε νὰ ἐκδικηθῶ, ἀλλὰ πῶς; Τὸν τρόπον δὲν εἶχα ἀποφασίσει ἀκόμη φοβούμενος ἢ μὴν ὑπερβῶ πᾶν ὄριον δικαιοσύνης, ἢ μὴ δὲν χορτάσω ἰκανὰ τὴν ἐπιθυμίαν μου τῆς ἐκδικήσεως. Ὅταν ὅμως εἶδα τὸν καρπὸν τῆς τοιαύτης κακουργίας, ἔκαμα τὸν ὄρκον τὸν ὁποῖον ὁσάκις ἐνθυμούμαι καὶ ἐγὼ τρέμω. Ἀκούσατε, Φράγκοι. . . Ὁρκίσθην εἰς τὸ ψωμί καὶ εἰς τὸ ἄλας, εἰς τὸν σταυρὸν καὶ εἰς τὸ σπαθί μου, εἰς τὰ κόκκαλα τοῦ πατρὸς μου, εἰς τὴν τιμὴν τῆς γενεᾶς μου, εἰς τὴν αἰωνίαν μου σωτηρίαν, νὰ πληρώσω ἐκατοντάκις τὸ κακούργημα τῶν Ὁσμανλίδων, καὶ τὸν ὄρκον μου ἔκαμα ἐμπρὸς εἰς τὸν Θεόν. Ἡ ψυχὴ μου εἶναι δεμένη μετὰ τὸν ὄρκον αὐτὸν, καὶ τὸ χέρι μου θὰ τὸν ἐνεργῇ ἕως ὅτου νὰ ἐκτελεσθῇ. Καὶ, σταθῆτε ἀκόμη· ὠρκίσθην ὅτι τὸ δάκτυλον (ὁ λιχανὸς) τὸ ὁποῖον ἔδραλε τὸ μᾶτι τῆς Μαρίτσας, θὰ μαρτυρήσῃ ἐκατοντάκις διὰ τὴν ἐκδικήσιν μου ἐπάνω εἰς τὸν λαμὸν τοῦ παιδίου.

Ἐνταῦθα ὁ Γιάντζος διέκοψε καὶ δευτέρου τὴν διήγησίν του, καὶ ἐφάνη ὅτι συνῆγε τὰς ἀναμνήσεις του, ἐνῶ οἱ ὀφθαλμοὶ του παρετήρουν ἀνήσυχοι τοὺς ξένους.

— Φράγκοι, ἐπανελάβε μετὰ μικρὰν σιωπὴν, ὅταν ἡ ἀπόφασις αὐτὴ ἐγράφη ἀμετάβλητος εἰς τὸ μέτωπον τῶν ἐχθρῶν μου, ἀνεχώρησα εἰς Σούμλαν, ὅπου ἐσυνάζοντο τότε στρατιῶται ὄλων τῶν τόπων. Ἀγόρασα ἀκριβώτατα τὰ καλλήτερα ὄπλα, τὰ ὁποῖα πῦρα εἰς τὴν ἀγορὰν ἢ εἰς τὴν ζώνην τῶν ἀξιωματικῶν οἴτινες ἦλθαν ἀπὸ Κουρδιστάν, καὶ ἕνας οὐγγρος ἀξιωματικὸς ὑπηρετῶν τὴν Τουρκίαν μ' ἐπώλησε τὰ ἐξάκαννα πιστόλιά του, καὶ μ' ἐδίδαξε πῶς νὰ κατασκευάζω μόνος μου τὰ φυσείκια των. Εἰς ἕνα ἄλλον Γερμανὸν ἔδωκα τὸ ἄλογόν μου καὶ ἐπῆρα τὴν καρδίαν του. Ἀπὸ ἐκεῖ ὑπῆγα εἰς τὰ ὑποστατικά μου καὶ ἐκλεξά μετὰ εἰκοσι νέων ἀλόγων τὸ καλλήτερον, τὸ ὁποῖον τρεῖς μῆνας ἐδάμαζα· ἰδοὺ εἶναι αὐτὸ τὸ ὁποῖον βλέπετε ἐκεῖ κάτω· ἔχει πόδια ἐλάφου, πλευρὰ λύκου καὶ μέσην βουδάλου. Μετὰ τὰ ὄπλα μου καὶ μετὰ τὸ ἄλογόν μου αὐτό, προσκαλῶ ὁποῖον ἰπέα ὀσμανλὴν θέλει νὰ προλάβῃ ἂν ἠμπορῇ τὴν ἐφοδὸν μου. Ὁ ἀναθεματισμένος Ν . . . πασᾶς ἦτον ἀρχηγὸς τῆς φρουρᾶς, πρὶν φθάσουν οἱ Ῥώσοι εἰς τὸν Δούναβιν. Εἰς τὴν πόλιν εὐρίσκοντο τότε πολλοὶ ἀξιωματικοὶ ἐργαζόμενοι εἰς τὰ τεῖχη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Μουσάπασα. Κατέλυσεν εἰς χάινι βουλγα-

ρικὸν πλησίον εἰς τὴν πύλιν τῆς Πόλεως. Ὁ Ν . . . πασᾶς ἐπέρα πολλάκις ἀπὸ ἐκεῖ μετὰ ἄλλους ἀξιωματικούς, καὶ ὑπήγαγεν εἰς ἐπίσκεψιν ἐνὸς προμαχώνος τὸν ὁποῖον τότε κατεσκευάζαν. Μίαν βραδυὰν ἐπῆρα τὰ ὄπλα μου, ἐκουκουλώθηκα μετὰ τὴν γούναν μου, καὶ ἀνακατόθηκα μετὰ τὴν συνοδίαν του, μετὰ πολλῶν ξένων ἰπέων· ὅταν ἦλθαμεν εἰς τὴν Σταμπούλ τὰμ-πια, οἱ ὀσμανλίδες ἀξιωματικοὶ ἔτρεχαν κατὰ τὴν συνήθειάν των εἰς τὴν πλατείαν. Τὸ ἄλογον τοῦ Ν . . . πασᾶ, τὸ ὁποῖον ἦτον τουρκομάνον, δὲν ἀργοπόρησε νὰ περάσῃ ὅλα τὰ ἄλλα. Ἐτρεξα τότε καὶ ἐγὼ κατόπιον του μετὰ τὸ ἐδικόν μου. Καὶ ὅταν ἐφθασα καμμίαν ἐκατοστὴν βήματα μακρὰν ἀπὸ αὐτό, ἐκέντησα τὸ ἄλογόν μου καὶ ἐβόησα τὸν χαλινὸν εἰς τὸν λαμὸν του. Συνειθισμένον νὰ ὑπακούῃ καὶ εἰς τὸ παραμικρόν μου νεῦμα, ἦλθε πλησίον εἰς τὸ ἄλογον τοῦ πασᾶ ὡς τρομερὸς ἀνεμοστρόβιλος· καὶ ἀμέσως τὸν ἄρπαξα καὶ τὸν ἐβόησα ὀπίσω εἰς τὴν ῥάχιν τοῦ ἐδικού μου ἀλόγου, μετὰ τὸ κεφάλι καὶ τὰ πόδια κρεμασμένα. Ἐκέντησα τότε περισσώτερον τὸ ἄλογόν μου, τὸ ὁποῖον ἂν καὶ ἔφερε διπλοῦν βῆρος ἐπήδησεν ὡς λύκος κυνηγούμενος ἀπὸ σκύλους, καὶ ἐντὸς ὀλίγου μ' ἔχασαν ὄλοι ἀπὸ τὰ μᾶτια τους, καὶ ἐκείνοι οἱ ὁποῖοι μετὰ κατεδίωκαν. Ἐτρεξα εἰς τὸ μέρος τοῦ ποταμοῦ. Ὅταν ἐφθασα εἰς τόπον ἐρημον καὶ κατάλληλον διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ μου, ἀφῆκα τὸν ἐχθρὸν μου, ὁ ὁποῖος ἔπεσεν ὡς πτώμα κατὰ γῆς. Ἐπέλευσα καὶ ἐγὼ, καὶ τὸν ἔδεσα σφιχτὰ σφιχτὰ μετὰ σχοινί τὸ ὁποῖον εἶχα μαζὶ μου. Ἡ λειποθυμία του διήρκεσε πολλὴν ὥραν, ἕως ὅτου νὰ συνέλθῃ. Ἀφοῦ μὲ εἶδε, μ' ἐγνώρισεν καὶ ἔμεινεν ὡς ἀπολιθωμένος, ἐνοήσας πὶ τὸν ἐπερίμενε.

— Ν . . . πασᾶ, εἶπα, ἐνθυμήσου τὴν Γρέβρινα· ἐνθυμήσου τὸν Γιάντζο τὸν τζορμαπατζῆ, ἐκείνον τοῦ ὁποῖου ἀτίμασες τὴν κατοικίαν παραβὰς τοὺς νόμους τῆς φιλοξενίας . . . αὐτὸς λοιπὸν ὁ Γιάντζος, ὁ ἀτιμασθεὶς, κρατεῖ τὴν ζωὴν σου εἰς τὰ χεῖρά του· ἐγὼ εἶμαι κύριος νὰ σὲ τιμωρήσω. Ἐὰν ὁ θεὸς σου ἦτον ἐδικός μου, θὰ ἦσουν ἀξίος χιλίων θανάτων διὰ τὸ κακὸν τὸ ὁποῖον μετὰ ἔκαμες· πλὴν εἶσαι ἀπιστος, ἀσυνείδητος καὶ κακούργος. Ἡ ψυχὴ μου εἶναι καταδικασμένη· μόνη τιμωρία ἀξία σου, εἶναι τὸ νὰ παραδώσω τὸ σῶμά σου εἰς τοὺς λύκους καὶ τοὺς γύπας.

— Σκύλε ἀπιστε, ἀπεκρίθη ὁ ἀγέρωχος Ὁσμανλὴς· ἐὰν μετὰ συγχωρήσης, θὰ σπείρω τὸν ἀγρόν σου μετὰ γρόσια καὶ θὰ ὑψώσω τὴν οἰκίαν σου ὑψηλότερα ἀπὸ τὴν οἰκίαν ὄλων τῶν βουλγάρων βασιλέων. Ὅταν νιοθετήσω τὸ τέκνον τῆς χριστιανῆς· καὶ ἂν εἶναι ἀρσενικόν, θὰ τὸ κάμω ἐμίρην καὶ θὰ γείνη πασᾶς ὡς ἐγὼ· ἐὰν δὲ εἶναι θηλυκόν, θὰ τὸ βάλω εἰς τὸ χρέμι τοῦ παιδισχῆ· θὰ γείνης πλούσιος καὶ δυνατός, ἴσως μετὰ ἡμᾶς. Τὰ φλουριά καὶ ἡ δυναμὶς θὰ ἐξαλείψουν ὅλα τὰ κακά. Ἡμάρτησα εἰς τὸν νόμον τοῦ προφήτου, πλὴν ἡ νέα ἦτον ὠραία καὶ ἔφερον ὄπλα ἰκανὰ νὰ φρονέουσιν ὄλας τὰς ψυχὰς. Λύσε με λοιπὸν καὶ ἄφες με νὰ ἀναχωρήσω, θὰ φυλάξω τὰς ὑποσχέσεις μου. Ὁρκίζομαι μετὰ τὴν ἀγίαν Καθὰ καὶ μετὰ

τὸν τάφον τοῦ προφήτου. Ἐὰν σὲ χρειάζεται ὁμοίως ἢ ζωὴ μου, πάρε τὴν μίαν ὥραν προτῆτερα· ὄλοι ἀνήκομεν εἰς τὸν ἀλλάχ, καὶ εἰς αὐτὸν ἐπιστρέφομεν.

— Πήγαγεν λοιπὸν, ἀνέκραξα, νὰ εὐρῆς τὸν θεόν σου εἰς τὴν κόλασιν, καὶ ἐβύθισα τρεῖς τὸ χαντσάρι μου εἰς τὸν λαμὸν του· κατηραμένον νὰ εἶναι ὅπως σὺ ὄλον σου τὸ γένος.

Τὸ αἷμά του ἐκοκκίνισε τὴν γῆν· ἀλλ' αὐτὴ ἦτον ἡ πρώτη σταλαγματιὰ τοῦ χειμᾶρρου, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ ξεπλύνῃ τὴν προσβολὴν μου, καὶ ἀφοῦ ἔκοψα τὸ δάκτυλόν του, ἀφῆκα τὸ πτώμα του, ὅπου ἦτον, καὶ ἀνέβην εἰς τὸ ἄλογον διὰ νὰ ὑπάγω εἰς ἀναζήτησιν ἄλλων θυμάτων.

Ἰδοὺ διατί, Φράγκοι, μετὰ ὀνομάζουσι Γιάντζον Ἀυδοῦκ. Ἐκτοτε τὰ ὄπλα μου εἶναι ὁ μόνος μου νόμος, καὶ τὸ χέρι μου δὲν ἔπαυσε νὰ κάμῃ δικαιοσύνην. Ἀπὸ τὸ Βιδῆνι εἰς τὴν Σούμλαν, καὶ ἀπὸ τὴν Σούμλαν εἰς τὴν Σιλίστριαν, τὸ ὄνομά μου παγώνει τοὺς Ὁσμανλίδας. Αἰσθάνονται ὅτι ἡ ζωὴ των εἶναι εἰς τὰ χεῖρα μου καὶ ὅτι δὲν ἠμποροῦν νὰ τὰ ἀποφύγουν. Οὔτε ἡ δύναμις οὔτε τὰ στρατηγήματα ἐπιτυγχάνουν ἐναντίον μου, διότι τὰ ὄπλα μου εἶναι ἀλάθηστα, τὸ χέρι μου τρομερόν, τὸ βλέμμα μου ὀξύ καὶ τὸ ἄλογον ἀσύγκριτον. Γεννημένος ἐδῶ, γνωρίζω καὶ τὰς καλύβας, καὶ τοὺς βράχους, καὶ τὰ δένδρα, καὶ ὅλα τὰ κατατόπια, καὶ ἐν καιρῷ ἀνάγκης μεταχειρίζομαι ὡς καταφύγιον, ὡς τόπον ἐνέδρας, καὶ αὐτὰς τὰς βιάτους. Ἐνῶ οἱ ἐχθροὶ μου περνοῦν τὸν καιρὸν των διασκαδάζοντες ἢ καταγινομένοι, ἐγὼ μένω σγρυπνος. Πόσους ἐσφαξα ἐνῶ ἐκοιμῶντο! ἄλλοι πάλιν ἐκεραυνοβολήθησαν ἀπὸ τὰς σφαιρὰς μου μετὰ τῶν στρατιωτῶν των ἐν σταθερᾷ μεσημβρίᾳ . . . Κάθε ἡμέραν προσθέτω ἕνα θάνατον εἰς τὸν λογαριασμόν μου . . . Ἄμποτε νὰ ἐκπληρωθῇ ἐντὸς ὀλίγου τὸ χρέος αὐτό!

Ὅτε ἐτελείωσε τὴν διήγησίν του ὁ Γιάντζος ἐστήριξε τοὺς δύο ἀγκῶνάς του ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ ἔβαλε τὴν κεφαλὴν εἰς τὰς δύο τοὺς χεῖρας ὡς ἂν κατεβλήθη ἀπὸ τὸ βῆρος τοῦ τρομεροῦ χρέους τὸ ὁποῖον ἐδάρυεν τὴν συνείδησίν του. Εἰς τὴν ὅσιν αὐτὴν, καθ' ἣν ἡ μὲν μαύρη κόμη του ἐπιπτεν ὡς χαλῆ εἰς τοὺς ὤμους του, τὰ δὲ πυκνὰ βλέφαρά του ἐμισόκλειαν τοὺς ὀφθαλμούς του, ὁμοίως λέοντα κορεσθέντα μετὰ ἀἷμα, περιμένοντα ὁμοίως νέον θυμῶ. Ὁ συνταγματάρχης, εἰς τοῦ ὁποῖου τὰ ὄπλα ἀντίχουν ἐπὶ ὅσα πρὸ μικροῦ ἤκουσε, τὸν παρετήρει μετὰ βλέμμα ψυχρὸν καὶ ὀξύ, βλέμμα ἀνθρώπου ἐξόχου· τοῦ ὁποῖου τὴν κρίσιν τίποτε δὲν ταράττει. Ἐγὼ δὲ, εἰς τοῦ ὁποῖου τὴν καρδίαν ἐγεννήθησαν ἀλλήλ. διαδόχως διάφορα αἰσθήματα, συμπάθειαι, ἔλεος, ἀπείθεια, ἀπορία, περιέργεια, φρίκη . . . διέκοψα πρῶτος τὴν σιωπὴν.

— Σὺ, ὁ ὁποῖος καυχᾶσαι ὅτι εἶσαι χριστιανός, εἶπον εἰς τὸν Γιάντζον, πῶς ἀγνοεῖς ὅτι τὸ ἐγκλήμα δὲν πρέπει νὰ τιμωρῆται δι' ἄλλου ἐγκλήματος; Ἀποτρόπαιος εἶναι ὁ ὄρκος σου· ἀντὶ νὰ σὲ δικαιολογήσῃ σὲ καταδικάζει. Δὲν σ' ἐφθασεν ὅτι ἐφόνευσες τὸν ἀληθινὸν ἐνοχόν; Διὰ τί θυσιάζεις καὶ τόπους ἄλλους ἀθώους; Διότι, ὡς καὶ σὺ ὁ ἴδιος μᾶς εἶπες,

ἐφόνευσες καὶ πολλοὺς ἄλλους Τούρκους· πόσους ἐφόνευσες ἕως τώρα;

Τοῦ Βουλγάρου οἱ ὀφθαλμοὶ ἠκτινοβόλησαν ἀστραπάς· ἀλλ' ὡς ἂν μὴ ἐτόλμα ν' ἀνοίξῃ τὸ στόμα διὰ ν' ἀποκριθῇ εἰς τὴν τοιαύτην ἐρώτησιν, ἀνεσήλωσε τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐξέτεινε πρῶτον μὲν καὶ τὰς δύο χεῖρας ἀνοικτάς, ἔπειτα δὲ τὴν μίαν μόνην·

— Τριανταπέντε! ἀνέκραξα φρίστων.

Καὶ ἐκείνος ἀπήντησε καταφατικῶς διὰ νεύματος.

— Ἡθελήσατε, Φράγκοι, εἶπεν ἐπὶ τέλους νὰ μάθετε τὴν ἱστορίαν μου· ἰδοὺ σᾶς τὴν διηγήθηκα· ἠθελήσατε νὰ ἰδῆτε τὴν καρδίαν μου, καὶ ἰδοὺ σᾶς εἰδείξα τὰς πληγὰς τῆς. Σᾶς παρεκάλεσα νὰ μὴ με κρίνετε πρὶν με ἀκούσετε, καὶ τώρα μὴ μ' ἐρωτᾶτε περισσώτερα· τὰ γραμμένα εἶναι γραμμένα. Ἡξεύρω ὅτι εἶναι μέγα βῆρος εἰς τὴν συνείδησίν μου ὁ ὄρκος μου· ἐμπρὸς ὅμως εἰς τὸ κριτήριον τοῦ Θεοῦ, τὸ κακούργημα τῶν Τούρκων, θὰ βαρύνῃ τὴν ζυγαρίαν. Τὸ χέρι μου λοιπὸν δὲν θὰ παύσῃ ἐνόσω δὲν χύσῃ καὶ τὴν τελευταίαν σταλαγματιὰν κατὰ τὸν ὄρκον μου.

— Δὲν ἀνῆκεν εἰς σὲ, εἶπεν αὐστηρῶς ὁ συνταγματάρχης, νὰ προσδιορίσης τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ εἰς τὴν δικαιοσύνην τῆς ἐξουσίας· αὐτὴ μόνη ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τιμωρῇ τοὺς ἐνόχους κατὰ τὸν νόμον.

— Εἰς τὴν δικαιοσύνην! ἐπανελάβε μετὰ πικρίαν ὁ Γιάντζος· καὶ μήπως ὑπάρχει δικαιοσύνη εἰς τὴν Τουρκίαν; ἀπὸ ποῖον νὰ τὴν ζητήσω; Νόμον δὲν ἔχομεν ἄλλον ἀπὸ τὸν νόμον τοῦ προφήτου των, καὶ αὐτὸς εἶναι ὡς μάχαιρα μετὰ δύο κόψαις, εἶναι τρομερὸς εἰς τὸ χέρι τῶν δυνατῶν, καὶ ἀνίσχυρος εἰς τὸ χέρι τῶν ἀδυνάτων. Ποῦ νὰ παραπονεθῶ; εἰς τὸν μετρητὴν τοῦ πασᾶ; Πλὴν ἡ μαρτυρία τῶν χριστιανῶν δὲν ἀξίζει· πρέπει νὰ ἔχῃς μάρτυρας Τούρκους· νὰ προστρέξω εἰς τὸν σουλτάνον εἰς τὴν πόλιν; ἀλλὰ πῶς νὰ κατορθώσω ν' ἀκούσῃ τὴν φωνὴν πτωχοῦ βασιλῆ; Καμμία ξένη σημαία δὲν με σκεπάζει· τὰ λόγια κανενὸς προξένου δὲν θ' ἀνταπήσουν δι' ἐμὲ εἰς τοὺς τοίχους τοῦ διδανίου. Ἐναντίον λοιπὸν τῶν Ὁσμανλίδων μόνον κριτὴν ἔχω τὸν ἑαυτὸν μου, μόνον μάρτυρα τὸ αἷμα τῶν θυμάτων των, καὶ μόνον ἀπόφασιν τὸ τουφέκι μου. Σεῖς, οἱ ὁποῖοι εἴθε ἀνθρώποι τοῦ πολέμου, δίκαιοι, τίμιοι καὶ γενναῖοι, ἀποκριθῆτε παρακαλῶ εἰς τὴν ἐρώτησίν μου αὐτήν. Τί θὰ ἐκάμνετε εἰς τὸν τόπον τοῦ Γιάντζου Ἀυδοῦκ;

Ὁ συνταγματάρχης ἠτοίμαζέτο ν' ἀποκριθῇ, καὶ δὲν ἀμφιβάλω ὅτι θὰ ἔλυε τὸ ζήτημα μετὰ ὄλας στρατιωτικὴν παρρησίαν, ἐὰν ἀνέλπιστός τις ξένος δὲν ἤρχετο ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ· ἐφόρει δὲ ὁ ξένος οὗτος ἐνδυμα ἀλβανικόν· ἦτο ὑψηλός, λεπτός καὶ ἐλαφρὸς, καὶ ὡς ἐφάνετο ῥωμαλέος· τὸ πρόσωπόν του, ἂν καὶ ἀνδρικόν καὶ φαιδρὸν, εἶχεν ὅμως ἦθος ἀλαζονείας πλέον ἀποτροπαίου τῆς τῶν Ὁσμανλίδων. Εἶχε τὸ βλέμμα αὐθάδες, τὸν γέλωτα ἄγριον καὶ τὸν λόγον βραχὺν καὶ τραχὺν. Ἐφερε δὲ καὶ τὸ κομψότατον ἀλβανικὸν ἐνδυμᾶ του κατὰ τρόπον θεατρικόν, καὶ ἐκράτει τουφέκιον πέντε καὶ ἡμίσεως πο-

δῶν μῆκος ἔχον, εἰς τὸ ὅπου, ἰσθηρίγη μὲ ἀδιαφορίαν.

— Μὰ τὸ ψῶμι καὶ τὸ ἄλας, εἶπε προχωρήσας πρὸς ἡμᾶς χωρὶς νὰ μᾶς χαιρετίσῃ, φαίνεται ὅτι τρώγουν καὶ πίνουν εἰς τὴν φωλεάν τοῦ λύκου, ἐνῶ οἱ φύλακες σκύλοι ἀποθνήσκουν ἀπὸ τὴν πείναν. Ποιοὶ εἴσθε ἐνοί; ἠρώτησε παρατηρήσας ἡμᾶς ἀναθῶς· πόθεν ἐργεσθε; τί ζητεῖτε ἐδῶ;

— Εἰπέ μας σὺ πρῶτον, εἶπα μόλις δυνήθεις νὰ κρατήσω τὴν ὀργὴν μου, ποῖος εἶσαι σὺ ὁ ἀποῖος ἐτόλμησες νὰ ἐμβῆς ἐδῶ χωρὶς τὴν ἀδειάν μας;

— Μάσαλα! ἀπεκρίθη καγχάσας, θὰ εἴσθε Γάλλοι ἀφοῦ ὁμιλεῖτε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. . . Ναι, θὰ εἴσθε ἀξιοματικοὶ Γάλλοι ἀπὸ τὸ στρατόπεδον τοῦ Ὁμέρ-πασᾶ. Τὰ παλληκάρια δὲν πρέπει νὰ φιλονεικοῦν παρὰ διὰ αἷμα. Οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Ἀρβανῆτες εἶναι ἀδελφοί, καὶ εἶναι πάντοτε ἐνωμένοι ὡς τὰ πέντε δάκτυλα τοῦ χεριοῦ. Ἐγὼ εἶμαι *δερβὲν ἀγασί* τοῦ Μοστάρ, ὀνομάζομαι Τσελίο Φράσαρης καὶ δὲν κοκκινίζω οὔτε εἰς τοὺς φίλους μου οὔτε εἰς τοὺς ἐχθρούς μου ἐμπρός. Πρέπει νὰ ἠξεύρετε ὅτι ἔχω *μπουγορδὶ* τοῦ πασᾶ τῆς Σιλιστρίας διὰ νὰ πιάσω ζωντανὸν ἢ πεθαιμένον ἓνα ῥαγιὰν βούλγαρον, ὁ ὁποῖος ἔγεινεν αὐδοῦν καὶ ὀνομάζεται Γιάντζος. Ἐγὼ ὅμως, *τρι-μρ* βράζω τὰ παλαιόχαρτά τους. Ἰδοὺ τὸ *καλάμι* (κονδύλιον) μὲ τὸ ὅποιον ὑπογράφω τὰ ἔγγραφα μου, ἐπρόσθεσε κτυπήσας κατὰ γῆς τὸ κοντάκιον τοῦ πυροβόλου του. Ἡ κεφαλὴ τοῦ γκιόουρα ἔχει δέκα χιλιάδες γρόσια εἰς τὴν Πόλιν, καὶ ἐννοεῖτε ὅτι διὰ τοιοῦτον κυνήγι χρειάζεται κυνηγὸς ὡς ἐγώ. Μ' ἐδείξαν τὴν κατοικίαν του, καὶ ἐμβῆκα μὲ πέντε Ἀρβανίταις, διότι μὲ εἶπαν ὅτι πολλὰκις ἔρχεται ὁ λύκος εἰς τὴν φωλεάν του. ὦ! ὦ! ποῖος ποῖος εἶναι αὐτός; ἀνέκραξεν ἰδὼν αἰφνης εἰς τὸ βᾶθος τῆς αἰ' οὔσης τὸν Γιάντζον καθήμενον ἀκίνητον. Εἶναι ἀπὸ τοὺς συντρόφους σας; Ἀπήντησα εἰς τὸ χωρίον μερικὰ ἀπὸ τὰ πεινασμένα αὐτὰ *σακάλια* τῆς Ἀνατολῆς, τὰ ὅποια τρέχουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ διὰ νὰ εὗρουν κανένα κόκκαλον· αὐτὸς ὅμως μὰ τὸν ἄλλᾳθ θὰ εἶναι γουροῦνι τῆς Βουλγαρίας.

— Δηλαδή ἀγριογούρουνον, Φράσαρη ἀγᾶ, εἶπεν ἀταράχως ὁ Γιάντζος· ἐγὼ εἶμαι ὁ Γιάντζος Αὐδοῦν.

— Σὺ! ἀνέκραξεν ὁ Ἀλβανὸς καγχάσας ὡς ὄρεον σαρκόβορον. Ἄ! ἄ! ἄ! τί τρελὸς εἶμαι! Ἐπρεπε νὰ σὲ γνωρίσω ἀπὸ τὰ νύχια σου. Ἄφερμι! δὲν ἐστοχαζόμην ποτὲ νὰ σ' εὗρω εἰς τόσον καλὴν συντροφίαν. Ἄ! ἄ! ἄ! ἠξεύρεις τί λογαριασμοὺς ἔχεις μὲ τοὺς Τούρκους· αὐτὸ σὲ φθάνει· ἐγὼ μόνον διὰ τὰς δέκα μου χιλιάδας γρόσια φροντίζω. Διὰ τοῦτο μὲ εἶσαι πολῦτιμος καὶ δὲν σ' ἀφίνω νὰ σαλεύσης ἀπ' ἐδῶ. Μὴν τύχη καὶ ἐναντιωθῆς, διότι οἱ ἄνθρωποι μου εἶναι ἐδῶ. Καὶ σὲ προειδοποιῶ ὅτι ἂν θελήσῃς νὰ σὺληπορδήσῃς, τὸ κεφάλι σου θὰ κυλίσῃ ἄν κολοκῦθι. . . χωρὶς νὰ ὀλιγοστεύσῃ οὔτε ἓνα γρόσι ἢ τιμὴ του. Ἄ! ἄ! ἄ!

Ἐνῶ δὲ ἐλέγοντο ταῦτα ὁ συνταγματάρχης, ὁ ὁποῖος δὲν ἐγνώριζε τόσον καλὰ τὴν τουρκικὴν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐνόησεν ἐντελῶς τί εἶπε, συνεταρά-

σαστο διὰ νὰ εὗρη λέξεις ἱκανὰς νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴν ἀγανάκτησίν του.

— Εἰπέ, ἐκραξεν, εἰς τὸν αὐθάδη αὐτὸν Ἀλβανόν, ὅτι ἂν δὲν φύγῃ ἀπ' ἐδῶ ἀμέσως, ξεριζώνω τὴν γλῶσσάν του μὲ ὄλας τῆς τᾶς ἀνοησίας. Ἐγὼ δὲν εἶμαι Τούρκος ὥστε νὰ ὑποφέρω ἐμπροσθέν μου τοιούτους ἐλσεινοῦς.

Ἐπὶ τὴν ἀπείλην αὐτὴν εἰς τὸν ἀγᾶν, εἶδον ὅτι ἀντὶ νὰ ταραχθῇ ἐξεκκρίσθη γελῶν.

— Ἄ! ἄ! ἄ! Ἄφερμι! ἄφερμι! ἀνέκραξεν, οἱ Γάλλοι ἀγαποῦν νὰ γελοῦν ὅπως καὶ οἱ Ἀρβανίταις. Εἰς τὸν διάβολον καὶ οἱ Τούρκοι καὶ ὅσοι τοὺς ὁμοιάζουν!

— Ἐξω, εἶπον πρὸς αὐτὸν ὀργισθεὶς καὶ ἐγώ, οἱ Γάλλοι δὲν ἔχουν νὰ κάμουν τίποτε μὲ σέ· ὁ μιραλάϊς δὲν χωρατεύει. Ἄν τολμήσῃς νὰ ἐγγίξῃς μίαν τρίχα τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, δὲν δίδω οὔτε ἓνα *παρᾶ* διὰ τὸ κεφάλι σου.

— *Μαυαλί!* ἀνερώνησεν ὁ ἀγᾶς πάλλων τὸ μακρὸν πυροβόλον του, πολὺ ἕψηλᾶ τὸ ἐπήρατε! Μάθετε, Φράγκοι, ὅτι ὁ Τσελίο-Φράσαρης δὲν φοβεῖται οὔτε Γάλλους, οὔτε Τούρκους, οὔτε διαβόλους, καὶ ὅτι ἀπὸ κανένα δὲν λαμβάνει διαταγὰς. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶν' ἐδικὸς μου, καὶ ὅποιος τολμήσῃ νὰ ἐναντιωθῇ, θὰ μὲ πληρώσῃ μὲ τὸ πετσί του! Δὲν εἶμεθα γυναίκες διὰ νὰ χανώμεθα εἰς λόγια. Ἐλα, ἀκολουθήσε με ὅπως ἀκολουθεῖ τὸ ἀρνὶ τὸν βοσκόν· διαφορετικὰ θὰ σὲ στείλω μὲ μίαν σφαῖραν εἰς τὸν παράδεισον τῶν γκιουρδιδῶν.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔφερε τὰ δάκτυλα εἰς τὸ στόμα του, καὶ συρίζας μὲ δυνάμιν ἐκάλεσε τοὺς συντρόφους του· ἤλθον δὲ τέσσαρες ἢ πέντε ἀμέσως, ὀπλισμένοι ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, καὶ ἄγριον ἔχοντες τὸ βλέμμα.

Τὸ πρᾶγμα ἐνδέχεται νὰ καταντήσῃ σπουδαῖον! τὸ ἦθος τῶν νεοεληθόντων μ' ἐφάνη τόσον ὀλίγον ἐνθαρρυντικόν, ὥστ' ἐλυπήθην ἀκουσίως διὰ τὴν πρόσκαιρον ἀπουσίαν τῶν τουρκομάνων ἱππέων μας. Ἄλλ' ὁ συνταγματάρχης, ὁ ὁποῖος τοσάκις εἶχε περιφρονήσει εἰς Ἀλγέριον τὰ γαταγάνια τῶν Ἀράβων, δὲν ἐτρόμαξεν εὐκόλως· ὁ κίνδυνος μάλιστα τὸν καθίστασεν ἀγχινοῦστατον.

— Ἐλα, φίλε μου, μὲ μεγίστην ἀταραξίαν, ἀς δεῖξωμεν εἰς τοὺς μαχαιράδας αὐτοὺς ὅτι οἱ γάλλοι ἀξιοματικοὶ ὅπου καὶ ἂν εὐρίσκωνται ἠξεύρουν νὰ ὑπερασπίζωνται.

Καὶ ἀνεκλύσας τὴν σπάθην του ἐστάθη γενναίως ἐμπροσθέν τῶν Ἀλβανῶν, καὶ ἔδειξε πρὸς αὐτοὺς μὲ ἡγεμονικὸν τὴν θύραν.

Ἄλλὰ καὶ ἐγώ, ἀπόφασιν ἔχων νὰ θυσιασθῶ εἰ δέον ὑπὲρ τῆς τιμῆς τοῦ γαλλικοῦ ὀνόματος, ἐγέμισα τὰ πιστόλια μου. Καὶ ὅμως, μὲ ὄλην τὴν γενναϊότητα τοῦ συνταγματάρχου καὶ τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἐπιθετικὴν εἰς τὴν ὀπλαστικὴν, ἡ ἐρις δὲν θὰ ἐτελείονεν ἴσως ὑπὲρ ἡμῶν, ἐὰν τὸ ταχὺ βλέμμα καὶ ἡ ἀγγίξιονα τοῦ Γιάντζου δὲν προσελάμβανε τὰς συνεπειὰς. Λαβῶν ἓν ἀπὸ τὰ τρομερὰ πολυκαννά του, ἐσημά-

δευσ τὸν Ἀλβανόν, πρὶν αὐτὸς προφθᾷ νὰ σηκώσῃ τὸ πυροβόλον του, καὶ ἐκραξε μὲ φωνὴν Στέντωρος.

— Κάτω τὰ ὄπλα ἢ πετῶ τὰ μυαλά σου. Ἄκουσε, Φράσαρη, ἡ ζωὴ σου καὶ ἡ ζωὴ τῶν συντρόφων σου εἶναι εἰς τὸ χέρι μου, ὅπως ὁ ποντικὸς εἰς τὰ νύχια τῆς γάτας· καὶ διπλὴν ζωὴν ἂν εἴχετε, ἔχω ἐδῶ δώδεκ' σφαῖρας αἰ ὁποῖαι δὲν ἄφησαν ποτὲ τὸν Χάρον νὰ παραπονεθῇ. Ἄν ἦμην ἐχθρὸς σου θὰ σ' ἐσκοτώνα, πρὶν ὁ ἀέρας τὸν ὅποιον ἀναπνέεις προφθᾷ νὰ ἀνέβῃ ἀπὸ τὸ στόμα σου· ἐκάθησα ὅμως πολλάκις εἰς τὰς καλύβας τῶν κλεπτῶν τῶν βουβῶν, καὶ ὠρίσθην μὰ τὸ ψῶμι καὶ τὸ ἄλας νὰ εἶμαι φίλος των. Μεταξὺ μου καὶ τῶν Ἀλβανῶν δὲν πρέπει νὰ χυθῇ αἷμα· διὰ τοῦτο δὲν θὰ χύσω ποτὲ πρῶτος ἐγὼ οὔτε μίαν σταλαγματιάν. Ἐὰν ὅμως ἐγγίξῃς μίαν τρίχα εἴτε ἐδικὴν μου εἴτε τῶν ξένων, τὸ κεφάλι σου δὲν θὰ μείνῃ εἰς τὸν τόπον του, καὶ τότε ἐννοεῖς ὅτι ὄλα τὰ γρόσια τοῦ σουλτάνου σου δὲν φθάνουν νὰ σὲ πληρώσουν. Φύγε λοιπὸν μὲ τὰ καλά σου, ἐὰν θέλῃς νὰ μὴν ἐννοήσουν οἱ ξένοι αὐτοὶ ὅτι ἔχεις γλῶσσαν μακριάν καὶ μυαλὸ κοντό. Καὶ ἐκατὸν φορεῖς ἂν εἴχῃς νὰ πολεμήσῃς διὰ νὰ λάβῃς τὰς δέκα χιλιάδας γρόσια, οὔτε σὺ οὔτε οἱ σύντροφοί σου θὰ κατορθώσετε νὰ ἐγγίσετε τὸν Γιάντζον Αὐδοῦν.

Ἀδύνατον νὰ περιγράψω τὴν ἐντύπωσιν τὴν ὁποῖαν ἐπροξένισεν εἰς τοὺς περιεστῶτας ἡ δημηγορία αὐτῆ, τὴν ὁποῖαν ἀπήγγειλεν ὁ Γιάντζος ἐν καιρῷ ἀνακωχῆς κατὰ τὸν τρόπον τῶν ἠρώων τοῦ Ὁμήρου. Ὁ ἀγῖος ἀγᾶς, ὡς ἂν ἐγοητεύθη ὑπὸ τὸ στόμα τῶν τρομερῶν πολυκάνων τοῦ Βουλγαροῦ, ἐφάνητο, εἰ καὶ εἶχε πάντοτε τὸ ἦθος ἀπειλητικόν, ὅτι δὲν ἀπέβαλε τὰς συμβουλάς τῆς φρονήσεως, ἐνῶ οἱ σύντροφοί του συνωμίλουν κρυφὰ θαυμάζοντες τὰ πυροβόλα αὐτὰ τὰ ὅποια ἐγεμίζοντο μόνον των. Ὁ δὲ συνταγματάρχης ἠπόρει ἐὰν ἔπρεπε νὰ ὀργισθῇ ἢ νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν θλίβην τὴν σπάθην του. Ἐγὼ ὅμως προβλέπων εὐχαρίστως τὴν εἰρηκτικὴν ἐκθεσίαν τῆς ὑποθέσεως, ἐμειδίω, ἂν καὶ τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο μικρόν· ἰδοὺ δὲ πῶς ἐγένετο ἡ λύσις τοῦ δράματος. Ἐνῶ εὐρισκόμεθα ὅλοι εἰς ἀμηχανίαν, ἰδοὺ παρυσιαζέσθαι ὡς θεὸς ἐκ μηχανῆς, ὁ μάγειρός μας Θωμᾶς μὲ ὄλην του τὴν στολὴν, ἦτοι φορῶν τὴν ἐμπροσθοποδιάν του, ἔχων πανίον ὑπὸ τὴν μασχάλην, καὶ κρατῶν τὴν μάχαιραν τοῦ μαγειρείου. Διὰ νὰ ἐννοήσῃ ὁ ἀναγνώστης ὁποῖαν ἐντύπωσιν ἐπροξένισεν ἡ αἰφνὶδιὰ αὐτῆ παρουσία, ἔπρεπε νὰ ἰδῇ, ὡς ἐγώ, τὸν Θωμᾶν, καὶ μάλιστα πρὸ τοῦ ἐχθροῦ, ὑπερβαίνοντα διὰ τοῦ θάρρους καὶ τῆς τόλμης του καὶ τοὺς γενναϊότερους. Ὁ ἀγᾶς ἰδὼν αὐτὸν ὀπισθοχώρησε, καὶ ἐφάνη ἀπορῶν καθ' ὑπερβολὴν· ὁ δὲ συνταγματάρχης ἐμειδίωσεν. Οἱ Ἀλβανοὶ ἐστάθησαν παρὰ τὸν τοῖχον, καὶ ὁ Γιάντζος αὐτὸς, καταβιάσας τὸ πολυκαννὸν του, παρετήρη τὸν νεοεληθόντα μετὰ περιεργείας. Μετ' ὀλίγον ἐφάνη εἰς τὴν θύραν καὶ ὁ ὑπὸ τῆς μου Μωχαμῆτ, καὶ ὀπισθεν αὐτοῦ παρετήρησά τινας ἀπὸ τοὺς βασιβουζούκιδας μου βλέποντας μὲ περιεργείαν εἰς τὴν αἴθουσαν.

— Τέλος πάντων σὰς ἡῆρα, συνταγματάρχα, εἶπεν ὁ γέρον μάγειρος, καθὼς καὶ τὸν κύριον διερχομένη· πρὸ μιᾶς ὥρας τὸ γεῦμα εἶναι ἔτοιμον, καὶ ἂν κρυώσῃ τὸ σφάλμα δὲν εἶναι ἐδικόν μου· ὁ ταγματάρχης ἔχασε τὸν νοῦν του· καὶ ἐγώ, ὅταν τὸν εἶδα, ἔτρεξα παντοῦ διὰ νὰ σὰς εὗρω, καὶ ἀπήντησα τοὺς βασιβουζούκιδας σὰς λεηλατοῦντας τὸ χωρίον· πλὴν τὰ γουροῦνια αὐτὰ δὲν ἐννοοῦν οὔτε μίαν λέξιν. Αἰωνίως μὲ ἀπεκρίνοντο *μπαλιμέμ* (δὲν ἠξεύρω). Εἰς τὸ διάβολο καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ *μπαλιμέμια* τους. Τέλος πάντων αὐτὸς ὁ τσαούσης μ' ἔσπερ ἐδῶ. Πλὴν... Τί τρέχει; σκοτόνεσθε χωρὶς νὰ ἦμαι παρών; βλέπω πιστόλια, σπαθιά· τί εἶναι αὐτοὶ μὲ τὰ φουστάνια; βάλε, συνταγματάρχα μου, τὸ σπαθί σου εἰς τὸν τόπον του, καὶ τώρα τοὺς δείχνω.

Καὶ εὐθὺς ἤρπασεν ἀπὸ τὴν ζώνην τὸν Ἀλβανόν, ἐνῶ ὁ Μωχαμῆτ ἐσφιγγεν ὡς ἀγριόγατος τὸν λαίμαρον ἐνὸς τῶν συντρόφων του.

Ὁ Φράσαρης μὲ ὄλον του τὸ ἀθλητικὸν σῶμα ἐκλονήθη ἀπὸ τὴν χεῖρα τοῦ Γάλλου τοσοῦτον σφοδρῶς, ὥστε ἔπεσε φαρδὺς πλατῆς κατὰ γῆς. Ἐσηκώθη ὅμως μὲ πολλὴν ταχύτητα, καὶ ἐνόμιζον ὅτι θὰ μεταχειρισθῇ τὰ ὄπλα του· ἀλλ' αὐτὸς, καταμετρήσας τὰς δυνάμεις μας, ἀνεκάγχασε καὶ εἶπε·

— Καλοὶ Φραντζέζοι! Οἱ φίλοι δὲν πρέπει νὰ μαλλώνουν· ἡμεῖς οἱ Ἀρβανίταις ἔχομεν καρδίαν γενναίαν, γλῶσσαν γρήγοραν, καὶ χεῖρι δυνατὸν. Μ' ἓνα καλὸ τουφέκι εἰς τὸ χέρι, εἰς τὸν διάβολον καὶ οἱ νόμοι καὶ ὅσοι τοὺς ἐνθυμοῦνται. Ἄ! ἄ! ἄ!

— Τί λέγει αὐτός; μὲ ἠρώτησεν ὁ Θωμᾶς. Φαίνεται ὅτι τὸν ἄρεσε τὸ παιγνίδι μου. . . Ἄμ ἐκεῖνος! ἀνέκραξε παρατηρήσας τὸν Γιάντζον· αὐτὸς εἶναι ἀρματωμένος ὡς τὸ κεφάλι, καὶ μὰ τὴν ἀλήθειαν μὲ φαίνεται ὅτι εἶναι ὁ ἀρχηγὸς ὄλων αὐτῶν. Νὰ τὸν σουφρώσω, συνταγματάρχα;

Μόλις εἶπε, καὶ ὡς ὄλοι οἱ Ζουάβοι, οἵτινες συνείθισαν εἰς τὴν Ἀφρικὴν νὰ πράττωσι χωρὶς νὰ περιμένωσιν ἀδειαν, ἔβαλε τὴν χεῖρά του εἰς τὸν ὦμον τοῦ Γιάντζου, πρὶν προφθᾷ ὁ συνταγματάρχης ν' ἀνοίξῃ τὸ στόμα του. Τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως τοῦ ἀγῶνος δὲν θὰ ἀπέβαινε καὶ τὴν δευτέραν ταύτην φορὰν ὑπὲρ τοῦ τολμηροῦ μαγειροῦ· διότι ὁ Βούλγαρος, ὅχι μόνον ἦτο εἰς ἄκρον βωμάλους, ἀλλὰ καὶ ὄπλα τρομερὰ εἶχεν ἐπάνω του. Ὁ Γιάντζος ὅμως, ὁ ὁποῖος ἀδιακόπως ἐξέθετεν εἰς κινδύνους τὴν ζωὴν του, εἶχε συνειθίσει καὶ νὰ κρατῇ ἐκυτοῦ. Ὅθεν ἀντὶ νὰ κάμῃ τὸ ἐλάχιστον κίνημα διὰ νὰ προλάβῃ τὴν ἐπίθεσιν, προσήλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς του εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ συνταγματάρχου. Οὗτος δὲ ἐννοήσας ἀμέσως τὸν κίνδυνον τοῦ πιστοῦ στρατιώτου, ἔσπευτε νὰ παρεμβῇ, καὶ εἶπεν ἐντόνως·

— Στάσου, Θωμᾶ· ὁ διάβολος νὰ πάσῃ καὶ τοὺς Ζουάβους καὶ τὴν γαλλικὴν των ζωκρότητα! Δὲν προσμένεις τὰς διαταγὰς τοῦ ἀρχηγού σου; Ἄφες τον ἤσυγον, αὐτὸς μᾶς ἐφιλοξένησε, καὶ μόνον μ' ἐκείνους τοὺς Ἀλβανούς ἔχομεν νὰ κάμωμεν.

— Καλὰ, συνταγματάρχα μου. . . δὲν ἠξεύρω ὅτι αὐτὸς εἶναι τίμιος ἄνθρωπος. . . Πλὴν τὸ ἐξωτερικόν

τῶν ἀνθρώπων εἰς τοῦτον τὸν διαβολότοπον δὲν εἶναι πολλὰ ἀξιοσύστατον.

Ὁ συνταγματάρχης ἐμειδίασεν.

— Ἐλάτε, εἶπε, καιρὸς εἶναι νὰ τελειώσωμεν φύγε, ἐπρόσθεσεν ἀποταθείς εἰς τὸν Ἀλβανόν, καὶ μάθε νὰ σέβεται ἄλλοτε τοὺς Γάλλους.

— Γάλλοι καὶ Ἀρβανίταις, ἀνέκραξεν ἀναιδῶς ὁ Φράσαρης ἐνῶ ἀνεχώρει, ἦσαν πάντοτε ἐνωμένοι ὡς τὸ σπαθί μετ' τὴν θήκην του. Δὲν ἔχουν τίποτε μεταξὺ των. Ἐλάτε, παλληκάρια μου! σήμερον ἢ αὔριον θὰ τὸν ἀπαντήσωμεν τὸν λύκον.

— Ξένοι! εἶπεν ὁ Γιάντζος σηκωθείς, ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ χωρισθῶμεν. Ὁ κόσμος εἶναι μέγας, καὶ δὲν ἀκολουθοῦμεν τὸν ἴδιον δρόμον. Δὲν θὰ σὰς ἰδῶ λοιπὸν πλέον, καὶ δὲν θ' ἀκούσετε πλέον δι' ἐμέ· ἀλλὰ δὲν θὰ λησμονήσω καὶ τὴν τιμὴν τὴν ὁποίαν μ' ἐκάμετε σήμερον. Εἶμαι χωρικός Βούλγαρος καὶ σεῖς ἀξιωματικοὶ γάλλοι. Καὶ ὅμως ὅταν ἐτρέφετε τὸ ψωμί καὶ τὸ ἄλας μου, τὰ μάτια σας ἀπήντησαν τὰ ἐδικά μου, καὶ ἡ καρδιά μου ἐσυγκίνησε τὴν ἐδικήν σας. . . Μόνον τὰ χεῖρά μας δὲν ἔμπορουν νὰ ἐγγιχθῶν. . . Ὅταν ὅμως ἔλθῃ καιρὸς νὰ ὑπερασπισθῆτε τὸν τόπον μου ἐναντίον τῆς ἀνομίας τῶν Τούρκων, εἴτε εἰς τὴν Γαλλίαν θὰ εἴσθε εἴτε εἰς τὸν Δούναβιν, ἐνθυμηθῆτε τὸν Γιάντζον Ἀυδούκ. Βοῦ δὲ Βλαμπόστη! (ὁ Θεὸς νὰ σὰς φυλάττῃ!)

Εἶπε καὶ ἔγεινεν ἀφαντος διὰ τῆς μικρᾶς θύρας διὰ τῆς ὁποίας εἶχεν ἐλθεῖ.

Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀλβανοὶ, μὴ ἐπιθυμοῦντες βεβαίως νὰ ἐλθῶσιν εἰς χεῖρας μετ' ἡμᾶς, ἀνεχώρησαν. Οἱ δὲ βασιβουζούκιδες, χαίροντες διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῶν Ἀλβανῶν, τῶν ὁποίων τὴν μεγαλορρημοσύνην ἀποστρέφονται ὅλοι οἱ Μουσουλμάνοι ὅσον φοβοῦνται τὴν τὸλμην καὶ τὴν θηριωδίαν, δισκορπίσθησαν ἐκ νέου εἰς τὸ χωρίον, ἡμεῖς δὲ ἐξεληθόντες εὑρομεν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν τὴν γυναῖκα τοῦ Γιάντζου, κοιμίζουσαν εἰς τὰ γόνατά της τὸ παιδίον. Ἡ οἰκία τοῦ τσαρμπατζῆ, μετὰ τὰς θορυβώδεις ἐκείνας σκηναῖς, ἐγένετο ἐκ νέου σιωπηλή. Μάτην ὁ συνταγματάρχης ἀνεζήτησε τὸν ὠραῖον ἵππον τὸν ὁποῖον εἴχομεν ἰδεῖ εἰς τὴν αὐλήν· εἶχε γενεὴ ἀφαντος ὡς καὶ ὁ κύριός του· ἀλλὰ μὲν ἐξήλθομεν, καὶ εἶδομεν τὴν γραίαν ἐρχομένην καὶ ὀδηγοῦσαν τὸν ἵππον τοῦ υἱοῦ της, ὅς τις καὶ αὐτὸς ἐράνη ἀμέσως. Ἦψας περὶ βλέμμα ταχὺ ἀνέβη εἰς αὐτὸν χωρὶς νὰ πατήσῃ εἰς τὸν ἀναβολέα· ὁ δὲ ἵππος μὲν αἰσθανθεὶς τὸν ἵππεά ἐπάνω του ἐπέταξε, καὶ ἔγεινεν ἀφαντος ὡς δαίμων ἐξορκισθεὶς.

Ἐπανελθόντες εἰς τὸ κατάλυμά μας εὑρομεν ἀνατραπείσαν τὴν γύτραν. Ὁ ταγματάρχης βαρυνθεὶς εἶχεν ὑπάγει νὰ δοκιμάσῃ ἐν νέον τουφέκιον, καὶ ἐνῶ ἐγέλα τὴν βρεζίν του σημάδευον, σκύλοι μυρίσαντες μακρόθεν τὰ φαγητά μας, ἦλθον, καὶ εὐρόντες κοιμώμενον τὸν στρατιώτην τοῦ ταγματάρχου ἐπέπεσαν ἀκἀθεκτοὶ εἰς αὐτὰ, καὶ τὰ κατεδρόχισαν ἐντελῶς. Οἱ σκύλοι τῶν Τούρκων δὲν γαυγίζουσι, καὶ διὰ τοῦτο δὲν τοὺς ἐνόησεν ὁ φύλαξ.

Καὶ πῶς νὰ περιγράψω τὴν ἀπελπισίαν τοῦ ταγματάρχου ὅταν ἐπανελθὼν δὲν εὔρεν οὔτε δακνιάν; Τὴν ἐπιούσαν ἀφέντες τὴν Σρέβριαν ἐπανήλθον εἰς Σιλίστριαν.

ΣΥΛΛΟΓΗ

λέξεων, φράσεων καὶ παροιμιῶν

ἐν χρήσει παρὰ τοῖς σημερινοῖς κατοικοῖς
τῆς γῆσου Κυθήρων.

(Συνέχ. ἴδε φυλλάδ. 276, 277, 278, 279 καὶ 280.)

—οοο—

Β.λυχός, ὁ γλυφός (παρ' ἄλλοις) ὑράλμυρος (Saurmâtre) ἢ τὸ νερὸ εἶναι βλυχθ, ἢ ἔχει βλυχάδα, τ. οὗτ. εἶναι ἀνούσιον τὴν γεῦσιν. (ἴσως παρὰ γ. ἐκ τοῦ Βλύζω, καὶ Βλύω) ἐπειδὴ τὸ ἀναβλύζον ὕδωρ εἶναι κάποτε ἀνούσιον, ἢ ὑράλμυρον ὡς ἐκ τῶν ἐμπεριχομένων ἀλάτων. Ἐξ οὗ καὶ **Β.λυχάρθρωπος** (μεταφ.) σημ. τὸ ἀνοστάθρωπος.

Βολεῖο καὶ Μπορετό (ἴδε λεξ. ἀβόλετο.) Ἐξ οὗ καὶ τὸ ῥῆμα **βολεῖ** (τρ. πρωσ. ἐνεστ.) α **Δε βολεῖ**, τ. οὗτ. δὲν ἀρμόζει, ἢ δὲν τεργιάζει, ἢ δὲν ἐρχεται βολικᾶ. (ἴδε καὶ ἀβόλα) § **Βολή** (ἢ) λέγεται ὁ δεξιότερος ἢ εὐκολώτερος τρόπος· ὡς « ἔχει τὴν βολήν του, » ἢ, « ἐπέηρε τὴ βολήν του. » τ. οὗτ. τὸν συνήθη ἢ πλέον εὐχερηστον αὐτοῦ τρόπον.

Βῶλος, καὶ βωλάρι, καὶ βῶλος (βῶλος γῆς, ὡς τὸ τῶν ἀρχαίων) ἔξ οὗ καὶ τὸ ῥῆμα **βωλοκοπῶ** (βωλοτομέω), τ. οὗτ. συντριβῶ τὰς βῶλους δι' ἀξίνης καὶ βωλδουρος, ἐργαλεῖον δι' οὗ ἰσοπεδοῦται συρομένου ἢ ἀρωθεῖτα γῆ. Ὁ βωλοστρόφος τῶν ἀρχαίων.

Βορβός, ἀντὶ τοῦ βολβός. Εἶδος ἀγριοκορμίου φαγωσίμου.

Βοταρίω ἢ **Βοταρολογῶ**. Σημ. τὸ καθαρίζω, ἢ συλλέγω τὰ ἀγριόχορτα ἐκ τῶν σπαρθέντων ἀγρῶν.

Βοῦβα (ἢ) παρ' ἄλλοις γοῦβα. Λάκκος μικρὸς στρογγύλος.

Βουκέντρα (ἢ). Τὸ βούκεντρον τῶν ἀρχαίων· καλεῖται δὲ οὕτω ἢ ῥάβδος ἢ ἔχουσα αἰχμὴν ἐπὶ τῆς ἄρας, δι' ἧς κεντοῦν καὶ ἐλύθουν τοὺς ἀροτριῶνας βόας.

Βουκολέα καὶ **Βουκολέα**, τὸ βουκόλιον τῶν ἀρχαίων, ἢ μάνδρα, ἢ περιφραγμα ὅπου συναζέται ἢ ἀγέλη τῶν βοῶν, ἔξ οὗ καὶ **βουκολιάω**, τ. οὗτ. συναθροίζω τοὺς βόας εἰς τὴν βουκολέαν, καὶ **βουκόλος**, ὁ ποιμὴν τῶν βοῶν.

Βουϊδόμματος. Εἶδος σταφυλῆς ἐχοῦσας τὰς ῥάγας ὁμοίαις πρὸς ὄφθαλμοὺς βοός.

Βουϊδόγλωσσα. Τὸ βουῖγλωσσον τὸν ἀρχαίων εἶδος φυτοῦ ἔχοντος τὰ φύλλα ὅμοια γλώσσης βοός, κοινῶς **πουράντζα** (boragia).

Βουλή. σημ. θέλησις, γνώμη. Ἄλλαξε βουλή, »

τ. οὗτ. μετέβαλε γνώμη, ἢ σκοπὸν. Ἐξ οὗ καὶ τὸ ῥῆμα **Ἐβουλήθη**, τ. οὗτ. ἔβαλε κατὰ νοῦν. « Τοῦ ἐβουλήθη νὰ κάμῃ τί » Ἐκ τοῦ ἀρχαίου βούλομαι **Βουλομαχῶ**. Ἐκ τοῦ βουλῶ ἢ βουλιάω, θυθίζω τοὺς πόδας ἐπὶ γῆς θαλτώδους καὶ δυσβάτου. Καὶ **βουλομάχι**, καλεῖται τὸ ἴχνος τῶν ποδῶν τῶν ζῶων ἐπὶ τῆς νωπῆς, ἢ νεοαρωθείσης γῆς.

Βουκίνα (ἢ) καὶ **Μπουκίνα**. Τὸ βούκινον, ἢ πορφύρα ἢ θαλασσινὴ κογγύλη, δι' ἧς σπλίζουσι εἰς τὰ ἀγροτικά ἐξωκκλήσια ἢ ζωμόνια, ἵνα προσκαλέσων τοὺς εὐσεβεῖς, ἐν ἐλλείψει κωδῶνων. Καὶ μεταφ' « ὁ κόσμος τὸ ἔχει βούκινον », τ. οὗτ. διεκρίθη, ἢ διεσαλπίσθη ἢ εἰδήσις.

Βουρδουράλι (τὸ). Καλεῖται ἡ μεγίστη δοκὸς ἢ ὑποστηρίζουσα τὴν στέγην τῆς οἰκίας.

Βουρβουλακιάω. Ὀνοματοποιεῖ ἐμφαίνουσα τὸν ἦχον ὃν ἀποτελοῦν τὰ βορβορώδη καὶ λιμνάζοντα ὕδατα.

Βούρκο καὶ **Βούρκα**. πληθυντικῶς. Καλοῦνται τὰ τεθολωμένα καὶ βορβορώδη ὕδατα. Καὶ **Βουρκόνω** ῥῆμα, α **ἐβουρκόωσαν τὰ μάτια μου**, τ. οὗτ. ἐθόλωσαν ἐκ τῶν πολλῶν δακρῶν.

Βουτσέα (ἢ) παρ' ἄλλοις βουσιὰ, ἢ σβουσιὰ, λέγεται ἡ κόπρος τῶν βοῶν (fiente de boeuf).

Βραχνός. Ὁ ἐφιάλτης, ἢ **σαρκολίτης** παρ' ἄλλοις, λέγεται τὸ συμβαῖνον ἐνίοτε καθ' ὕπνου πλάκωμα (cauchemar).

Βραῖζει (τρ. πρ.) λέγεται καὶ **βρίθει** (ἐκ τοῦ βριθῶ). Κυρίως λέγεται ἐπὶ πληθῆος ἐντόμων ἢ παρσιτών. α **Βραῖζει ψύρες**, κ. τ. λ.

Βροχόνη (ἢ) λέγεται ἐργαλεῖον τι τοῦ ὑδρομόλου, ἐφ' οὗ κταπίπτον τὸ ὕδωρ θέτει αὐτὸν εἰς κίνησιν.

Βρωση (ἢ). Καλεῖται μετὰ τοῦ ἄρτου συνοδεύμενον φαγητὸν ἢ ὀψώνιον (companionico). α **Τρώγε ψωμί μετ' τῆ βρωσῆ** ἢ **βρωσις** λέγεται ἐπίτης καὶ τὸ ἄλας.

Βρεικά, ἀντὶ εὐρετικά, ἢ εὐρετρα. Λέγεται ἢ ἀμοιβὴ διὰ τὸ εὐρεθεῖν.

Βροκόλακας καὶ **Βορκόλακας** καὶ **Βορβόλακας**, καλεῖται τὸ παρὰ τοῦ ὄχλου ὑποτιθέμενον φάσμα τῶν τεθνεώτων, ἔξ οὗ καὶ τὸ ῥῆμα **Βουρκολακιάω**.

Βύσαλο. Λέγεται τεμάχιον κεράμου ἢ ὀστράκου.

Βίττος, τὸ βλίτον τῶν ἀρχαίων εἶδος λαχάνου.

Βρυτσουλιάζει καὶ **Βρυτσοῦλα**. α **Τὸ χωράφι βρυτσουλιάζει**, ἢ ἔχει βρυτσοῦλα, τ. οὗτ. καταντᾶ θαλτώδες ἕνεκα τῶν ἀναβρῶντων ὑδάτων.

Βρουχᾶται (τρ. πρ.) ἐκ τοῦ ἀρχαίου βρυχάομαι. α **Αὐτὸς κλαίει καὶ βρουχᾶται**. Τί κλάυμα καὶ βροχίτῳ.

Γάδος. Ὁ κάδος, ἢ κάδος τῶν ἀρχαίων κοινῶς ὁ κουβάς, ἢ τοῖς ἀγγεῖον ξύλινον πρὸς φρεαντλίαν ἢ μετακόμισιν ὕδατος. α **Ἀνασέρνει νερὸ μετ' τὸ γάδο**.

Γάδουλας, ἢ γάντουλας. Λάκκος ἐμπεριέχων βορβορώδη ὕδατα καὶ ἀκαθαρσίας κοπρώδεις (égout), γκερίζε παρ' ἄλλοις.

Γαῖδουρολάτης λέγεται ὁ ὄνηλάτης, ὡς καὶ **ζευγολάτης** κ. τ. λ.

Γαλάτης καὶ **γαλάνος**. Ὁ ξανθός. **Γαλανομάτης** —μάτια, ἢ γλαυκῶπις· γαλανίζουσι τὰ μαλλιά, ἀντὶ τοῦ ψκραινῶν. **Καταγάλανος** λέγεται ὁ κατάψκρος ὁ πολιοῦρος.

Γαλήσος, καλεῖται ὁ κόλαξ, καὶ γαληρίζω (ῥῆμα), καὶ γαληρίζω αἱ κολακεῖαι.

Γαλουρίζω, ὡς καὶ τὸ ἀγγουλίξει (ἰδέ.) α **Γαλουρίζω τὸ βρέφος** λέγεται ὅταν μὲν ἀρχίζει νὰ προσφέρῃ ἀνάβρωσις.

Γαλῆρο. Τὸ γαλακτοφόρον πρόβατον, ἢ αἰζίτικουσα καὶ μὴ οὔσα στεῖρα. Λέγεται καὶ γαλακάρικο τὸ γαλακτοτροφούμενον νεογόνον.

Γαζι (τὸ) εἶδος λεπτοτάτης ῥαφῆς. Ἐξ οὗ καὶ γαζίνω φέρω τι ἢ ῥάπτω γαζι.

Γαμουλιάτες, καὶ **γιαμουλιάτες** (πλ.) Καλοῦνται οἱ παρευρεθέντες εἰς τελετὴν γάμου.

Γάνα (ἢ) α **ἔβγαλε γάνα ἢ γλώσσα του**, ἢ ἐγάνισσε μεταφ. ἐκ τοῦ γανόνω, στίλβω (étamer) α **Ἐγάνισσε ἢ γλώσσα μου νὰ τὸ λέγω**, τ. οὗτ. ἐκουράσθη. **Γανάδα** τῆς γλώσσης. (pâte de la langue) λέγεται ἐπὶ ἀσθενούς.

Γανάδαις (πληθ.) α **Κάνει γανάδαις** φρ. λεγομένη ὅταν περιστρέφεται τις πλησίον ποθητοῦ ἀντικειμένου.

Γαργαλίθρα καὶ **γαργαλίθραις** (πληθ.) Λέγονται κοινῶς οἱ ἀδένες.

Γάστια καὶ **γλάστρα**. Ἀγγεῖον πήλινον ὅπου φυτεύονται ἄνθη κ. τ. λ.

Γαστρί καὶ **γλαστρί**. Τὸ σύντριμμα ἢ τεμάχιον κεράμου.

Γαργαρίζω (τρ. πρωσ.) καὶ **ἀσπρογαργαρίζω**, τ. οὗτ. λάμπει ἐκ τῶν χιονολεῦκων φρεμάτων. Λέγεται καὶ « **Γαργαρίζω ἢ σελήνη ἐπὶ τῆς θαλάσσης**, α **Γαργαρίζουσι τὰ κύματα**. »

Γαυριᾶ καὶ **Γαυριᾶζει**. Ἐκ τοῦ ἀρχ. Γαυριῶ. Λέγεται ἐπὶ ζῶων ἐχόντων ἀσελγεις ὀρέξεις.

Γιδούρης. Ὁ ῥακενδύτης, ὁ ἡμίγυμνος καὶ ῥυπαρὸς ἄνθρωπος. ἴσως παρὰ γ. ἐκ τοῦ κοινοῦ γδυμένος ἢ γεγυμνωμένος.

Γελατζία (ἢ) ὁ περιέγελος, ἢ ἀπάτη.

Γέμουρο. Τὸ γεώμορον παρ' ἄλλοις. Τὰ γεωμόρια τῶν ἀρχ. Λέξις σημαίνουσα τὸ πάκτωμα τῶν ὑποστατικῶν ἐπὶ συμφωνίᾳ τοῦ νὰ διδῆ ὁ πακτωτῆς εἰς τὸν κύριον τοῦ ποσότητα σπόρου ἴσην πρὸς τὴν δοθεῖσαν.

Γεράνι (τὸ). Τὸ γεράνιον τῶν ἀρχ. **Μηχανὴ** διὰ νὰ σηκῶν βάρος ὅταν ἐξωρῶνται φρέατα, κτλ. **Γεροκοσιγῶ**, ἀντὶ τοῦ γεννοβολῶ καὶ γεννοσπέρνω. φρ. ὅταν σ' ἐγεννόσπερνε ἢ μάνα σου.

Γεροτρόφος. Ὁ τελευταῖος υἱὸς ὁ μέλλων γηροκομῆσαι τοὺς γονεῖς· λέγεται καὶ γερωντόσπορος.

Γητεύω καὶ **Γητεία**. Ἐκ τοῦ γοητεύω, κατὰ τὸν Κοραῖν. Θεραπεία διὰ γοητείας. **Γραφόμενον** πιθανῶς διὰ τοῦ υ, ἐκ τοῦ γύτος, ἢ γύφτος ὅστις μετέρχεται τὴν γοητείαν.

Γιαδαῦτο καὶ γιαταῦτο, καὶ γιατοῦτο. Ἄντι, δι' αὐτὸ, ἢ διὰ τοῦτο τὸ αἴτιον.

Γιαδέ. Ἄντι τοῦ ἰδὲ καὶ γιάδε ἢ γιάδει. « Γιαδέτον πὸς εἶναι ».

Γιαμά καὶ γιαμῶ, καὶ γιαμίο. Πραπληρωματικά, ἴσως ἐκ τοῦ γεμῆν. « Ἦντα γιαμίο »; ἄντι τοῦ τί λοιπόν, ὡς καὶ τὸ παρὰ τοῖς Χίοις ἴντα-μῶ. Τὸ γιαμά καὶ γιαμῶ, εἶναι συνθησάτα παρὰ τοῖς Ἑπτανησίοις.

Γιάθος, ὁ ἴονθος, ἢ γιόθονας (ἰδὲ ἀγιάθονας.)

Γιάσου Ἄντι τοῦ υγείασου (υγίαινε) καὶ γιάσου, ἄντι τοῦ εὐγε σου. « Γιαῖσου πήγαινε » σημ. κάμε γρήγορα, ἐπιτάχυνον.

Γιάμος. Τὸ παραγίωμασμα, ἢ κρύωμα φαγητοῦ τινος.

Γίδι (τὸ) καὶ γίδια (πληθ.) αἱ αἴγες. « Πάγουν » ἄν τὰ γίδια », τούτ. ἀγονταὶ καὶ φέρονται.

Γιδότα. Σημ. αἰφνιδίον τι κακόν, ἢ νόσημα, σεληνιασμὸς (ἰδὲ γλυκῶ).

Γλακῶ. Τρέχω τάχιστα, δράμω. Τὸ πηλαλῶ παρ' ἄλλοις, καὶ γλάκισμα τὸ τρέξιμον. Γλακιστός, τρεχάτος, δρομαίος, λέγεται καὶ δραμολιτός ἢ δραμολιχτός. Ἀπογλακῶ, σημ. τὸ κυνηγῶ τινὰ διὰ τὰ τὸν φθάσω. « Γόβαλε στὰ γλάκια » τούτ. « εἰς τὰ πόδια » παρ' ἄλλοις.

Γλαρόνω. Ἀποκοιμίζομαι βαθμηδόν. « Ἐγλάρωσεν ἢ ἐξεγλάρωσε τὰ μάτια του, τούτ. ἐνύσταξαν οἱ ὀφθαλμοὶ του

Γλέπω. Ἄντι τοῦ βλέπω. Καθῶς καὶ τὸ γλυφός ἄντι τοῦ βρυχός, καὶ γλέφαρο ἄντι βλέφαρο.

Γλίηνα (ἢ), λέγεται τὸ χοίρινον ἄλειμμα, καὶ γλίηνα σημ. λίγδα· ἴσως ἐκ τοῦ ὁμοιομόρφου τῆς γλίηνης, ἢ γλάμης (κοιν. τοίμπλα).

Γλείρω καὶ λείρω (ἐκ τοῦ ἀρχαίου λιχμάζω) ἐξ οὗ καὶ ἀναλείχομαι νὰ φάγω τι ». « Ἐλείξε τὸ πινάκι » ἄντι τοῦ ἔγλειψε. Λέγεται καὶ λειξουρεύω, ἢ λειξουρεύομαι, καὶ λειχουρός, ὁ λίχνος ἢ λαίμαργος.

Γλιτζιάζω. Τὸ παρ' ἄλλοις γλιντζιάζω (devenir gluant) τούτ. λιγδώνω, καὶ γλίτσα, ἢ γλίτσα, γλιτσιασμένα φορέματα τούτ. λιγδιασμένα, ἢ λιγδερά, γλίτσα.

Γλυκάδι (τὸ), λέγεται κατ'εὐφημισμὸν τὸ ὄξος, ὡς πικράδι ἢ πρικράδι λέγεται τὸ μέλι.

Γλυκὸν (τὸ) σημ. νόσημα τι σπασμωδικόν (ἐπιληψία). « Τὸν ἔπιασε σὸ γλυκὸ του. » Καὶ ἐπὶ ἀρᾶς λέγουν, « Νὰ τοῦ δώσῃ τὸ γλυκὸ του » τούτ. αἰφνιδίον τι κακόν ἢ πάθημα.

Γλυκομίλητος. Ὁ μειλίχιος ἄνθρωπος, ἢ ὁ προσσηνής.

Γλυκοχαράματα (τὰ) τὸ λυκαυγὲς τοῦ ὄρθρου. Λέγεται καὶ χαράματα.

Γλωσσίζω. Αὐθαδιάζω. « Μὴ γλωσσίζεις ». Λέγεται καὶ γλωσσέας ὁ κακόγλωστος ἢ θρασύτομος, καὶ γλωσσοκοπάννα, ἢ γλωσσοῦ γυνή.

Γλωσσοδέτης. « ἔχει γλωσσοδέτη » il a le filet de la langue, πάθος τῆς γλώσσης (ἀγγύλωσις) τούτ. εἶναι βραδύγλωστος (Bégaiement.)

Γλωσσοτρόγω, καὶ γλωσσοφαγία, καὶ γλωσσοφαγωμένος. Λέξεις συνήθεις ὅταν βρακαίη τις ὠραῖον ἄνθρωπον ἢ ζῶον, ὑπερβραίων.

Γομάρι (τὸ) ἐκ τοῦ ἀρχαίου γόμος. Φορτίον· λέγεται κυρίως ἐπὶ τῶν φορτηγῶν ζῶων. « Ἐνα γομάρι στὰρι », κ.τ.λ. Λέγεται καὶ ἐπὶ ἐγγύων γυναικῶν. « Αὐτὴ ἔχει μεγάλο γομάρι, » τούτ. ἔχει ἀρκούντως ἐξωγκωμένην τὴν κοιλίαν. Ἀπανογόμαρο λέγεται τὸ ἐπιπρόσθετον φορτίον. « Τὸν ἔχει καὶ αὐτὸν ἀπανογόμαρο. »

Γοῦλα Εἶδος φυτοῦ. Τὸ λάχανον παρ' ἄλλοις (ἢ κράμβη), καὶ γουλι καλεῖται τὸ στέλεχος (κοτσάνη) ἢ ἡ ῥίζα τῆς γούλας.

Γουλέα (ἢ) Βραχὺ διάστημα χρόνου. Στάσου μία γουλέα, τούτ. ὀλίγον τι.

Γούλη, καὶ οὐλη, ἢ ἰλὺς-υος τῶν ἀρχαίων. Λέγεται ἢ συναζομένη βελτώδη; ὕλη τῶν βροχίμων ὑδάτων εἰς τοὺς ἀγρούς.

Γούλος, ἢ οὐλή. « ἔχει γούλους στὴ μούρη », τούτ. ἔχει οὐλὰς (σημάδια) εὐφλογίας, ἢ ἄλλα σημεῖα οὐλοειδῆ εἰς τὸ σῶμα.

Γοργός καὶ γοριάδα. Τὸ ταχὺ βῆμα τοῦ ἵππου, ἐξ οὗ καὶ ἡ παροιμ. « Τὸ γοργὸν καὶ χάριν ἔχει ».

Γραῖα (ἢ) Εἶδος σούπας, ἢ ροφήματος χυλώδους κατασκ. ἐκ τοῦ ἀχνοῦ τοῦ ἀλεύρου. Λέγεται καὶ ψιρούκι (τὸ), ὡς τὸ παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς, Polenta. Γραῖα ἐν Ῥόδῳ καλεῖται ἡ κορυφή τοῦ γάλακτος (la crème) ἀνόγαλο, ἢ καϊμάκι τουρκιστί.

Γουργούρι (τὸ) ὁ στόμαχος μετὰ τῆς κοιλίας. Ἐξ οὗ καὶ ἡ παροιμία « ἄς χαρῆ γουργούρι κι' ἄς κοπῆ κεφάλι, » λεγομένη ἐπὶ ἀδηφάγων ἢ κοιλιοδούλων, ἐπιθυμούντων μάλλον τὰ τοῦ στομάχου, ἢ τὰ τῆς υγείας αὐτῶν.

Γούρνα. Λέγεται μικρὰ τις δεξαμενὴ λίθινος, ἐκ τοῦ ἰταλ. Urna.

Γράρω καὶ γναφέας ὅπως καὶ οἱ ἀρχαῖοι· λαναρίζω λευκαίνω. Ἐργάζομαι τὰ τοῦ βυρσοδέψου. Λέγεται καὶ μεταφορικῶς, « τοῦ ἔγναψε καλὰ τὸ τομάρι », τούτ. τὸν κατεγύμνωσε.

Γρέθω καὶ νέθω. Ἄντι τοῦ νήθω (filer) καὶ αἱ παροιμ. « Νέθε νέθε ῥόκα μου, κατέβαζε ἀλεκάτη μου ». — « Ἡ καλὴ νέστρα καὶ με κουτάλι νέθει ».

Γρωμάρης. Καλεῖται ὁ ἰσχυρογνώμων καὶ ἰδιότροπος ἄνθρωπος.

Γκρεμιζώ καὶ γκρεμιζομαι (ἄντι τοῦ κρημιζώ-μαι) καὶ γκρεμνός ἢ ἐγκρεμνός (ὁ κρημνός) καὶ γκρεμιστάρια (τὸ κρήμισμα).

Γραφτό. Τὸ πεπρωμένον, ἢ τύχη. « Τὸ γραφτό του ἦτον », τούτ. τὸ γεγραμμένον παρὰ τῆς εἰμαρμένης.

Γροθὶ (τὸ) (πρέμνον.) Γεμάχιον κλάδος ἐλαίας διὰ φύτεμα. Λέγεται γροθὶ καὶ τὸ νεόφυτον τῆς ἐλαίας.

Γροθία καὶ γρόθος ὁ γρόνθος· ἢ πυγμή. Ἐξ οὗ καὶ τὸ γροθοκοπανίζω, τὸ προσβάλλω τινὰ διὰ τῶν γρόθων.

Γρούλα. Καλεῖται ἡ σταγὼν ἐλαιώδους ὑγροῦ, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος ἐπιπλέουσα.

Γρυλόνω, καὶ ξεγρυλόνω, παρ' ἄλλοις. « ἐγρύ-

λωσε, ἢ ἐξεγρύλωσε τὰ μάτια του », καὶ γρυλάς ὁ ἔχων μεγάλους ὀφθαλμούς.

Γρύνα καὶ γρύνα (ἢ) ὁ γογγυσμός. Ἐξ οὗ καὶ γρυνίζω, γρυνιάτης, μουρμουρίζω, ἤτοι παραπονούμενος συνεχῶς, καὶ μουρμούρης.

Γρωνίζω ἄντι τοῦ γνωρίζω. « Σὲ γρωνίζω ἀπὸ τὰ μάτια ».

Γυλοῦ, ἢ μάγισσα, ἢ καταβέλλα παρ' ἄλλοις. « Τὸν ἔρχαγε ἢ γυλοῦ ». τούτ. ἠλοιώθη, ἐστριγηλίχεσε. Λέγεται καὶ γυλοῦδας, ὁ παρὰ τῆς γυλοῦς μπεγυθεῖς.

Γωλιῶ, κατὰ συνηθῆ ἐγὼ λέγω, ὡς καὶ λογιῶ, ἄντι τοῦ λέγω ἐγώ. Καὶ γωλέα ἄντι τοῦ ἐγώ λέγω.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗΣ.

—οοο—

Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἱστορίας τοῦ Γεωργίου Καστριώτου ἢ Σκεντέρμπεη, ἀνεβάλομεν ἐπὶ μικρὸν τὴν κατὰ τὸ ἔθος ἔκδοσιν ἰδικιτέρου τινός πονήματος, διότι ἐπεθυμοῦμεν νὰ εὐρωμεν καὶ αὐτὴς ἰκανόν τι καὶ νὰ διδάξῃ καὶ νὰ τέρψῃ τὸν ἀναγνώστην, ἐκεῖνον μάλιστα ὅστις μετὰ πολλοὺς, πολλὰκις δὲ καὶ ἐπωδύνους κόπους, ζητῶν ἀνακούρισίν τινα καὶ παραμυθίαν, προστρέχει εἰς τὴν ἀνάγνωσιν.

Πρὸς τὸ πλεονέκτημα ὅμως τοῦτο ἐπεθυμοῦμεν νὰ ἔχη τὸ ἐκδοθησόμενον καὶ τι ἄλλο· ἐπεθυμοῦμεν, λέγομεν, νὰ ἔχη σχέσιν πρὸς πράγματα ἢ συμβάματα ἐνεστῶτα, καὶ τοσαύτην μάλιστα ὅποια νὰ ἐρεθίσῃ ἐτι μᾶλλον τὴν περιέργειαν καὶ νὰ διασκεδάσῃ τὴν περὶ τὴν ἀνάγνωσιν ὀκνηρίαν. Ἡ μελέτη παραδείγματος χάριν τῆς ἱστορίας τῆς Ἰταλίας, γιννομένη σήμερον ὅτε οἱ Ἰταλοὶ παλαιόσι καρτερικῶς ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἐλευθερίας, θέλγει ἡμᾶς εἴ περ ἄλλοτε, διότι συνδέοντες καὶ συγκρίνοντες τὰ ἐνεστῶτα πρὸς τὰ παρεθόντα, ἐκτιμῶμεν ὀρθότερον καὶ τὴν πάλαι δόξαν αὐτῶν, καὶ τὰς δοκιμασίας ὅσας ὑπέστησαν, καὶ τὰ αἴτια τοῦ ἀγῶνος εἰς οὗ ἀπεδύθησαν.

Τοιαύτη βεβαίως εἶναι καὶ τῆς Ἀμερικῆς ἢ Ἰσπανίας· καὶ ἡμᾶς μάλιστα τὸ θέλητρον αὐτῆς εἶναι ἐπαγωγότερον· διότι τὸ μὲν ἰταλικὸν ἔθνος ἔχει καὶ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὴν ἱστορίαν καὶ τὰς παραδόσεις αὐτοῦ, ἔχει δηλαδή τὰ πλεονεκτήματα εἶναι τὰ ὅποια ἀρκοῦσι νὰ αναπτερώσωσι τὸ φρόνημα, νὰ ἀναφλέξωσι τὴν καρδίαν καὶ νὰ ἐνισχύσωσι τὸν βραχίονα, τὸ δὲ ἀμερικανικόν, δημιουργήσαν χθὲς ἐτι αὐτὸ ἑαυτὸ, καὶ ἀνιστόρητον καταβάν εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, οὐ μόνον θαυμασίως ἐπέδωκεν εἰς ἀμφοτέρω ἐν μικρῷ χρόνῳ διαστήματι, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἀκμαϊστάτων ἐθνῶν τῆς γῆς ἀνεδείχθη.

Ἡ ἱστορία τῆς Ἀμερικῆς εἶναι καὶ κατὰ τοῦτο πάσης ἄλλης περιεργότερα ὅτι, τὰ κατὰ τὴν ἀνακάλυψιν καὶ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ νέου κόσμου, διὰ τὸ

ἦπιον ἢ τὸ θηριῶδες, τὸ ἀφελές ἢ τὸ στρυφνὸν τῶν ἐγγωρίων λαῶν, πρὶστὰται ἐνίοτε ὡς φαντασίας ἀναπλασμα, ὡς δραματικὴ τις ἢ μυθιστορικὴ περιπέτεια· διὸ ὁ ἐπεξερχόμενος αὐτὴν λαθάνεται πολλὰκις νομίζων ὅτι ἀναγινώσκει τὸν Ῥοβιντώνα ἢ καὶ αὐτὸν τὸν Γύλλιβερ.

Ἐκ τούτων ἐνοοῦμεν εὐκόλως πόσον ὠφέλιμος καὶ θυμηθῆς καθίσταται ἢ ἀνάγνωσις τῆς ἱστορίας αὐτῆς σήμερον ἰδίως, ὅτε τῆς μὲν ἀρκτέως Ἀμερικῆς οἱ πολῖται διχονοήσαντες, πολεμοῦσιν ἀνάθεκτοι πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὅτε δεύτερος πόλεμος ἐπίκειται μεταξὺ τῆς ἐτέρας τῶν δύο τούτων μερίδων καὶ τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἢ δὲ Μεξικῆ, μὴ ἀρκομένη οὕτως εἰπεῖν εἰς τὰς αἰωνίους ἐμφυλίους ἐριδας, προκαλεῖ καὶ εὐρωπαϊκῶν στόλων καὶ στρατευμάτων τὴν παρουσίαν εἰς τὰ παράλια αὐτῆς.

Ἰδοὺ διὰ τί ἐνομοίσαμεν ἐπίκαιρον τὴν δημοσίευσιν τῆς ἱστορίας ταύτης· ἀλλὰ ποῖαν νὰ ἐκλέξωμεν μεταξὺ τῶν πολλῶν ὅσαι ἐγράφησαν κατὰ τὴν Ἑσπερίαν; ἢ τοῦ Γερμανοῦ Κάμπεη, ὡς καὶ ἄλλοι εἶπον ἡμῖν, ἐφάνη προτιμότερα, ὡς οὕτα γεγραμμένη μετὰ πολλῆς ἀφελείας καὶ χάριτος, ὥστε νὰ ἀναγινώσκειται εὐχαρίστως καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἤττον ἀγαπῶντων τὴν ἀνάγνωσιν.

Τὴν ἱστορίαν ταύτην τοῦ Κάμπεη εἶχε μεταφράσει πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὁ Κ. Α. Ρ. Ραγκναβίς καὶ ἐκδώσει εἰς δύο τόμους, ἀλλὰ μόλις ἐκδοθεῖσα ἐξέλειπεν· ἢ μεταφράσις δὲ τὴν ὅποιαν δημοσιεύομεν ἡμεῖς σήμερον ἐν μόνον προτέρημα ἔχει, ὅτι εἶναι συντομωτέρα τῆς πρώτης, καὶ συντεταγμένη οὐ μόνον διὰ παιδία, ἀλλὰ καὶ διὰ πᾶσαν τάξιν ἀναγνωστῶν.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλος λόγος παρεκίνησεν ἡμᾶς εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς ἱστορίας ταύτης, ὁ λόγος τὸν ὅποιον εἴπομεν πρὸ δώδεκα ἐτῶν, ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς τῆς Πανδώρας· ἢ συνεξοικειώσις λέγομεν τοῦ ἀναγνώστου μετὰ τῆς ἱστορίας οὐ μόνον τοῦ ἀρχαίου ἀλλὰ καὶ τοῦ νεωτέρου κόσμου. Ἰδοὺ διὰ τί προσεφέραμεν αὐτῷ ἄλλοτε τὸν Κυρηγιὸν καὶ Κόσταλ τὸν Ἰνδὸν, τὰ δύο αὐτὰ συγγράμματα, τὰ ὅποια ὑπὸ μυθιστορικῆν μορφήν διδάσκουσιν ἠθῆ καὶ ἔθιμα ἄγνωστα καὶ περιεργότατα τοῦ ἄλλου ἡμισφαιρίου.

Ἡ μετάφρασις ἐγένετο εὐσυνειδήτως· ὅποιος δὲ ὁ συγγραφεὺς Κάμπεη καὶ πόσον ἐτιμήθη διὰ τὴν ποικιλίαν τῶν γνώσεων καὶ τὴν ἀξιολογότητα τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, θέλει εἰπεῖ ὁ μεταφραστής ὅταν γράψῃ τὸν πρόλογον.

ΠΕΡΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ.

—οοο—

Ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Πέστης καθηγητῆς Κ. Ἰωάννης Τέλλυς (*), οὗ τινος ἄσμα γεγραμμένον εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ἑλληνικὴν ἐδημοσιεύσαμεν πρὸ τινῶν μηνῶν, ἐπέστειλεν ἡμῖν πραγματεῖαν, τὴν ὁ-

(*) Κατὰ λάθος ἄντι Τέλλυς ἑτυπώθη Τέλλυς ἐν τῷ 261 φύλλῳ.

ποίαν δὲν ἐννοοῦμεν μὲν ὡς οὐγγριστὴ γεγραμμένην, ἢ ὡς τὴν ὑπόθεσιν ἀναγγέλλει ἐν ὀλίγοις ἢ κατωτέρω ἐπιστολῇ τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ.

Ἡ ὑπόθεσις, ὡς ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης βλέπει ὁ ἀναγνώστης, εἶναι σπουδαιότατη, καὶ διὰ τοῦτο λυποῦμεθα ἐτι μᾶλλον ὅτι δὲν ἐννοοῦμεν τὴν γλῶσσαν ἐν ἣ ἐγράφη ἢ πραγματεία. Ἐκ τῶν ἐλληνικῶν ὅμως ῥήσεων καὶ παραδειγμάτων εἰκάζομεν, ὅτι ὁ συγγραφεὺς καὶ τὴν ἀρχαίαν ἐπίσταται καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ἐμελέτησε μετ' ἐπίστασις.

Ἰδοὺ ἡ ἐπιστολή

« Ἐκ Πέστης τῆ 11[23 Νοεμβρίου 1861.

» *Ἐλλογιμώτατε καὶ εὐγενέστατε Κύριε!*

» Χάριν ὁμολογῶ ἴμιν διὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς μεταφράσεώς μου τοῦ οὐγγρικοῦ ἄσματος ἐν τῷ 264 φυλλαδίῳ τῆς πολυτίμου *Νέας Παρδώρας*.
» Ταύτην τὴν μετάφρασιν ἐδημοσίευσεν ἐκ τῆς *Παρδώρας* καὶ ἐν τῇ ἐδῶ φιλολογικῇ ἐφημερίδι.
» «*Οὐγγρική γλωσσολογία*» ὀνομαζομένη, μετὰ προσθήκης πρὸς τὴν τοῦ ἐλληνικοῦ στίχου ἱστορίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀποδεικνύω ὅτι καὶ οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες εἶχαν τονικούς καὶ ὁμοιοκαταληκτοῦντας στίχους.
» Ἀποδεχθῆτε ἐν ἀντίτυπον ταύτης τῆς διατριβῆς, τὰ δὲ δύο ἄλλα παρακαλῶ νὰ ἐγχειρίσητε τοῖς Κυρίοις Ἀ. Ρ. Ραγκαβῆ καὶ Κ. Παπαρρηγοπούλω, οὓς εὐλαβητικῶς προσκυνῶ κτλ.

» Εὐπειθέστατος θεράπων
» ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΕΛΦΥΣ.

» Τῷ ἔλλογιμωτάτῳ Κυρίῳ

» *N. Δραγοῦμη,*

» Συντάκτῃ τῆς *Νέας Παρδώρας*. »

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

— 000 —

Ἡ ἐξῆς ἀρχαία ἐπιγραφή ἐστάλη ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ἀξιοτίμου Κ. Ν. Μπουδούρη, πρῶην προξένου τῆς Ἑλλάδος ἐν Ἑλλησπόντῳ· εἶναι δὲ κεχαραγμένη ἐπὶ λευκοῦ τετραγώνου μαρμάρου, εὑρεθέντος εἰς Ἴλιον τῆς Γρωάδος. Τὸ μάρμαρον εὑρίσκεται σήμερον εἰς χεῖρας τοῦ Κ. Μπουδούρη.

Ο ΙΕΡΕΥΣ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ
ΕΡΜΙΑΣ ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΟΥ ΑΝΕΘΗ
ΚΕΝ ΕΚ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΤΗΝ ΤΕ
ΣΤΟΑΝ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΕΝ ΑΥΤΗ
ΟΙΚΟΥΣ ΔΙΟΝΥΣΙΩ ΤΩ ΒΑΚΧΕΙ

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ ΚΕΡΑΟΣΚΟΠΙΑ. Πρὸ τριάκοντα περίπου ἐτῶν, δύο ἀδελφοὶ ἀναχωρήσαντες ἀπὸ τὴν πατρίδα των Ἰρλανδίας, μετέβησαν εἰς Ἰαμαϊκάν· ἦσαν δὲ καὶ οἱ δύο σιδηρουργοί. Ἰδόντες δὲ ὀλίγον

ΔΙΑΦΟΡΑ.

— 000 —

ΕΥΦΥΙΑ ΣΚΥΛΛΟΥ. Πτωχὸς τις ὑποδηματοσμήκτης, καθήμενος συνήθως ἐμπροσθέν τινος ξενοδοχείου ἐν Παρισίοις, ἐσυντροφεύετο ἀπὸ μεγάλον σκύλλον ὅστις εἶχε τὸ περίεργον προτέρημα νὰ προμηθεύῃ ἐργασίαν εἰς τὸν κύριόν του. Καὶ ἰδοὺ πῶς· βυθίζων τὴν μεγάλην καὶ δασεῖαν οὐράν του εἰς τὴν λάσπην, ἔθετεν αὐτὴν ἐπὶ τῶν ποδῶν ὄλων τῶν διαβατῶν· ὁ δὲ ὑποδηματοσμήκτης προσέφερεν εὐθὺς μετὰ μεγίστης προθυμίας τὴν ψήκτραν καὶ τὸ σακνίον του, καὶ προσεκάλει τὸν λασπωμένον νὰ καθήσῃ διὰ νὰ καθαρίσῃ τὰ ὑποδήματά του.

Ἐνόσῳ δὲ ὁ σκύλλος ἔβλεπε τὸν κύριόν του ἐνησχολημένον ἐκάθητο πλησίον του, ὡς ἂν ἐνάει ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ καθαρίσῃ συγχρόνως δύο ζεύγη ὑποδημάτων· ἀλλ' ἅμα ὡς ἐτελείωνεν ἡ ἐνασχόλησις, ἔτρεχε καὶ ἐπανελάμβανε τὸ πρῶτον ἔργον του.

Ἡ εὐφυΐα τοῦ σκύλλου τούτου ἔγινε γνωστὴ εἰς τοὺς ὑπκρέτας τοῦ ξενοδοχείου, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου ἡ φήμη του ἀνέβη ἀπὸ τοῦ μαγειρείου εἰς τὰς αἰθούσας. Πλούσιός τις Ἄγγλος περιηγητὴς, ὅστις ἔτυχε νὰ διατρίβῃ τότε εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, τόσον ἐθαύμασε τὴν εὐφυΐαν τοῦ σκύλλου, ὥστε ἐπρόσφερεν εἰς τὸν ὑποδηματοσμήκτην τριακοσίας δραχμάς διὰ νὰ ἀγοράσῃ τὸ ζῶον τοῦτο. Ἐπειδὴ ὅμως αὐτὸς ἠγάπα τὸν σύντροφόν του δὲν ἐδέχθη τὴν πρότασιν. Ὁ Ἄγγλος ἐδιπλασίασε τὸ ποσόν, καὶ ἐπειδὴ ὁ πειρασμὸς ἦτο παραπολὺ μεγάλος, ὁ ὑποδηματοσμήκτης ἐπώλησε τὸν σκύλλον, ἀφ' οὗ πρῶτον ἔκλυσε τὸν πιστὸν τοῦτον φίλον του. Μετ' ὀλίγον ἀνεχώρησεν ὁ Ἄγγλος εἰς Λονδίνον παραλαβὼν καὶ τὸν σκύλλον. Ἐνῶ δὲ μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας ὁ ταλαίπωρος ὑποδηματοσμήκτης ἐκάθητο μελαγχολικὸς ὡς μὴ ἔχων νὰ καθαρίσῃ μῆτε ἐν ὑπόδημα, καὶ μετενόει διότι ἐπώλησε τὸν ἀγαπητὸν σύντροφόν του, αἰφνης εἶδεν ἐμπροσθέν του τὸν σκύλλον πηδῶντα, λείχοντα τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖράς του, καὶ ἀποδεικνύοντα μὲ φαιδρὰ γαυγίσματα τὴν χαρὰν του. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ εὐχρηστίαις τοῦ καθαριστοῦ ὑπῆρξεν ἀνεκφραστός.
« Ἀγαπητέ μου σύντροφε, εἶπεν ἐνθουσιωδῶς καὶ φιλήσας αὐτόν, δὲν θὰ χωρισθῶμεν πλέον. Ὁ Ἄγγλος ἠμπορεῖ νὰ λάβῃ ὀπίσω τὰς τριακοσίας δραχμάς του· ἐγὼ ὅμως δὲν θὰ σ' ἀφίσω πλέον καὶ τρεῖς χιλιάδας ἂν μὲ δώσουν. »

Μετὰ ταῦτα ἐβεβαιώθη ὅτι ὁ πιστὸς αὐτὸς σκύλλος, πηδήσας ἀπὸ τὸ πλοῖον τὸ ὁποῖον τὸν μετέφερον εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἀπέβη εἰς τὴν ἀκτὴν καὶ ἦλθεν ἐντὸς ἑξ ἡμερῶν εἰς Παρισίους. Ὅτε δὲ ἔφθασε τὸ ταλαίπωρον ζῶον ἀπέθνησκε σχεδὸν ἀπὸ τὴν πείναν, διότι ὡς φαίνεται εἶχε φάγῃ πολλά ὀλίγον καθ' ὄδον.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ ΚΕΡΑΟΣΚΟΠΙΑ. Πρὸ τριάκοντα περίπου ἐτῶν, δύο ἀδελφοὶ ἀναχωρήσαντες ἀπὸ τὴν πατρίδα των Ἰρλανδίας, μετέβησαν εἰς Ἰαμαϊκάν· ἦσαν δὲ καὶ οἱ δύο σιδηρουργοί. Ἰδόντες δὲ ὀλίγον

μετὰ τὴν ἀφίξιν των ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιχειρήσῃσι τίποτε ἀνευ τοῦλάχιστον ἐξήκοντα ἢ ἑβδομήκοντα λρών, κατέφυγον εἰς τὸ ἐξῆς στρατήγημα. Εἰς ἐξ αὐτῶν ἐγυμνώθη, ὁ δὲ ἄλλος μαγείρας αὐτὸν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν τὸν ἔφερον εἰς τινὰ ἔμπορον μαύρων. Ἰδὼν οὗτος καὶ θαυμάσας τὸν μεγάλον καὶ ἀθλητικὸν ἀνάστημά του, ἐπλήρωσεν εἰς τὸν πωλητὴν ὀγδοήκοντα λίρας καὶ παρέλαβε τὸν ὑποτιθέμενον μαύρον, ὑπερφανεύμενος μάλιστα ὅτι ἀπέκτησεν αἰθίοπα ἐκ τῶν ἁραιοτάτων τῆς νήσου. Τὴν αὐτὴν ὅμως νύκτα ὁ μαύρος οὗτος ἐδραπέτευσε, καὶ καθαρῖσθεις καλῶς ἐπανελάβε τὴν πρώτην μορφήν· ὁ δὲ ἔμπορος ἐτοιχοκόλλησε προκυρήξεις, καὶ ὑπεσχέθη ἀνταμοιβὰς διὰ τὴν εὑρεσιν τοῦ μαύρου, ἀλλ' οὐκ ἀπέδωκεν εἰς μάτην.

Ἐν τοσοῦτῳ οἱ δύο ἀδελφοὶ ἤρχισαν τὴν ἐργασίαν των καὶ τόσον ἐπέδωκαν, ὥστε μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἐτῶν ἐπανῆλθον εἰς Ἀγγλίαν φέροντες μετ' ἐκείνων περιουσίαν οὐκ εὐκαταφρόνητον. Ὀλίγας ὅμως ἡμέρας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς των ἀπὸ τὴν Ἰαμαϊκάν, ἐπεσκέφθησαν τὸν κύριον ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶχον λάβει τὰ χρήματα, τὸν ἐπενθύμισαν τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀναλησθέντος μαύρου, καὶ ἀπέδωκαν τὰ τε κεφάλαια καὶ τοὺς τόκους.

ΕΚΤΑΚΤΟΝ ΜΝΗΜΟΝΙΚΟΝ. Ὅτε ὁ Βολταίρος διέτριβεν εἰς τὴν αὐλὴν Φριδερίκου τοῦ Μεγάλου, ἔφθασεν εἰς Βερολίνον Ἄγγλος τις ἔχων τοσοῦτον μέγα μνημονικόν, ὥστε ἐπανελάμβανε κατὰ λέξιν διεξοδικὸν πόνημα καὶ ἂν μίαν μόνην φορὰν τὸ ἤκουεν. Ὁ βασιλεὺς λαβὼν τὴν περιέργειαν νὰ δοκιμάσῃ αὐτόν, ἐπέστη ὅτι ὑπερέβαινε καὶ ὅσα ἤκουσε περὶ αὐτοῦ.

Συγχρόνως τότε ὁ Βολταίρος ἀνέφερεν εἰς τὸν βασιλέα ὅτι ἐτελείωσε ποίημά τι, καὶ ἐζήτηε τὴν ἀδειαν νὰ τὸ ἀναγνώσῃ ἐνώπιόν του. Ὁ Φριδερίκος συγκατένευσε, καὶ ἀπεφάτισε νὰ διασκεδάσῃ ὀλίγον μετ' αὐτὸν ποιητὴν. Προσκαλέσας λοιπὸν τὸν Ἄγγλον τὸν ἔθεσεν ὀπισθεν λεπτῷ φραγμαῦ, καὶ τὸν παρήγγειλε νὰ προσέξῃ καλῶς εἰς ὅ,τι ὁ Βολταίρος ἐμελλε νὰ ἀναγνώσῃ. Ὁ ποιητὴς ἔλθων ἀνέγνωσε μετὰ πολλῆς ἐμφάσεως τὸ ἔργον του, ἐπ' ἐλπίδι ὅτι ὁ βασιλεὺς θὰ τὸν ἐπιδοκιμάσῃ θερμῶς· ἠπότε ὅμως βλέπων ὅτι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀναγνώσεως ἐφαίνετο ἀδιάφορος.

Μετὰ τὸ τέλος ἠρώτησε τὸν μονάρχη πῶς τῷ ἐφάνη τὸ ποίημά του· αὐτὸς δὲ ἀπεκρίθη ὅτι κατὰ παρετήρησε πρὸ τινος καιροῦ, ὁ Κ. Βολταίρος ἐσπεριζέτο τὰ ἔργα τῶν ἄλλων, καὶ τὰ παρουσίαζεν εἰς τὸν κόσμον ὡς ἰδικά του. Ἐπρόσθεσε δὲ ὅτι τοῦτο ἔπραξε καὶ εἰς τὴν παρούσαν περίστασιν, καὶ ὅτι ἠγανάκτει εἰς ἄκρον διὰ τὴν δολιότητα αὐτῆν. Ὁ Βολταίρος καταπληχθεὶς παρεπονέθη ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐφῆρθη ἀτόπως πρὸς αὐτόν, ἀνίκανον ὄντα νὰ πράξῃ τοιαύτην αἰσχρὰν πράξιν. « Ἔστω, ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς· ἂς δοκιμάσωμεν. » Καὶ προσκαλέσας τὸν Ἄγγλον εἶπεν εἰς αὐτόν νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ ποίημα τοῦ ὁποῖου ὁ Βολταίρος ἔλεγε ἐκείνον συγγραφέα. Ὁ

δὲ Ἄγγλος μὲ πολλὴν ἀταραξίαν καὶ ἀγγίνοιαν ἀπήγγειλεν ὁλόκληρον τὸ ποίημα χωρὶς νὰ λησμονήσῃ οὐδὲ λέξιν. « Τώρα, ἠρώτησεν ὁ βασιλεὺς τὸν Βολταίρον, εἶναι ἀληθινὸν ὅ,τι σὰς εἶπα; καὶ ἡ ὄχι; » « Ὁ Θεέ μου! ἀνεφώνησεν ὁ ποιητὴς, τί ἔπραξα καὶ τιμωροῦμαι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον; Βεβαίως θὰ μετεχειρίσθησαν μαγείαν διὰ νὰ καταστρέψωσι τὴν φήμην μου καὶ νὰ μὲ ρίψωσιν εἰς ἀπελπισίαν. » Ὁ βασιλεὺς ἰδὼν τὸν ποιητὴν ὀργισμένον εἰς ἄκρον, ἐγέλασεν ἀπὸ καρδίας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν τὸ στρατήγημα· ἀντήμειψε δὲ καὶ τὸν Ἄγγλον γενναίως.

ΓΕΝΝΑΙΟΔΩΡΙΑ ΤΟΥ ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΟΣ. Τὸ ἔτος 1805 Ἄγγλος τις ναυτὴς φυλακισμένος εἰς Verdun, δραπέτευσας ἦλθεν εἰς Βονωνίαν, ὅπου ἐκρύβθη εἰς τὰ δάση, καὶ κατώρθωσε νὰ κατασκευάσῃ μικρὰν λέμβον μετὰ κορμούς δένδρων, δέσας αὐτοὺς μετὰ λωρία ἐκ τοῦ ὑποκαμίσου του. Ἰδὼν δὲ ὅτι δὲν ἔφθασε τὸ ὑποκάμισον, ὑπῆγεν εἰς τὸ παρακείμενον χωρίον καὶ ἐκλεψε τεμάχιον πανίου μετὰ τὸ ὁποῖον ἀπετελείωσε τὸ σκαφίδιον του. Ἀλλὰ περιμένων νὰ ἰδῇ ἀγγλικὸν τι πλοῖον εἰς τὸν λιμένα, ἀνέβη ἐπὶ ὑψηλοῦ δένδρου καὶ ἐκάθησεν ἐπ' αὐτοῦ παρατηρῶν μετὰ ἀνυπομονῆσιαν· τέλος πάντων ἰδὼν τοιοῦτο, καὶ ἐλπίζων νὰ τὸ φθάσῃ, ἔλαβεν ἐπὶ τῶν ὤμων τὸ σκαφίδιον του καὶ ἔδραμε πρὸς τὴν ἀκτὴν. Ἀλλ' ἐνῶ ἀπῆρχετο συνελήφθη ὑπὸ δύο ἀστυνομικῶν κλητῆρων καὶ ἐφυλακίσθη ὡς κατὰσκοπος.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ ταῦτα ἔφθασεν ὁ Βοναπάρτης εἰς Βονωνίαν, καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ ἔδειξαν εἰς αὐτὸν τὴν λέμβον ὡς πρᾶγμα περιεργόν· αὐτὸς δ' ἐζήτησε νὰ ἰδῇ τὸν ναύτην. Καὶ ὅτε τὸν παρουσίασαν ἠρώτησεν αὐτόν·

— Λοιπὸν, παλληκάρι μου, ἐπροσπάθει νὰ ἰδῆς τὴν πατρίδα σου ὡς λέγεις; Ἰσθῆτω ὅτι ἔχεις ἐκεῖ ἐρωμένην.

— Ὁχι, μεγαλειότατε, ἀλλ' ἔχω γραῖαν καὶ ἀσθενῆ μητέρα, τὴν ὁποίαν διετήρουν μετὰ τὸν μισθόν μου, ἥτις ὅμως σήμερον θὰ ἦναι εἰς μεγίστην δυστυχίαν.

— Καὶ εἶχες σκοπὸν νὰ ταξιδεύης μετ' αὐτὸ τὸ εὐθραυστον σκαφίδιον;

— Ναι, μεγαλειότατε, εἶχα σκοπὸν ἂν δὲν μὲ ἐμπόδιζαν. Ὁ ἀεὶ τρεχὰ πολλοὺς κινδύνους διὰ νὰ σώσω τὴν ταλαίπωρον μητέρα μου, ἥτις δὲν ἔχει ἄλλον ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ νὰ τὴν προστατεύσῃ.

Τότε ὁ Ναπολέον στραφείς πρὸς ἀξιωματικὸν τινα τοῦ ναυτικοῦ ὅστις τὸν συνώδευσεν, εἶπεν·

— Δὸς εἰς αὐτὸν ἐνδύματα καὶ στειλὲ τον εἰς Ἀγγλικὸν τι πλοῖον· δὸς δὲ καὶ χρήματα διὰ τὴν μητέρα του· θὰ ἦναι πολλὰ καλὴ μήτηρ καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ στερηθῆται τοιοῦτου ἀξιολόγου υἱοῦ.

Τὸ σκαφίδιον εὑρίσκεται ἀκόμη εἰς Βονωνίαν.

ΣΥΝΩΜΟΣΙΑ. Τὸ ἐξῆς περιεργον συνέβη εἰς ὑπερτὸ δέον ζηλωτὴν Γάλλον νομάρχην τῆς Παλινορθώσεως. Κεραλὴ Χριστοῦ παιδὸς περιήρχετο ἀπὸ χει-

ρός εἰς χεῖρα φέρουσα τὸ μονόγραμμα τῆς Παναγίας· ἡ εἰκὼν αὕτη ἐδείχθη εἰς τὸν ἀγγλῖνον λειτουργὸν τοῦ δημοσίου, ὅστις, νομίσας αὐτὴν κεφαλὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ Ναπολέοντος, ἐσπευσε ν' ἀναγγεῖλῃ τὴν συωμοσίαν εἰς τὸν ὑπουργόν· οὗτος δ' ἀπεκρίνατο· «Ἦσυχάσατε, ὅτι οὐδεὶς ἔτι ὑπάρχει ὁμοιότης μεταξὺ τοῦ παιδὸς Ἰησοῦ καὶ τοῦ θαδεκκέτους υἱοῦ τοῦ Ναπολέοντος. Τὸ δὲ στοιχεῖον τὸ ἐπὶ τῆς εἰκόνος δὲν εἶναι διπλοῦν Ν, ἀλλ' ἀπλοῦν Μ, ἀρχικὸν στοιχεῖον τῆς λέξεως Μαρία.»

Τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο ἀνεθυμίζει τὰ συμβαίνοντα ἐνίοτε τοιαῦτα πατραράγῃα καὶ εἰς ἄλλα κράτη· μία μόνον ἴσως διαφορὰ ἀπαντάται, ὅτι εἰς ταῦτα οἱ ὑπουργοί, ἀντὶ νὰ γελοῦσιν, ὡς οἱ τῆς γαλλικῆς Παλινορθώσεως, διὰ τὰς τοιαύτας συνωμοσίας, τὰς ἐνθάρρουνουσιν ἢ καὶ τὰς ἐφευρίσκουσιν.

ΚΕΦΑΛΙΚΗ ΠΟΙΝΗ. Πρό τινων ἡμερῶν πάντες οἱ ἐν Ῥώμῃ ὁμιλοῦσι περὶ παραδόξου δίκης, ἧτις μέλει νὰ λάβῃ αὐτοῦ χώραν καὶ πολιτικῶς καὶ ποινικῶς ἐν τ' αὐτῷ.

Ὁ καθηγητὴς τῆς ζωγραφικῆς Ποδέστης ἐτοιχογράφησε τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς ἐν τῷ Οὐάτικανῷ, παραστήσας κατὰ προσταγὴν τοῦ Ἁγ. πατρὸς τὰς τελετὰς καὶ ἐορτὰς τὰς διαδεξιμένας τὴν καθιέρωσιν τοῦ δόγματος τῆς Ἀσπίλου συλλήψεως. Ἐν τῇ πρώτῃ τάξει ἐφαίνετο λαμπρὰ κεφαλὴ, ἡ τοῦ πατρὸς Πασσάλλια, ἧτις προέχουσα τῶν ἄλλων πασῶν ἐθεωρεῖτο τὸ κύριον μέρος τοῦ ἔργου. Ἦτο δίκαιον ὥστε ὁ ὑπερκασιτῆς καὶ ἀπόστολος τοῦ δόγματος τούτου νὰ κατέχῃ τὴν πρώτην θέσιν, καὶ διὰ τοῦτο ἐδόθη αὐτῷ.

Ἀλλὰ τὰ πράγματα ἤλλαξαν πολὺ· ὁ Π. Πασσάλλιας ἐπολέμησε τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν, καὶ Πίος ὁ Θ' ἠθέλησε νὰ τὸν τιμωρήσῃ δημοσίᾳ. Προσέταξε λοιπὸν τὴν ἀποτομὴν τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐνόχου καὶ τὴν ἀφάνισιν αὐτῆς ἀπὸ τῶν ἱερῶν τειχῶν.

Δῆμιος δ' ὑπῆρξε ἐργολάβος· τις τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ἀνακτόρου, καὶ ὁ αὐχὴν τοῦ Π. Πασσάλλια παραδόξως βάρβρον παθῶν ἀκρωτηρίασιν, ἀπεχωρίσθη τοῦ κορμοῦ.

Ἀλλ' ἰδοὺ τὸ περιεργότατον πάντων· τὸ μὲν θῦμα δὲν διεμαρτυρήθη ὁ καθηγητὴς ὁμοῦ Ποδέστης, ὁ τῶν τοιχογραφῶν πατήρ, ἐξῶ φρεῶν γενόμενος ἐπὶ τῇ κολοβώσει τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἐνάγει τὸν οἰκοδόμον πολιτικὴν ἀγωγὴν, ἀπαιτῶν 60,000 φράγκων εἰς ἀποζημίωσιν. Οὗτος δὲ ἀντιτείνει ὅτι τοιαύτη ἦτο ἡ δοθεῖσα αὐτῷ προσταγὴ· ἀλλὰ δὲν ἐδυνήθη εἰσεῖτι νὰ λάβῃ αὐτὴν ἐγγράφως, καὶ ζητεῖται ἐὰν τὸ δικαστήριον, κηρύξῃ αὐτὸ ἀρμόδιον, θέλει καταδικάσει τὸν κατηγορούμενον.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΤΡΟΠΑΙΟΝ. Ἐφημερίς τις ἐκδιδομένη ἐν Βιένῃ ἔγραψε πρό τινων ἡμερῶν τὰ ἑξῆς·
«Ὁ Κ. Σὼν, συντάκτης τῆς Revista Karpatzilor, τῆς μόνης ἐπιστημονικῆς ρουμανικῆς ἐπιθεωρήσεως, ἐκήρυξε διὰ τοῦ τελευταίου ἀριθμοῦ ὅτι δι' ἑλλειψίν συνδρομητῶν θὰ καύσῃ δημοσίᾳ τὰ

σωζόμενα ἀντίτυπα τῆς ἐπιθεωρήσεως αὐτοῦ, καὶ ὅ' ἀνεγείρῃ ἐπὶ τῆς κόνεως τρόπαιον ταύτην ἔχον τὴν ἐπιγραφήν· — Ἐνθάδε κεῖται ἡ πρὸς τὴν ρουμανικὴν ἐπιστήμην καὶ φιλολογίαν συμπάθεια.»

Πολὺ φοβούμεθα ὅτι καὶ οἱ ἐν Ἑλλάδι περιοδικῶς ἐκδίδοντες ἐπιστημονικὰ καὶ φιλολογικὰ συγγράμματα, ταχέως θ' ἀναγκασθῶσι νὰ μιμηθῶσι τὸν Ῥουμάνον αὐτῶν συνάδελφον, οὐχὶ τόσον δι' ἑλλειψίν συνδρομητῶν, ὅσον διὰ τὴν ἀδικίαν αὐτῶν ἢ μηδὲν ἀποτινόντων, ἢ τὰ μέγιστα ὑστερίζοντων τὴν συνδρομήν. Πῶς νὰ ἐπαρκῶσιν οἱ ἐκδοταὶ εἰς τὴν δαπανὴν τῆς συντάξεως, τοῦ τύπου, τοῦ χάρτου, τῶν ταχυδρομικῶν κλπ., ὅταν οἱ λαμβάνοντες τὸ σύγγραμμα δὲν ἀποδίδωσι τὸ τίμημα αὐτοῦ; Ἰδοὺ ἡ αἰτία δι' ἣν, πλὴν δύο ἢ τριῶν ἐπιζώντων περιοδικῶν συγγραμμάτων, ὅλα ὅσα ἐξεδόθησαν κατὰ κειροῦς εἰς τὴν ἐλευθέραν καὶ μὴ Ἑλλάδα, ἦτοι ἐν Ἀθήναις, ἐν Κερκύρᾳ, ἐν Σμύρνῃ, ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἀλλαχοῦ, ὅλα σχεδὸν ὀνησκόμενα κατεστράφησαν. Καὶ μήπως εἶναι ὑπερογκος ἡ συνδρομὴ τῶν σωζομένων τούτων συγγραμμάτων; πέντε ἢ ἑξ λεπτὰ τὴν ἡμέραν! Ἐὰν τις τῶν δυστροποῦντων περὶ τὴν πληρωμὴν πιστεύῃ ὅτι τὰ συγγράμματα ταῦτα δὲν εἶναι πάντῃ ἀσυντελῆ εἰς τὴν πρόσodon τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, δὲν θέλει ἴσως βραδύνει νὰ αἰσθανθῇ τύψιν συνειδήσεως, ὅτι προσπνέχθη καὶ νέον ὀλοκαύτωμα τῇ ἀναλγησίᾳ.

ΠΡΟΣΦΟΡΑ. Ἡ Κυρία Ἑλένη Μ. Μελά προσέφερε τῇ Φιλεκαπαιδευτικῇ Ἑταιρίᾳ δραχ. ἑξακοσίας· ἀπεδόθη δὲ αὐτῇ, κατὰ τοὺς κανονισμοὺς, ἀργυροῦν μετ' ἄλλιον μετὰ διπλώματος, καὶ τίτλος εὐεργετίδος.

Συγγρόνως κατεγράφησαν συνδρομηταὶ τῆς Ἑταιρίας οἱ Κύριοι Βασίλειος Μελάς, Ἐμ. Βουτσινᾶς καὶ Γ. Α. Δουρούτης.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ ΣΥΜΠΤΩΣΙΣ. Ἀερόστατον μέγα φέρον πλατύτατον στέμμα, πετασθὲν τὴν ἡμέραν τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ Ναπολέοντος, ἔπεσε κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Νέρωνος. Ὁ αὐτοκράτωρ ἠρώτησε τί ἐγένετο τὸ ἀερόστατον, καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ φανερώσωσιν αὐτῷ τεχνήντως τὴν ἀλήθειαν. Πάντες δ' ἐνόμιζον ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ἤθελε δυσαρεστηθῆ· ἀλλ' οὗτος ἀπεκρίνατο· καλλιτέρα ἐκεῖ παρὰ εἰς τὴν Ἀσπίην.

ΕΥΣΤΟΧΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ. Ὅτε ὁ Ναπολεὼν ἦτο ἀξιωματικὸς τοῦ πυροβολικοῦ, ἀξιωματικὸς τις Πρῶτος ἔλεγε μεγαλοῤῥημονῶν, ὅτι οἱ μὲν συμπολίται του ἐμάχοντο πάντοτε ὑπὲρ δόξης, οἱ δὲ Γάλλοι ὑπὲρ χρημάτων. — Ὄρθως λέγεις, ἀπεκρίνατο ὁ Βοναπάρτης· διότι ἕκαστος μάχεται ἢ ἀποκτῆσθαι, ὅτι δὲν ἔχει.